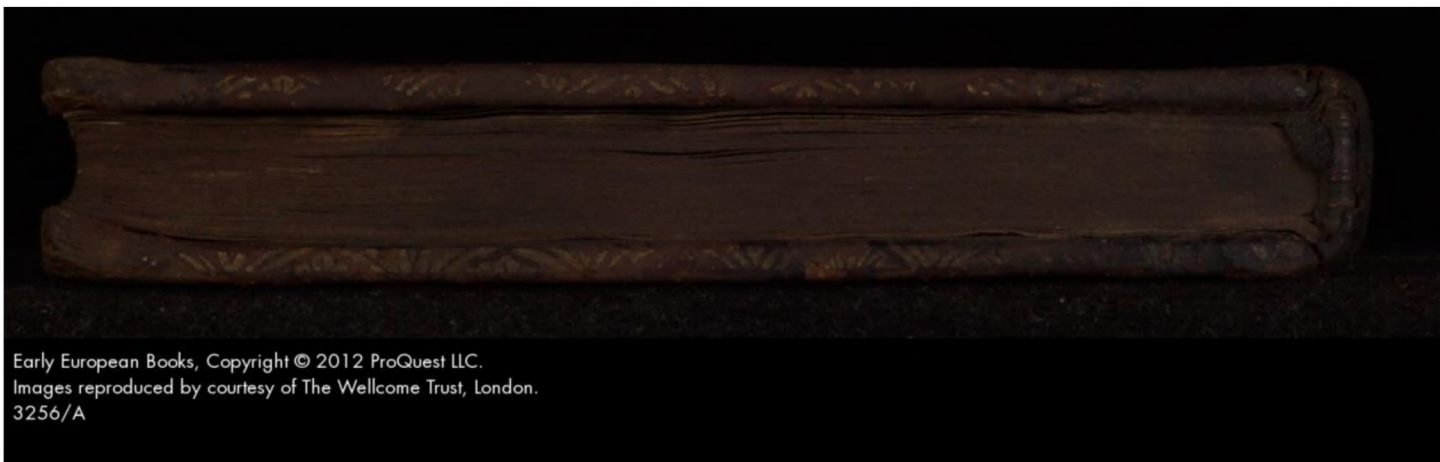

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3256/A

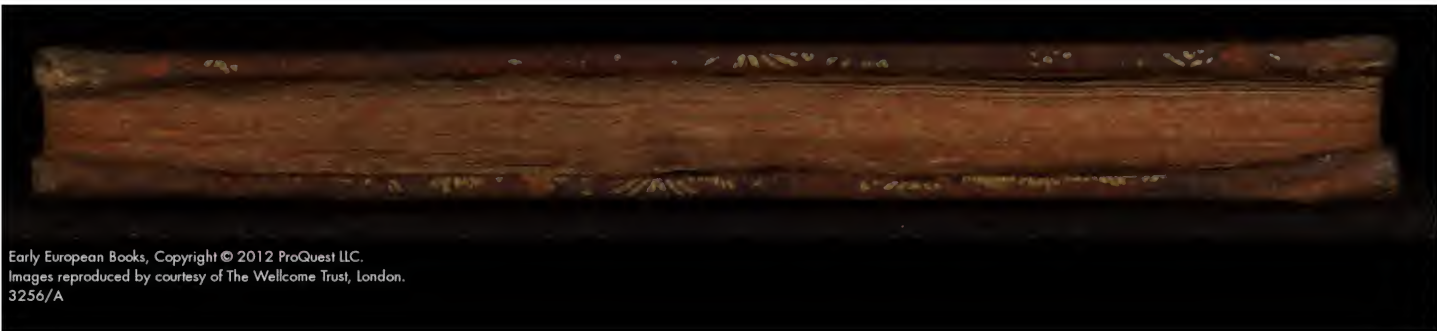

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3256/A

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3256/A

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3256/A

3256
A

to 8

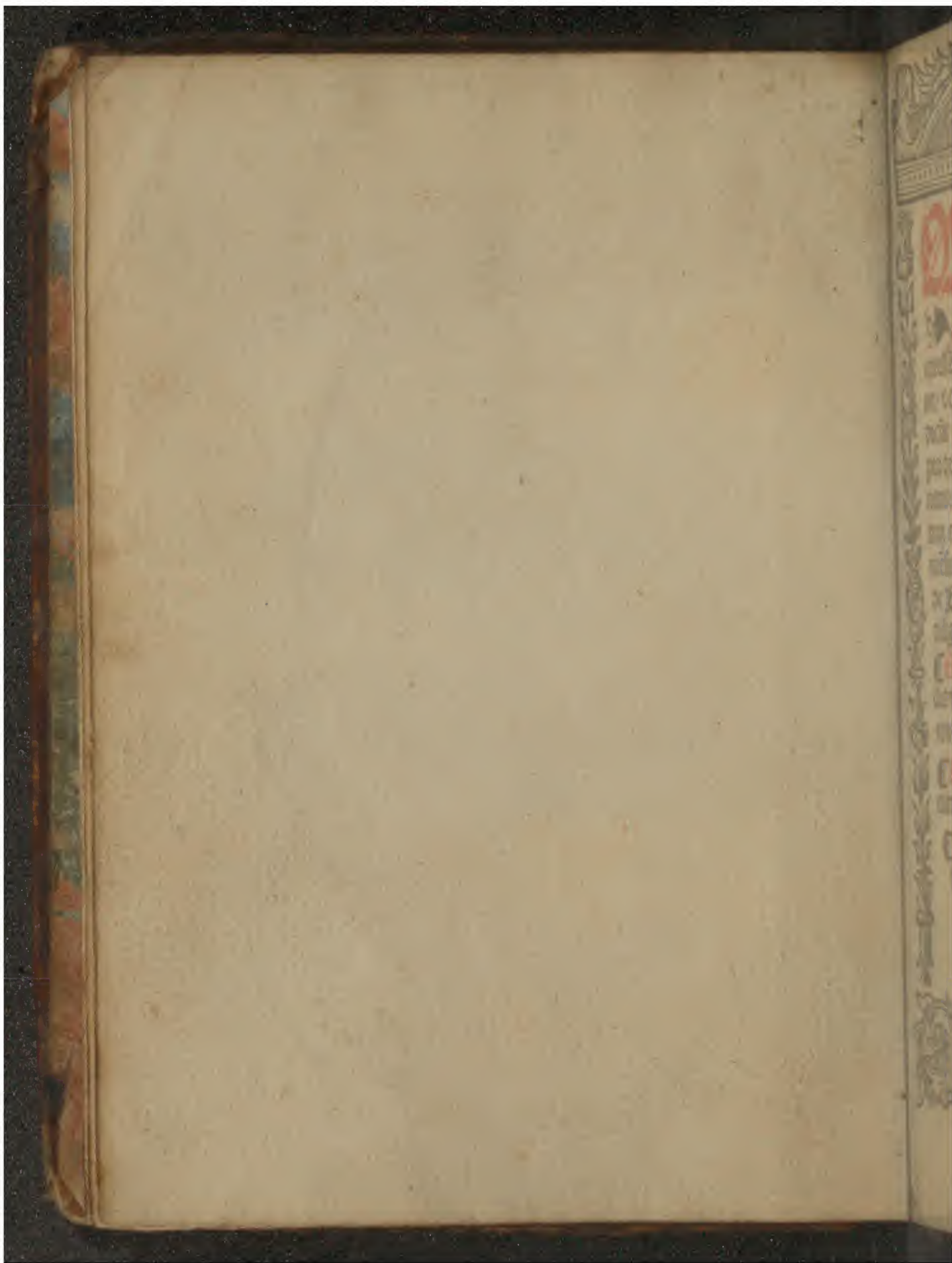
£7.4
mug
10/2/21

F. ix. 2

16

~~P. 196~~

140 836✓

Mentagra.

Mentagra / siue tractatus excellēs de causis preseruatiuis / regimi-
ne / ⁊ cura morbi Gallici: siue (vt Galli
dicūt) Hcapolitani: capita. xvij. ac rece-
pta quinq; / necnō varia vnguēta conti-
nens: ingenio / peritia / ⁊ experiētys ar-
tius et medicine doctoris studiū Hono-
niēsis approbatissimi / Quēdelini hock
de Brackhenau / exactissimis studio / et
diligentia comportatus.

Eiusdē perutilis tractatus de curan-
dis vlceribus hunc morbū / vt plurimū
consequētibus: capita. vj. complectēs.

Autoris cōclusio ad illustrissimū du-
catus Thürtēbergen. p̄cipē Adalricū.

Index contentorum in hisce tracta-
tibus / Mentagre / et curandorum
vulcerum iuxta seriem alphabeti.

I S 2 9

Illustrissimo ducatus Quirtebergeñ. p̄ncipi Adal-
rico/Quendelinus hoch de Brachenau artius ⁊ medio-
cine Doctor/subiectionem humilem ⁊ debitam offert.

Considerāti mibi illustrissime p̄nceps cōez
nedū patric/verū ⁊ toti⁹ Germanie/ addā
⁊ vniuersi ferme orbis christiani labē/ quā
vulgus morbū gallicū appellat: non potui
nō cōpassionib⁹ affici: perire inter tot me-
dicinē professores eximios/ taz egregie geniture dec⁹/
ac indies eo morbo hoīes miserabili⁹ cruciari: dissimu-
lātibus illis quoz interest saltē si nō cura manuali/ cō-
silio tñ ⁊ documētis adesse. Relinquēs ergo fines Ita-
lie/ post lōgas medice artis haustas disciplinas Bon-
nonie ad doctoralis byrri cōfirmationē/ ac ad praxiz
nō posterior ceteris eius p̄fessiōis Rome p̄batus (qđ
citra iactātiā dixeriz/ illustriss. p̄nceps) ausus suz ⁊ ipe
calamus larans cōi bono cōsulere: tractatu hoc breui li-
cet/ attñ nimirū fructuoso/ presertiz bñ gratis: docēdo
oēm eius morbi cām radicitus dimouēdā: ⁊ id qđ de
mōstrationib⁹ phic p̄pter qđ certissimis/ nō ad vētuz
aut aure motū platis. Placuit etiā eo stilū diuertere:
vt in curandis vlceribus (qđ in primis necessariū vidi-
mus) morē quasi chirurgicorū subirem⁹: ne in quopiā
effruētis mali reliquias pullulare sinerem⁹. Hūc aut
laborē nrm illustris. magnificētie tue in primis dedica-
mus legēdum/ approbādū: si dignus sit. sin: priuatus
percat. Verū speramus pro tāto illū magnifi. tue placi-
turū: vt indignū ducas/ eundem cōmuni publico sub-
trahere. Vale principum decus/ doctorumq; asylum.
Argentoraci ad decim Marcū. Anno Christi. 1514.

Alentagra / siue Tractatus De
morbo Gallico Quendelini hock de Brack
enau/artium et medicine Doctoris studij
Bononiensis approbatissimi.

Intendimus hoc Tractatu per. xvij. capita
docere curam Alentagre. Et quia ipsam ut in
plurimum varia vlcera genera sequuntur: tra
ctatum de curandis vlcerebus subnectemus.

Cap. j. medicine laudem et excellenciam: vite cau
sas naturales ac corruptibilitatem hominis exponit.

Quoniam omne animal
salutem tueri conetur/
mortem perniciosam deui
tet: non abs re arbitror/
mortalibus medicine co
gnitionem apprimere ne
cessariam: quam non imme
rito veteres a diis imor
talibus fuisse expertas
sunt opinati. Diuinum namque potius quam humanum
videtur: varias humani corporis intelligere di
spositiones. Diuina denique ipsius medici ope
ratio: vel diuine saltem operationi quam simillima.
Itaque artium medicina erit preclarissima: cum
homo sit altissimum corpore / ratione mixtionis ele
mentorum: eo quod subtilius sunt contexta: et in ipso
equalitates poteris studiosius insequi. / Quidio
teste. Proinde cum spectent animalia cetera terram/
Deus homini sublime dedit: celumque videre iussit: et

Taus / et
excellencia
medicine
Ouidius

A ij

Tractatus Mentagre

Thesistra
tus.

Medice
reptor.

erectos ad sidera tollere vult. Donauit et homi-
complexione temperatiorē quā in hoc mūdo foret
possibile inuenire. Et ipsa de duobus securitatē
prebet: scilicet putrefactionis penitus prohibitionē:
et humiditatis defensionē: ne celeriter resolu-
tur. Eaz ob rem medicia artium preclarissima me-
rito appellari debet: et eruditi medici honoran-
di et venerandi sunt. Quid si antiquos medicos
comemorē: Nicomachū Aristotelis patrem/
Alexandri imperatoris medicū excellentissimū?
Quid Carneadē Atheniensem. medicū egregiū?
Cōspice itē medici mirandū ingeniū: Thesistra-
tus medicus illustris/pulsu cognouit amantē.
Preterea complurimos in vitis sanctorū cano-
nizatos et ab ecclesia approbatos cōperio. In-
ter quos vide Joānem Damascenū/Cosmū/
Damianū/Panthaleonē/Ursinū/Basilicū.
Quid si Apollinē primū medicine repertorē
comemorē: qui ob eius scientie celsitudinē in
Deorū numerū receptus est? Bene viuere/ac
felicitatē appetūt oēs: sed hāc adipiscendi his
quidē potestas/illis quidē nō: ppter fortunaz
quādā/aut naturā. Unde Romani quōdā for-
tunā diuinū quoddaz numē existimabāt: quod p-
libitu suo/homīz meritis nō consideratis alijs bo-
na/alijs mala largit. Impiūz tñ et fidei nrē ini-
micū/ principijs etiaz philosophicis omnino
cōtrariū/ ea alicui preterquā prouidentie diuine
ascribere: que iustis occultisq; iudicijs secūda

et aduersa cōicat prout voluerit. Viuere autem
 et beari/bonū extat summū. Cū ergo per ipa-
 tetici et sacre medicine Doctores cōcordent: a
 corde profluere vitā in totū: volūt hoc fieri nō
 nisi per fluxū ab eo primorū instrumētorū vite:
 cū quibus primū viuificat/tāq̃ habētib⁹ oēm
 vim anime. Et anima ipsa essentialiter in cor-
 de esse dicitur: virtualiter autē in ceteris mem-
 bris. Merito ergo cor primū dicitur oīm vir-
 tutū principiū. Spiritus autē exit ab vniuerso
 corde: sicut lumē a sole. Sicut sol est fons lumi-
 nis: sic et cor spiritus. Sol est et principiū gene-
 rationis et corruptionis / et vniuersaliter vite per
 motū et emissionē ipsius viuificātis totū. viue-
 re autē viuētis est forma. Et de Anima. 2. viuere
 viuētis est esse. et vniēs et ligās aīaz corpori/ca-
 lor naturalis dicit. Aristoteles. Sicut ergo aīa
 nō est vita totū / sed cā: ita nec potētia est vita
 partis / sed causa. Est ergo sūm hoc oīs opatio
 quodāmodo vita organi oīa perficiētis. Unde
 vita oculi est sūm q̃ est oculus est videre: auris
 audire: lingue autē sūm q̃d hōi loqui et gusta-
 re: cordis vero spiritū vitalē corpori benigni-
 ter dare. Et omnino hōis sūm q̃d est homo / est
 intelligere. Et hoc est q̃d Phūs ait. 2. de aīa: si
 alicui aliquid horū insit / ipsuz viuere esse dici-
 mus: vt intellectus / sensus / motus et status sū-
 locuz / et adhuc motus sūm alimentū. Motus et
 status sūm locū sunt operatiōes virtutis mo-

Vite pro
fluxus.

Anime se
des.

Philoso-
phus.

Tractatus Mentagre

Idem.

Vivere
quid sit.

Philoso
phus.

tiue: motus autē sūm alimētū est operatio virtu
tis nutritiue. Similiter ergo et intellectū et sen
sum posuit pro operatiōibus / et nō pro poten
tijs. Propter qđ recte in primo Ethicorū voca
uit somnū dimidiū vite. dormiētes em̄ nō di
cūtur viuere sūm operatiōes sensus et motus /
qui somno ligātur: sed sūm operationes vege
tationis: que nō solū tunc nō ligantur / sed ma
gis vigēt. Sed ex his nō scitur nisi in cōi quid
sit vita: queram⁹ ergo specialius. Manifestū
est: qđ viuere est cōtinuus actus viuētis / nullo
modo interceptus. Nā vita non cessat nisi per
mortē: a qua nō fit redit⁹ sūm naturā / nisi sicut
de priuatione ad habitū. Animal em̄ uiuit qñ
nō vigilat / et oculus qñ nō videt / et auris quā
do nō audit / et homo qñ non intelligit. et ideo
hoc qñ aiātū est. Animatū autē ab inanimato
differt in viuendo. sicut Phūs ait. Si ergo est
aliqua anime operatio nō intercepta dū ani
ma inest corpori / illa pculdubio maxime et pñ
cipalissime dicitur vita. vnde manifestū est / qđ
hec est nutritio. Et in principio secundi de aīa
ait: Dico autē vitā per se alimētū / id est alitio
nē. Si em̄ mors est corruptio viuētis: oportet
qđ vita sit generatio quedā. talis autē est alitio.
Unde quecūq; alūtur / et in finē veniūt quousq;
pñt suscipere alimētū. dū vero alimētū nō su
scipiūt: sequitur mors: que est corruptio viuē
tis. Et possibile est / vt hoc cōtingat licet raro /

ex ordinata cōsumptione humidī radicalis et
 substantifici. et tūc moritur homo morte natu-
 rali: et viuit vsq; ad determinatam peryodum.
 Mors vero a natura nō intēditur: cū nihil sui
 ipsius corruptionē appetat: immo appetitus
 diuino et immortalitati semp intēdit. Ex quo na-
 turaliter vnūquodq; sui similis est pductiuū:
 et oē animal mortez perniciēq; morbi deuinet.
 Sed tñ omne per distare a suo principio debi-
 litatur. libro de celo et mūdo Aristotele inquiē-
 te. Natura itaq; humana ab eo qđ antiquitus
 fuit iacet debilitata. nā natura ipsa humana a
 suo principio multū distat: vt puta ab Adam/
 siue a Deo. Amplius humana natura debili-
 tata est ab eo quod antiquitus existerat. vt ser-
 mōes legū et precipue Mosaiice resonāt. Legi-
 mus em̄ hoies a mūdi creatione et citra produ-
 ctos lōgissime vite existētes. sicut Geneseos li-
 bro colligitur. Verū hec natura semper in via
 et corruptione. Sed talis est etas nūc instās/
 ptima videlicet et vltima fm legiseros / a Chri-
 sto citra. Vñ Apostolus: Hos sumus in quos
 fines seculi deuenerūt. Adhuc totus hic mun-
 dus infirmus senescit et corrumpitur continue.
 Ratio: qz homo cōpositus est ex quatuor ele-
 mētis cōtrarīs. inest em̄ ei dolor / trāsmutatio
 et corruptio. et per cōsequēs q̄tū ad secundū est
 corruptibilis. Preterea ex semine viri et men-
 struo mulieris generat fetus. et qz ista sperma

Philoso-
phus.Nature
debilitas

Paulus.

fetus ge-
neratio.

Tractatus Aldentagre

Galenus

**Alteratio
nis causa
duplex.**

**Galenus
Alicēna.**

ta sunt liquida/fluida et passibilia: per consequens
et corpora ex eis composita sunt transmutabilia.
Unde Galenus in Tegni. Corpus humanum
est transmutabile et alterabile. Ista autem alteratio
et transmutatio inest ei duplici de causa. scilicet ex
parte suorum componendi: et ex parte compositionis/
sive modi componendi. Et ex parte componentium
dupliciter. scilicet primorum. ut sunt elementa:
que per contrarietatem sunt transmutabilia/et red
dunt corpus transmutabile ex eis compositum. et secun
dorum. ut sunt sanguis menstruus/et spermata sicut
Alicēnam li. primo. Et secundum Galenum de ele
mentis: Si corpus humanum esset compositum ex uno
elemento/nō doleret: sed quia compositum est ex qua
tuor contrariis: quorum quodlibet determinat si
bi unam summam qualitatem: necessario homini inest
dolor/et transmutatio et corruptio. Galenus item. 2.
de complexionibus/ et Princeps libro primo:
Nos sumus creati in fine siccitatis et humidita
tis: nec ad tantam coagulationem potuerunt cor
pora nostra devenire ut sunt lapides et metal
la. Quare cum mundus continue senescat et corrumpatur
per distare a suo principio: videamusque
continue novos generari morbos: presertim horri
biles illi Aldentagre/de quo nobis precipue in
hoc tractatu et cura et sermo erit: ingenij nostri
vires munere divino tēdimus/impertiēdo la
bores nostros biennales quibusvis bene gratis
lectoribus: quo medicine decus et splendor enu

delectur: et hoīs cōseruatio cautior attendatur.
 In hac cōm re summo studio laborādū est / qua
 humana hec nostra vita et cōplexionis et vnita
 tis imperfectione / varijs etiā ac innumerabi
 libus fere morborū speciebus vexatur. Sicut
 et nūc istis tēporibus corpus humanū egritu
 dinibus infestatur ignotis. Ab anno quippe.
 1594. quidā morbus ignotus / diuersis dolo
 rū speciebus / in diuersis mēbroz partibus /
 pustularū variarū in magnitudine et paruita
 te in cute corporū hoīm nascentiū / terribiliter
 gētiū multitudinē cruciat: quē Alemāni Gal
 licū morbū appellāt: alij autē hoīes aliarū re
 gionū alia eidē noīa iposuerūt. De quo mor
 bo / ac causis eius etiā doctissimi sacre medici
 ne Doctores toto terrarū orbe hactenus nihil
 in publicū veridice scripserūt: neq; curaz eius
 scriptis inseruerūt. Studebimus ergo tracta
 tū tradere: quo sanos a morbo gallico preca
 uere doceas: infirmos taliter liberes / vt nūq̃
 morbus reuertatur: neq; vt emperici faciunt /
 in lecto stare cogas: nocumētū nullū in ore ac
 cidere permittas: mirabiles qui reputātur qñ
 q; tales morbos mirifice sanes: et in curādo fi
 stulas / cācruz / scabiē quācūq; / et oēs fere mor
 bos melācholicos / vel ab humoribus adustis
 pēdētibus doctus efficiaris. Neq; hoc a veri
 tate alienū putes: qm̃ si bene perspexeris / ra
 tione et auctoritate id verū esse comprehēdes.

Ort9 mē
tagre.

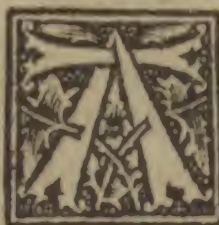
1494 }
sec. fo. 07

Intentio
auctoris.

Tractatus Aldebrandi

Hec me in hoc opusculo nisi multis experientijs comprobata / visa et practicata remedia cum Rome / tū Bononie scribere credas. Quaz ob re oro / et exoratu haberi velim piū lectorē: vt si ex laboribus nostris fructū quēpiā consequatur: nō quidē mihi / sed in primis motori pmo laudē et gloriā tribuat: a quo oē datū optimus et omne donum perfectum emanat.

¶ Ca. ij. Causam et originem nominis morbi huius varias prosequitur.

Philosophus pri
mophysi.

Ad plius sciendū est pro declaratiōe nostri tractatus: q̄ in qualibet sciētia cui⁹ sunt principia / cause et elementa / intelligere et scire oportet ea que in tali sciētia tractātur et cōsiderātur. Nā tūc opinamur vnūquodq̄ scire / dū principia eius / causas et elementa per que et ex quibus est cognoscimus. Scire ergo debes p presenti speculatione: q̄ per principiu intelligi debet cā efficiēs / que est principiu motus: et per causam intelligenda est cā finalis / que est principalissima causarū: et per elementa intelligēde sunt cause formales et materiales / que ingrediūtur rei constitutionē. Et sic hec tria se habēt quodā ordine: ita q̄ principiu est cōmuni⁹ q̄ causa: et causa cōior elemento. Pro quo intelligēdū est / differētiā esse inter intelligere et scire nā intelligere pertinet ad simplicē apprehensionem intellectus / p̄m q̄ formatur diffinitio:

Intelligere et scire differūt.

scire aut pertinet ad intellectū diuidētē et com-
 ponētē et discurrētē de notis ad ignota. Ergo
 sequitur: quod cognitis predictis cessat oīs admi-
 ratio de quacūq; re. Aduertēdū tñ est: quod nō cō-
 tingit nos aliquid ita perfecte scire sicut de
 aut intelligentia. de quo nemo dubitat. nā lu-
 mē intelligētie clarius est et perspicacius quā lu-
 men nostri intellectus: et per cōsequēs oīa cla-
 rius videt. Est et attentione dignum: quod no-
 stra cognitio incipit via sensus: intelligendus
 autē est per ea que nota sunt superius: et de co-
 gnitione ignoti deuenire ad eius cognitiones
 per admirationes utiq; que in parribus philo-
 sophie pertractātur. et sic de mirabilibus phi-
 losophie summe necessariū est admirari: nam
 ppter admirari Greci et Egyptij ineperunt
 philosophari: ex qua admiratione de incogni-
 to ad cognitū deuenerūt. Sic etiā in medicina
 cōtingit: quod per admirationē alicuius egritu-
 dinis nobis ignote peruenire possum⁹ ad co-
 gnitionē ipsius. Sicut euenit hoc tēpore: scili-
 cet ab anno domini. 1494. vsq; ad presentem
 annū. 1514. quo morbus quidā contagiosus q̄
 Gallicus appellatur/ satis efferbuit. Iste em̄
 morbus multa noīa sortitur: nā sicut gētes mul-
 torū climatū inuasit: sic diuersa noīa eidē im-
 posita sunt. Sed in veritate dicendū est: quod iste
 morbus nō prouenit solum a cōtagio: sed vera
 causa ei⁹ et magis appropriata fuit aliqua in-

Admira-
 tio occa-
 sio phle.

1494

Causa et
 origo mē-
 tagre.

Tractatus Mentagre

Joannes
alexandri.

Phima
ta exanti
mata.

Plinius.

Marcia
lis.

fluētia stellarū erraticarū/que visa ⁊ certifica
ta stetit/⁊ fuit cā diuersitatis cōiūctionis pla
netarū/eclypsis solis ⁊ lune. ⁊ Preterea de ho
morbo/aut de cā eius efficiēte/formali ac ma
teriali nec antiqui nec moderni certam cogni
tionē dederūt:nec de noīe ⁊ quidditate ei⁹ ali
qd veridice dixerūt/aut scripserūt. Verū Joā
nes alexandrimus cōmentator. 2. epidimiarū
de quibusdā morbis noīatis phimata ⁊ exāti
mata dixit: qd phimata sunt a profundo car
nis egrediētia ⁊ carnez corrodeētia: Exātimata
vero que cutē solū ledūt. Sed in veritate ī hoc
morbo nūc noīato nō sunt talia ⁊ cōsimilia si
gna sicut in morbo gallico: si bene dicta Joan
nis alexandrini scrutatus fueris. Verūtñ Plī
nius libro. 26. ca. primo scribit de quodā mor
bo qui grece λιχνυε appellatur/latine aut mē
tagra: qm̄ a mēto incipit:cui⁹ verba sunt hec.
Sensit ⁊ facies hoīm nouos oīq; suo priori in
cognitos nō Italie modo/veruz etiā vniuerse
prope Europe morbos. Tunc quoq; nec totā
Italiā/nec per Illyricū/Galliam/aut Hispani
as magnopere vagatos/aut alibi qd Rome
apparuerūt: et tāta feditate/vt quecūq; mors
preferēda esset. Et de hoc quoq; morbo faciēs
mētionē Marcialis li. ii. epidimiarū ad Bas
sum sic ait: Mā vlcus acre/ id est morbus acer
rimus. pustuleq; lucētes. i. pustule plene sanie
lucēt. tales sunt in hoc morbo. nec triste mētū.

egrū mētū: qz prius incipiūt pustule a mēto.
 or didi qz lichenēs. i. fedi: qz iste morbus est fe-
 cissimus. Idē Marcialis li. j. epi. de festo/ qui
 interfecit ppter nimiā passionē istius mor-
 bi/ sic ait: Indignas premeret pestis cū tabida
 lues: Inqz ipsos vultus serperet atra lues. id
 est labere ē z iret atra lues. i. morbus iste fedus
 cōtagiosus. naz cōstat esse cōtagiosum. Ideo
 Marcialis vbi supra ait: pestis tabida. i. cōta-
 giosa. Ostēdit etiā Plinius li. 7. ca. superi⁹ di-
 is: qz iste morbus fuit in medio imperio Ti-
 berij Claudij imperatoris. Sed sū Marciale Plinius.
 epi. ad Bassuz/ hic morbus peruenit ad tē-
 pora Domiciani imperatoris. Idē quoqz Pli-
 nius in li. 26. cap. 4. ponit multa remedia con-
 tra hūc morbū. Preterea verba Galeni sū p
 uia seriē adducā: vnde manifestū erit qd ad
 hoc hūc qui serpsit in populū morbus esse ele-
 phantiasim. In libro enim de cholera nigra ait:
 apparēt aut z aliter absqz febriēdo plurimis
 pustule sū cutim facte ingrossataz z ericcatā/
 būdātez melācholico humore ipsuz expellēte Galenus
 oras. nā ex eius genere est elephantiasis. Item
 Galenus in libro de diffinitioibz. Elephas
 t passio crassa z inequalis. Itē in secūda par- Idem
 tū introductorij/ ante q loquatur de diuisione
 rationis que fit per pharmacuz/ in ca. de ele-
 phantias ait: Cutis em hac passione cōtentorū
 t crassior: est et durior: similitudinēqz habet ad

Tractatus Al Dentagre

pellem elephātuz. ideo signa sumpta a causis
huius morbi dicūtur quoquo mō sumpta ab
essentialiter inherētibus. qđ Galen⁹ exercui
secūdo de crisi. Cognoscitur ⁊ cā faciēs egritu
dinē rōne creuntiū. vt docuit secūdo de crisi.
rōne coloris. vt in li. de flebothomia. Inqt em̃
Albiores femine albiorē sanguinē coaceruāt
nigriores vero nigriorē ⁊ melācholorē. Kur
sus in. 14. terapentice: Differētibus tandē ali
ter tumoribus nō in colore solū/ sed in differē
tijs que s̃m calidū/ frigidū duriciē ⁊ molliciē
Ideo si rubet quidez tumor: manifeste indicat
humorē existere sanguineum. Uñ Gale. 3. Te
gni: Si ergo nō est i sanguine ex humorib⁹ ali
quis vincēs magis/ apostema generatur san
guineū: ⁊ est qđ vocat phlegmon. Et si magis
est vincēs cholera rubea supra sanguinē: gene
ratur ex ea apostema qđ nominatur herisipy
la. Et si est magis vincēs humor melācholic⁹
generatur apostema durū. vt sepissime cōtin
git in morbo qui Al Dentagra appellari potest
in quo videm⁹ apostemata durissima i tibijs/
brachijs/ capite ⁊ ceteris locis eorum qui hoc
morbo laborāt. Et si est magis vincēs flegma
generatur ex eo apostema molle. Et si est vin
cens ex eo cholera nigra/ adusta/ veementis
adustionis: generatur ex ea cācer. Et si est san
guis grossus/ flegmaticus/ inflammatus/ ve
hemētis adustionis: generatur apostema qđ

Idem

Galennus

Caput secundum.) fo. viij.

pellatur carbo et carbunculus. et est illud quod
pellatur antrax. Et secundum hoc exemplum diuersifi-
cantur nature apostematum et pustularum que in
te apparent. Item et figura pustularum facit ad
ante cognitionem: ut Galenus in commento. 16.
parte particule aphorismorum ponit. ibi. Late Idem.
pustule incipientes et ad excrementa/ apparet ta-
les pustulas emittere aliquantulum sanie liuida
non bene olentem. interdum subrubeam cum quadam li-
uiditate. que omnia ostendunt materiam talis egri-
tudinis esse aut ipsius sanguinem melancholicum/
aut nigram cholera/ aut crassum flegma. Et meo
iudicio: est egritudo composita ex mala complexio Canse me-
ne frigida et humida materiali cerebri: ob quam tagre
multe materie flegmatice descendunt ad iunctu-
ras/ nervos et musculos dolores in dictis locis
facientes: que materia mixta est cum cholera dante
viam/ id est ducente ad loca per que materia
rossa transire non possit. Et ex mala complexione
alida epatis et sicca materias vrente. unde quan- Epar ca-
to magis materia aduritur/ tanto magis ad le- meragre.
re similitudinem fit appropinquatio: et vlcera
maligniora per corpus fiunt. Hic est quod aliqui
essima patiuntur vlcera vix curabilia: alij aut
mitiora patiuntur: nonnulli aut sine vlceribus
ut paucis. Quod autem huius egritudinis causa
est mala complexio humida cerebri et frigida/ non
est dubium. Nam facta est Rome anatomia cuius Anoto-
a qui in vita patiebatur mentagra cum dolori mia exem-
plaris.

Tractatus Al Dentagre

bus et alijs que huic morbo sunt solita cōplicari: inuētaq; fuit magna copia flegmatis visceris in iūctura. Separatisq; preterea cānis facitibus iuncturā/exiuit maior copia flegmatis. Nec poterat esse ros futuri nutrimenti: q; cur in illo/et nō in alio p̄simili? Nec ros est illo mō coadunatus. Sed est aliquod irrozās membrum nutriendū: vt colligitur primo naturalium virtutū a Galeno. Similiter ossibus ibi existentibus aduenit nutrimentū per p̄cavitates musculi per propria vasa filiter membrane seipsa regentia. vt appellat Gale. 2. tegni. Hoc tñ eodem mō quo de interioribus dicetur fortassis: qđ est cā humectādi loca illa: q; sicca. Hoc non negatur: attñ falsus/ qđ tāta humectatione indigeat. nam cur in alijs iuncturis hoc sub tāta quātitate nō est inuentus? Nec obstat si dicat: qđ dextrū latus debet esse humidius rōne epatitis: q; dextra pars matricis est calidior et siccior: vt in libro de spermate ostēsus est. Sed redeat sermo noster. Licet em̄ a Marciale et Plinio morbus cōtingens illo tēpore appelletur grece ΑΙΧΜΕ / latine autez mētagra: diuersisq; noībus pro locorū diuersitate appelletur: insequendo ipsius morbi quidditatez ac veritatem/ dignus est redire ad ea que dicta sunt superius: scilicet qđ ex admiratione studiū philosophie cepit exordiū: per quā admirationez per id qđ ignotū est ad noticiā perueniat. Sicut em̄

Galenus

Idem.

liber spermatum.

cut em̄ in singulis partibus philosophie de-
 monstratur: eodē mō in singulis medicine par-
 tibus per admirationē rei ignote per rem no-
 tā fiat demonstratio. Itaq; ad notitiam morbi
 ignoti necessariū est peruenire per ea que no-
 bis nota sunt: vtiq; per accidentia morbū cōse-
 quentia. Verūtq; ad sciendū nomen ⁊ quiddita-
 tem ipsius morbi gallici tempore isto crucian-
 tis/ nota Auicennā prima primi ca. j. de subie-
 ctis medicine. vbi inquit: Quia sanitas ⁊ egri-
 tudo/ ⁊ earū cause plerūq; sunt manifeste: ple-
 rūq; occulte/ que nō sensu/ neq; nisi per signi-
 ficatiōes accidentiū cōprehēdūtur. Sequitur
 ex dictis p̄cipis: q; si aliqua egritudo sit igno-
 ta ⁊ occulta: nō pōt sciri/ nec cognosci demon-
 stratione ppter quid/ sed demōstratione quia
 scilz ex signis ⁊ effectibus. Ergo cognitio egri-
 tudinis ⁊ suarū causarū scitur per accidentia
 cōia ⁊ propria/ que cōferūt ad cognoscendū q;
 quid est res: vt in proemio de aīa Aristoteles.
 Sequitur itez ex hoc: q; nō est necessariū me-
 dico cognoscere egritudinē solū inquātū egri-
 tudo est: q; ipsa nota est per sensibilē operatio-
 nū lesionem quā facit in corpore humano: te-
 stis Galenus ⁊ Auicenna in plurib; locis: sed
 debet scire essentialiter egritudinem occultā ⁊
 ignotā nobis/ per accidentiū significationes:
 que sunt signa medico facientia verā notitiaz
 morbi ⁊ cause eius. Ideo bene dixit Auicenna

Auicēna

Aristote-
les.Galenus
Auicēna

Idem

B

Tractatus Aldeantagre

supra: q̄ sanitas ⁊ egritudo / ⁊ earū cause plerū
q̄ sunt manifeste / plerūq̄ occulte: q̄ nō sensu /
neq̄ nisi per significatiōes accidentiū p̄prehē
dūtur. Veniendū igit̄ est ad rez nūc cōcurren
tis morbi ⁊ affligentis multitudinez hominū
qui nobis occultus est et ignotus. Sed licituz
est essentiā ⁊ quidditatez morbi per accidentiū
significatiōes / que notificant nobis essentiā ⁊
quidditatē per effectū quem inducūt cogno
scere: nā hic morbus per accidentia in princi
pio demōstratur. Sed queso dic mihi / quare
in diuersis regiōibus diuersimode vulg⁹ hūc
morbus appellet? Scire te oportet in primis:
q̄ noīa nō solū morbis / immo rebus ad deno
tādū substantiā vel qualitātē earū imponūtur:
hoc multifarie dicit Auicēna secūda p̄mi doc.
j. ca. 8. Itā aliqñ nomē capiūt a causa: aliqñ ab
effectu. A cā etiā multis modis. Itā aliqñ a cā
materiali in qua: vt pleuresis: que denomina
tionē capit a mēbro: vt a pleura / id est a panni
culo costas tegēte. Ita etiā morbus de quo iaz
fit sermo mētagra appellari pōt: ⁊ sic de alijs.
Aut a cā materiali ex qua: vt egritudo que di
citur melācholica: que nomē capit ab humore
melācholico. Aliqñ a forma cui assimilatur. vt
elephātiāsis ab elephāte: ⁊ ser pigo a serpēdo.
Et aliqñ a cā formali. Et aliqñ ab efficiēte. Sz
his pluribus modis ac alijs intermissis dico:
q̄ morbus Gallicus appellatur hac de causa.

Varietas
tem noīs
morbi de
clarat.
Auicēna

Cur mor
bus galli
cus.

Hāc Gall⁹ manu forti Italiā ingrediēs / et ma-
 rime regno Neapolitano occupato / ibidē cō-
 morātib⁹ Gallis hic morbus detect⁹ est: fuitq³
 ob id ab Italis morbus Gallicus appellatus:
 et imaginati sunt ipsum Gallis cōnaturalem
 fore. In Gallia vō: q³ in reuersione regis Ca-
 roli cū suis in Galliā hic morbus apparere ce-
 pit: credētes eū ex Neapoli apportasse / hāc ob-
 cām morbū neapolitanū vocarūt. Valentini/
 Cataloni post lōgā librorū indagationē ipm
 morbus s. Semēti vocarunt: vt in. 12. li. edito a
 magistro frācisco scriptū inuenerūt / similem
 morbū alias orbē inuasisse. Sed isti nō parū a
 veritate deuiant: nā hic morbus de quo supra
 fit mentio / in regno francie et vsitatus et anti-
 quatus est. Hāc sicut lepra a sancto Lazaro vul-
 gus eū morbū sancti Lazari vocat: hoc eodem
 mō Galli malū mortuū morbū sancti Semen-
 ti appellāt: eo q³ eius auxilio implorato q³ plu-
 rimi curātur: et presertim si ad eius corp⁹ per-
 ueniunt pedes ambulādo et elemosynā querē-
 do. Huius sancti corp⁹ in Britannia existit in
 maxima veneratione. In vltiori vero Hispa-
 nia morbū curialē vocāt: eo q³ curiā sequatur.
 Et dū verā huius morbi diffinitionē perqui-
 rebāt / vnusquisq³ diuersa experiri conabatur
 et veritate nō reperta curā empiricis relique-
 rūt. Preterea legimus Romanis scientiā me-
 dicine per aliqua tēpora fuisse interdictā. Et

Cur nea-
 politan⁹

Curs. Se-
 menti. i

Cur mor-
 bus cu-
 rialis.

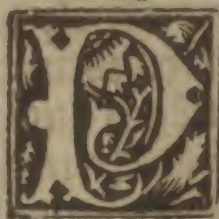
Tractatus Mentagre

In empe-
ricos.

non sine causa etiam literati (sicut istis tempo-
ribus a Doctoribus sepe videmus) ab hoc cru-
deli morbo fugiunt/se nihil scire confidendo. Qua-
re aromatarum herbarum collectores/ceterique me-
chanici ac vagabundi et trufatores (vt ita lo-
quar) huius morbi veros et perfectos curato-
res seipsum esse profitentur: et quia nihil sciunt/nih-
il dubitant: credunt enim se omnia scire: quare mira-
biliter pollicentur: quos si audires: mortuos su-
scitare crederes. Adhuc cur isti ignari circa tam
nobile subiectum sint tante audacie: cum paulo
post spes inanis erit: nam repentina ac inspera-
ta mors eos intercipit. Et si quis natura iuua-
te/aut deo permittente conualuerit: vnguento
rum suorum beneficio curatum predicant: et non solum
laudibus/sed et muneribus affici volunt: medi-
cine secretas artes propter ignorantes/atque ea tam
egregia et pene diuina scientia penitus abutentes.
¶ Ca. iij. veritatis causam morbi huius fuisse
coniunctiones planetarum/eclipses solis et lune/
et aspectus eorum: causam item durabilitatis
eius exponit.

Causa ve-
ra morbi.

1483

Dico vera autem noticia huius capituli
attentione dignum esse ducimus: quod
hic morbus verius cepit exordium
anno domini. 1483. quia eo anno
mense Octobris fuerunt quatuor
planete/videlicet Iuppiter/Mars/Sol et Mer-
curius in libra in domo egreditur: et significat

egritudinē ex corruptiōe sanguinis ⁊ cholere:
 ⁊ fuit ibi cōbustus iuppiter eodē signo: fuitq;
 ibidē cōiunctio Jouis ⁊ Martis ⁊ Mercurij:
 ⁊ Martis ⁊ Veneris Jouis ⁊ Mercurij ⁊ Jo-
 uis ⁊ Veneris/ de mēse octobris die prima no-
 uēbris. fuit preterea bis eclypsata luna eo an-
 no: tā in scorpione in domo egritudinis/ q̄ in
 eius opposito. fuit preterea in codez scorpiōe
 in ipsa domo egritudinis cōbustus saturnus
 ⁊ mercurius/ cōiunctus saturnus ⁊ ven⁹: fuit
 q̄ cōiunctus saturnus ⁊ mars in vltima nouē-
 bris: ⁊ sic significauerūt corruptionez sangui-
 nis ⁊ cholere/ ⁊ cōiunctiones oīm humorū/ ⁊
 abūdantiā humoris melācholici tā in viris q̄
 in mulieribus. Propterea cepit iste morb⁹ in
 genitalibus virorū/ precipue in principio ca-
 pitis virge: ⁊ in vulua mulierū: qz scorpio ha-
 bet dñz in his locis: hac rōne significauit ī di-
 ctis locis egritudinē ex illa humorū corruptio-
 ne ⁊ adustiōe tā sanguinis q̄ cholere: precipue
 melācholie. fuitq; preterea vniuersalis: nō so-
 lū qz libra ⁊ scorpio fuerūt infortunati ⁊ signi-
 ficationes huius egritudinis: sed qz oēs plane-
 te participarūt in ea significatione in illis si-
 gnis. Et sic oēs orbis partes planetis ipis sub-
 iecte fuerunt infortunate/ participātes de di-
 cto morbo: qz planete ipsi fuerūt ibidē permi-
 xti ⁊ inuicē affecti/ id est infortunati. Nō mirū
 autē/ si in oībus corporis partibus hic morb⁹

Quare ī
 genitali-
 bus orias-
 tar.

Tractatus Aldebrandi

apparuit: quoniam planete ipsi in omnes corporis partes habent significationem et dominium / et maxime in partibus melancholicis. Et fuerunt etiam tria signa infortunata: videlicet taurus per coniunctionem martis et lune in prima domo revolutionis anni: infortunata etiam venere eius domina per casum et retrogradationem / et libra et scorpio per coniunctiones planetarum supradictorum. Et quod etiam sine respectu loci / figure anni quod diversi centur sunt climata per mixtiones ipse diversa rerum qualitatum planetarum / ultra alia significata: per influentiam et proprietatem ipsorum necessario etiam significat supradictorum humorum corruptionem et adustionem. Que omnia planius et diffusius in tractatibus Albumasar tractata inveniuntur. Nam Albumasar dicit: quod coniunctio saturni et martis significat terribiles egritudines. Causa vero tante durabilitatis ipsius morbi extitisse videtur: quoniam sequenti anno. 1484. dicta significatio fuit sortificata ex infortunatis ioue et saturno in eodem signo scorpionis: nam uterque fuit ibi combustus a sole: et luna venit ad oppositionem solis / saturni / iouis et veneris existentium in eodem signo scorpionis: et ipsi saturnus et iupiter ibidem corporaliter coniuncti fuerunt: et sic debuit in eo predominari humor melancholicus / ex significatiōe solis / saturni et iouis / et signi scorpionis. Tertio vero anno. 1485. facta fuit coadunatio planetarum: videlicet saturni / iouis / mar-

Albuma-
sar
Causa dura-
bilitatis
melancholicæ.

Caput tertium.

fo. xij.

tis/mercurij/et in signo sagittarij: et ibi coinn-
ctus iuppiter: et ibidem coiunxerunt se corporali-
ter saturnus et mars/saturnus et mercurius/et
iuppiter et mercurius: qui cum sint in sagittario
significat corruptionem et adustionem humorum/et
abundantiam aduste cholere et melancholie. Idcirco
ipsa corruptio humorum et morbus iste debuit
magis abundare in cholera adusta et humore me-
lancholico: propter significaciones et qualitates
ipsorum planetarum/et signi sagittarij: et sic etiam
fuit significatio vniuersalis/respectu tot pla-
netarum coiunctorum et affectorum/ id est infortuna-
torum. Anno autem. 1486. idem confirmavit opposi-
tio martis et saturni existenti in eodem signo sa-
gittarij: et coiunctio iouis et martis in eodem si-
gno. Item anno. 1487. iterum confirmavit hoc con-
iunctio corporalis saturni et martis / saturni
et mercurij per sextile/et per combustionem saturni
et mercurij in eodem signo sagittarij. et sic signifi-
cata eorum se extendunt ad plures annos secundum gra-
dus planetarum in ipso signo. Nec mirandum est/ si
non incepit hic morbus in francia/vel Neapoli:
quoniam ut dictum est/planete habent significationes in
toto orbe. Idcirco manifeste declarare intendo
per quem modum ista particularis epidemia in
hominibus contingat/vel contingere possit: qui mor-
bus pluribus fuit obscurus. Eadem ob res aliqua
utilia per veritatis noticia dicam: ostendendo cau-
sam generale huius morbi occulti/videlicet ut in

Cum gene-
ralis me-
tagre.

¶ iij

Tractatus Mentagre

Agunt su-
periora i
hec infer-
iora tri-
plicker.

Modus
medius.

plurimū esse a radice superiori: vtique a coniun-
ctionibus septē planetarū in signis: vt iā dictū
est. Et ad hoc declarandū attētiōne dignū est
quod tribus modis videntur corpora superiora in
hec inferiora agere seu imprimere/ vel pluri-
bus eorū/ vel oībus simul. Quorum vnus mo-
dus est vniuersalis: alius medius: tertius par-
ticularis. Vniuersalis vero modus imprimi
scilicet per lucē/ siue per lumē/ vel per motū/
vel per influētiā. Et dictus morbus Mentagre
causari pōt a motu ⁊ a luce luminis super cele-
stis: cum corpora superiora/ vt dictum est/ his
duobus modis in hec inferiora agere pñt. Vñ
secūdo celi ⁊ mūdi: Calor ⁊ lumē a corporibus
celestibus generātur. Modus vero medi⁹ est
qm̄ per cōplexionē operātur: nā quidā eorū di-
cuntur frigidi ⁊ sicci: vt saturnus. Cōmentator
vero. 2. celi ⁊ mūdi cōtra Auicēnaz inquit: stel-
las nō agere frigiditatez/ ⁊ qualitates similes
vnicuiq; elemētōz: q̄uis sibi met cōtradicat in
de substātia orbis/ dicēs. Quedā vtique calide ⁊
humide: vt iuppiter. Intelligunt autē doctores
cōplexionē nō formālē eis inexistētez/ sed effe-
ctiue: qm̄ tūc essent cōpositi ex elemētis cōtra-
rīs: per cōsequēs ⁊ corruptibilis cōplexio pla-
netarū esset. Ergo hñt cōplexionē effectiuā tē-
dentē ad caliditatē ⁊ humiditatez/ vt cōplexio
humana: quā habet ex coalteratione mēbrozū
principaliū: qua proportionātur ⁊ pōderātur

ad inuicē. Et sic cōplexio stellarū oīm ex dicta
 coalteratiōe earū ad calidū et humidū tendit.
 Modus vero particularis est quidā influxus
 stellaris vnicuiq; indiuiduo ab alio ppria na-
 tiuitate differēs/aut reuolutione eiusdē indi-
 uidui. Ideoq; oīs planeta sūm diuersitatē natiui-
 tatis et reuolutiōis vni existit fortuna/alijs ve-
 ro infortuna. Et hic quidē modus est sic singu-
 laris et appropriatus/ qđ cōuenit vni talis ef-
 fectus qui non cōuenit alteri. Sequit̃ ergo ex
 his dictis: qđ corpora superiora agūt i hęc in-
 feriora altero triū modorū/vel pluribus eorū/
 vel oīb⁹ simul: nāz per lumē in instāti/vel per
 motū et in tpe/vel per influentiaz et limitato et
 certo tēpore operātur. Ex his notatis/et ex sen-
 tētia Doctorū antiquorū sequitur: qđ Menta
 gra potest causari ab influētia celesti: q̄ est to-
 ta pprietas/sine forma speciuoca cōcessa a pri-
 ma cā: pueniēs a corporib⁹ supra celestib⁹ in-
 fluxu stellari vnicuiq; indiuiduo ab alio pro-
 pria natiuitate fere differente: et sic est singula-
 ris et appropriatus/ qđ cōuenit vni talis effe-
 ctus et nō alteri. Et talis virt⁹ est potentia acti-
 ua speciuoca / per quā corpa hūana patiūtur
 corruptionez et pestez: et est potentia passiuā in
 humoribus. Ideoq; concludit Arnoldus in li-
 bello de retardāda senectute ca. 8. qđ mortali-
 tas brutorū nō trāsīt ad hoīes: nec econuerso.
 Sed notat Gentilis dicens: qđ aspectu deter-

Modus
particu-
laris.

Menta
gra. vnus

Arnold⁹.

Gentilis

Tractatus AlDentagrē

Cur non
omēs / aut
omē local
ficiantur

minato speciuoco et appropriato correspōde
cōsignatio passiua in his inferioribus quād
q̄ fm planetas / siue loca. Et sic accidit mort
litas in vno climate / et nō in alio: etiā in vna ci
uitate vel villa / et nō in alia: et in vna domo / e
non in alia. Quāq̄ accidit fm species aīaliū. v
q̄siq̄ moriūtur in vna pestilētia hoīes: quādo
q̄ boues: et sic de alijs. Aliquotiēs est fm dete
minatos modos hoīm in cōplexione inseque
tē materiā. Et sic sequitur mors in isto hoīe h
bēte cōplexionē insequentē materiā magis d
spositā ad epi dimiā per illū aspectū vel influ
rū celestē ac determinatā speciē et proprietatē
cui correspōdet p̄signatio passiua illius hoīs,
et nō in alijs hoībibus quib⁹ nō est iste aspectus
vel influxus speciuocus / determinatus / pro
prietarius. Sequitur ex his dictis: q̄ illa virt⁹
propriitaria siue forma speciuoca cōcessa a pri
ma cā ex influxu stellari proueniēte / a corpori
bus supracelestibus prouenit videlz AlDenta
gra. Itaq̄ qd cōuenit vni indiuiduo / nō cōue
nit alteri: q̄ aspectui determinato speciuoco et
appropriato correspōdet p̄signatio passiua in
his inferioribus. Idcirco mentagra euenit in
vno climate / et nō in alio: et in vna ciuitate vel
villa / et nō in alia: et in vna domo / et nō in alia:
q̄siq̄ in vno hoīe / et non in alio. Sequit⁹ ex hoc
dicto: q̄ ipse dictus morbus pōt prouenire in
quocūq̄ hoīe cuiuscūq̄ p̄plexiōis fuerit: vti

Oēs isti
posse mē
tagra.

Caput quartum.

fo. xliij.

in sanguineis / flegmaticis / cholericis et melancholicis: hoc intelligendo de complexione insequente formam: sed in complexione insequente materia quod convenit uni individuo / non convenit alteri individuo: ratione illius influxus et aspectus celestis etc. Concludere igitur possumus ex his dictis: quod illam noticiam habere poterimus non de rebus operantibus a proprietate demonstratione propter quid: sed demonstratione quod ab effectibus quod inducunt: sicut nullus scire potest quod magnes attrahat ferrum / nisi experientia visa fuerit applicationem magnetis ad ferrum in debita proportionitate ei proportionata: et sic de alijs rebus operantibus a proprietate / vel a forma speciei voca.

Nota.

Cap. iij. de differentia inter variolas / morbillos / et mentagram: et de signis pronosticis ad bonum et malum: ac de quibusdam alijs infectionibus cutis.

Inter variolas / mentagram et morbillos talis sit differentia. Nam materia variolarum est materia sanguinea: materia autem mentagrae est grossior et multum melancholica: materia vero

Variolae
mentagrae
morbilli.

morbillorum est cholerica siue sanguis cholericus. Preterea variolae generantur ex sanguine grosso magis quam morbilli / qui generantur ex subtiliori et sicciori: sed mentagra generatur ex humore multum melancholico adustissimo: ut furfures sicce et aride. Et iste pustule quicquid apparent

Tractatus Mentagre

in facie et in capite multe/in alijs autē mēbra
pauce: et quāq; multe in pectore et vētre/et par
in capite et alijs extremitatibus. Melanchol
vero sanguis propter sui grossiciē nō pote
penetrare/ nō trāsit nisi cū difficultate ad
bra precipue nervosa: scilz per viā deriuatiōis
Sed cū facilitate pertrāsit humor melanch
licus ad mēbra nervosa nutriēda: et ibi cōge
in porositatibus dictorū mēbrorū nervoso.

Auicēna

Signa vero demōstratiua variolarū fm Au
cēnā sunt: qđ qñ apparēt/ in earū principio
ciūt incurrere puritū in mēbris: deinde ap
rēt res sicut capita acūū ī cute/ et vidētur sic
mordicationes pulicū: deinde augētur don
egrediātur similes milio: deinde augētur to
liter/ et implētur sanie: et post cōplemētū reso
uunt et arescūt. faciunt em crustā que exsic
et cadit. Sic etiā in pñcipio mētagre qñq; cu
niunt dicta signa demōstratiua: vt pustule a
apparētes nō impleātur sanie: sicut in vario
lis: imo paruiissimā hñt tales pustule virulen
tiā: et illa resoluitur/ et arescit et facit crustā: et
siccatur et cadit. Ratio: qz materia ex qua gen
rātur pustule sunt melācholice/terree et vald
sicce. Hūc dicēdū est de signis pñosticis ad b
nū: notādo vt Auicēna scribit dicēs. Si vario
la est velocioris apertiōis et processionis et m
turatiōis: est salua. Similiter etia si mētagr
est velocis processiōis et apertiōis: pronostica

**Signa p
nostica
ad bonū.**

alua: et est ratio: quia si illa materia non erit tamen ter-
 ea/nec vltissima: immo aliquatulum habet sub-
 litatem et porositates membrorum nervosorum: erunt
 dilatati et aperti/et virtus expulsiua poterit illam
 materiam melancholicam ad cutem expellere. Si vero
 portio fuerit in tertia: bona significatio erit:
 hoc verum est/si non fuerint accidentia mala: ut
 angustia/difficultas anhelitus. Et ut pluri-
 mum metagra apparet in septimo die: et est bonum
 signum. Non tamen etiam apparere post .9. diem: etiam post
 4. et vicesimum: quia materia eius est imbibita in
 porositatibus membrorum nervosorum: ideo est dif-
 ficilis exitus: propter grossiciem et siccitatem ma-
 terie melancholice. Et in expulsionem extra ad cu-
 tem/semper sequitur aliqualis angustia/et pauca
 difficultas anhelitus: sed in variolis et morbil-
 is maxima angustia et difficultas anhelitus et
 febres demonstratur. Metagra vero est salua-
 tione in plurimum: et raro ex eis deperdit aliquis.
 Nam appetitus eorum non est debilitatus nec corru-
 ptus ut in pluribus aliis egritudinibus: immo
 vires eorum habent appetitum fortem: quia ista materia
 melancholica quam congesta est in orificio stomachi
 emens a splene ad eius orificium quasi promulge-
 re profluit: ut dicit Avicenna. Si autem amplior
 quantitas non proportionata ad os stomachi pro-
 fluat: causat appetitum caninum: et hoc semper maior
 est vel minorem quantitatem defluxit. Sed ratio ve-
 ro cur sit salua: quia materia metagre est melan-

Metagra
 salua

Avicenna

Ratio alia,

Tractatus Mentagre

cholica terrea/que raro putr efitz corrumpit
propter ineptā dispositionē z cōtrariā putre
factioni z corruptiōi: ideo nō causatur febris
putrida/cōtinua/cōclusa. Idcirco raro mori
aliquis ex mētagra: z si cōtingat quēpiā mori
erit ex mala dispositione aliorū humorū exist
tiū in venis/habētiū facilē z aptā dispositiōe
vt putrefiāt z corrūpātur. Et si ad intra vena
putrefiāt/diuersas febres causabūt: si vero ad
extra expellunt/ pñt causare pustulas vel apo
stemata maligna ab igne perfico: z ex his apo
stematibus z pustulis pōt sequi mors menta
gre. Et que cōtinue creūt/z nō tarde/ nec diffi
culter/z sunt sine febre/ z cū leuibus accidēti
bus precipue doloribus/cū cōstātia virtutis
appetitus bonitate:sunt bone. Signa autē pro
nostica ad malū sunt: si mētagra occultatur su
bito z non redeat ad exteriora: z faciat syncop
est mala valde. Ista signa in variolis z morbil
lis sunt signa mortis/ si eis associetur malicia
anhelitus/z raucedo vocis. Cū autē videris an
helitū patiētis mentagrā frequentē/casus vir
tutis subito/z angustia assiduā/z extrema in
frigidantur/cū signis apostematis in diafra
gmate:sunt signa mortis mētagre. De specie
bus etiā malis z timorosis/que plerūq; inter
ficiūt est illa:nā quarū diuersificatur egressio
scilz que qñq; apparent/z qñq; occultātur: z p
prie quando pustule sunt violaces z tenaces

signa mē
tagre ma
la.

igitur/cū mortificatione mēbri/et cū debilitatē
 virtutis:tūc dereliquēdus est patiēs solo mor-
 bi pronostico. Sequūtur ad hec et alique alie
 infectiōes cutis notatu digne. Infectiōes quę
 e cutis sunt morphea/albaras/panni/lētigi-
 nes/sanguis mortu⁹/gutta rosacea/scabies/
 serpigo/impetigo/et malū mortuū/et cōsimi-
 lia:et oēs sunt infectiōes cutis maculose:qz nō
 differūt iste infectiōes nisi in magnitudine et
 aruitate in situ et colore/et multū in materia.
 Et nota:qđ iste infectiones quę sunt plane et
 nō hñt inequalitatez/nec vlcerationē. Si sunt
 igitur/vocātur morphea:si albe/albaras:si ru-
 ca/gutta rosacea:si magne/vocātur panni:si
 parue/lentigines. Si vero nō sunt plane /sed
 inequales et vlcerate:vocātur scabies/serpigi-
 nes et impetigines/Tñ omnes infectiones cu-
 tis inequales et vlcerose sunt de summo botho-
 vlcerosoꝝ/incipientesqz parue/lentes/diuisę
 in multis locis: deinde vlcerant vlcerib⁹ squa-
 mosis et surfurosis quę apparētibus: quę oc-
 cūnt multis. Et que sunt fixe/dicūtur saphati:et que
 sunt mobiles/impetigines:qz serpientes hinc
 inde mouent. ihēc dicta innuit Princeps Aui-
 cenna fen. 7. quarti tractatu. 4. ca. 9. Lege igit
 principē: et videbis differentiā inter istas in-
 fectiones cutis: propterea in presenti nō licet
 sermones prolongare. Verūtñ Saphati est de
 summo bothoꝝ vlcerosoꝝ:et habet similitudinez

Varie in-
 fectiones
 cutis:

Anicēna:

Tractatus Aldebrandi

**Anicēna
Saphati**

quādam cū isto morbo nūc cōcurrente / p signa
posita ab Anicēna sen. 7. quarti tractatu. 3. ca.
1. vbi inquit: Saphati quidē incipiēs ⁊ bothe
parue / fixe / lenes diuise in numeratione loc
rū: deinde vlcerañt vlceribus crustosis: ⁊ sunt
ad rubedinē declinui: ⁊ qñq; emittit virus: ⁊ n
minatur saphati humida. Et qñq; incipiūt sa
nie fixe: ⁊ multotiēs apparēt in hyeme: ⁊ ause
rūtur velociter. Et cā quidē saphati est humi
ditas acuta corrosiua / que permiscet sāguin
⁊ humores sunt grossi ⁊ mali: quare grossum
fit apostema: q; exiccatur subtile. Causa ei⁹ est
humor melācholicus plurimus: cui permisc
tur humiditas acuta: quare expellit ad cutiz

Scabies

⁊ corrūpit ⁊ corrodit eā. Tlerūtñ scabies est in
ctio cutis maculosa / aliquotiēs squamosa / al
quotiens pruriginosa / aliqn̄ sicca / aliqn̄ hūi
da: vt plurimū in exterioribus magnā parten
cutis oīm mēbrozū occupās. Hec mirū: cū cu

Galenus

tis s̄m Galenū sit membrū ordinatū ad rece
ptionē superfluitatū corporis toti⁹. Cause sca
biei sunt humores corrupti in epate generati
qui pueri in fumositatē ⁊ vaporē / a virtute re
gitua in corporis superficiē expellūtur. Tñ si
vapor fuerit multū subtilis euaporat insensi
biliter: si aut nō fuerit in tāta subtilitate / ⁊ po
ri fuerint depressi: cōuertūtur in sudorē: si aut
fuerit grossi / generatur scabies. Si corruptio
augmētatur / causat prurit⁹: si plus fortificat /
generatur

Caput quintum.

fo. xvij.

generatur scabies: si pl⁹/scabies feda: si adhuc plus/iperigo et serpigo. Sed malū mortuū est quedā spēs scabiei/que oritur ex melancholia naturali adusta/ ex permixtione flegmatis sal si cū liuore et nigredine/ et pustulis crustosis/ magis/ sedis cū sanie et ruggine/ et cū quadā insensibilitate/ et cū turpi forma in coris et tibis frequētius adueniēs. Idcirco quia oēs dīcte infectiōes cōtra naturā adueniētes in cute corporis humani: p̄cipue vlcerose/ et perma tunc Saphati/ sunt significatiōes id est signa quasi p̄similia morbo nūc cōcurrēt: propter ea aliqui medici voluerunt dicere et affirmare esse saphati: ex eo quod habet pustulas crusto sas/ diuisas i nūeratiōe locorū. Sed i veritate alia signa hz morbo iste nūc p̄currēs mētagra: qz lōge alia accidētia. i. signa in ipso q̄ in alijs infectiōib⁹ vlcerosis cutis repiunt. Hoc Aui. ostēdit dicēs. Qñ egritudīes et earū cause pticu lares sunt occulte: p̄ sua accidētia ppria et coia que sunt signa medico egritudinū et causarū earū/ cognosces egritudines particulares di uidendo/ numerādo et complendo.

Malum mortuū.

Menta graz disa ferre a sa phati. Anicēna.

Ca. v. dat regimē preseruatīuū Mētagre. Regimē cōseruatīuū ne quis incidat mētagrā nequa q̄ a medico est negli gendū. quia iusta regulatio est vite vniuscuiusq; necessaria: cū corpus nostrū sanū facile irregulatū cadat

C

Tractatus Aldebrandi

Galenus in egritudine. ut ipsa docet experiētia. Hoc tñ
nō esset/nisi corp⁹ mutabile foret. Galeno nar
rāte. 3. tegni: Impossibile est mutabile corpus
semper manere in optima cōplexiōe ⁊ cōposi
tione: nam tñc nihil indigeret arte cōstituēte
ipsuz. Qm̄ aut̄ immutatur ⁊ corrūpitur ⁊ con
uertitur nō seruās quā habebat a p̄cipio cō
sistētiā: propter hoc igitur quot modis altera
tur/totidē ⁊ gñā procuratiōis habebit: hoc est
cōseruantiū causarū. Et alteratur corp⁹ a qui
busdā ex necessitate. ut sunt aer/motus quies
cibus/potus ⁊c. quorū singula si indigēti cor
pori adducātur ⁊ in cōpetēti quātitate ⁊ qua
litate/salubre fit: applicata vero nō in cōpetēti
mēsura ⁊ quantitate/egrū cōstituūt. Amplius
notādū est pro notitia huius: q̄ cause cōserua
tiue sanitatis ille intelligēde sunt/ que debite
approximate corpori humano/ sub eadē ⁊ cōsi
mili dispositione illud permanere faciūt. So
lū tñ dicēdū est de causis recuperatiuis vel p
ducētibus sanitatē: que vocātur cause preser
uatiue: q̄ faciūt corpus humanū casuz ⁊ egrī
tudine euadere. ut supra tertio Tegni canone
⁊ cōmēto allegatis. Causa aut̄ preseruatiua di
cti morbi duplex est prima est recurrere ad deū
gloriosuz ⁊ ad virginē Mariā. Secūda cā pre
seruatiua itē duplex est. Itā quedā est: qđ quā
do quis incipit incurrere dictū morbus mēta
grā/ in p̄cipio ilico succurrēdū est cū regimī

**Res non
naturas
les quare**

**Cause cō
seruatiue
sanitatis**

**Causa p̄
seruati
ua mēta
gre bina.**

ne preseruatiuo / prohibēdo materiā malā ac
 qualitātē materie existētē in porositatib⁹ mē-
 bꝝ neruozorum / vel in massa sanguinea: ne
 magis corrūpatur ⁊ aduraf: ⁊ siccitatē terreaz
 suscipiat: ⁊ ne mala qualitas cōfirmetur: ⁊ pro-
 hibere periculū eius impressiōis: ne ad termi-
 nū cōfirmatiōis siccitatis ⁊ frigiditatis attin-
 gat: qz qñ pfirmata est in eis ipsa egritudo / est
 difficilis cure ⁊ quasi icurabilis. Tērūtñ quia
 cura que debetur morbo inferri / dꝝ esse cōmix-
 ta ex cura preuisua ⁊ aliquantulū curatiua. vt
 Galenus tertio Tegni: vnaquāq; causaz opor-
 tet abscindere prius: deinde venire ad eaz que
 facta est: id est quomō hic dictus morb⁹ fact⁹
 est: scilz quomō materia ipsius morbi in facto
 esse sue adustiōis fuerit: tūc cū vt dꝝ medic⁹
 cura curatiua / ⁊ aliquantulū preuisua. Alia cā
 preseruatiua est: cū corpora hūana dispositio-
 nē habeāt ad incurrēdū mētagrā: siue pueniat
 a radice supiori / siue a radice inferiori / vel a
 radicibus simul cōiūctis: in talibus em̄ neces-
 sariū est vti regimine preseruatiuo. Cōpletur
 aut̄ hec preseruatio siue preuisio cum his que
 abscindūt causaz primitiuā: scilz influētiaz su-
 periorē / ⁊ corporis dispositionē. Et hec confi-
 stit circa sex res nō naturales / sub quibus ne-
 cessario vita hūana dicif peragēda: q̄ sunt aer /
 cib⁹ ⁊ pot⁹ / motus ⁊ quies / somnus ⁊ vigilia /
 repletio ⁊ inanitio / ⁊ accidentia anime.

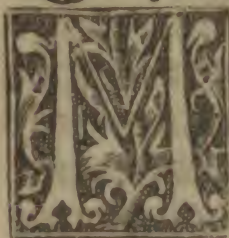
Galenus

Preser-
uatiua se-
cunda.6. res nō
naturae
les.

C ij

Tractatus Aldebrandi de Dentagris

Capitulum. vi. de Aere / et eius electione.

Medicus scire debet temporum diversitatem / que in unoquoque climate commoveri solet. Per naturam enim temporum anni stat sanitas plus quam per alias causas: testis est Avicenna. 2.

Avicenna

primi: quod etiam in libello de aere et aqua sensit / scribens: Si quis ad statum medicine accedere curat: necesse est prius ut anni tempora / et que in eis generantur attente requirat. De aere igitur in primis inchoantes / dicemus quod duplex existit: scilicet

Aer purus

purus / et impurus. Purus quidem est elementum et corpus simplex: cuius naturalis locus est ut sit supra aquam / et sub igne: cuius natura calida est et humida. Et hunc aerem elementarem apud nos

Impurus

non habemus: ut ait Avicenna prima primi. Alius vero aerem impurum hic existere inspiramus: nam sine aere inspirato non stat vita. De quo Avicenna

Avicenna

secunda primi doc. 2. ca. 9. dicit: Aer qui nos circumdat non est purus: sed est corpus in sua substantia commixtum. et cetera de huius aeris dispositionibus medicus considerare debet. Nam cum

Medico
notanda

medicus temperantiam aeris / temporumque discordiam prenotaverit: scientia sua semper erit utilis ad sanitatis ingenium. In curandis quoque egritudinibus confert. Propterea Galenus tertio therapeutice

Galenus

ca. 5. dixit: Alias quidem materias eligere et fugere possumus: eam autem materiam que continet nos non possibile est fugere: sed necessarium est uti ea

que est presens: licet frigida sit in cōparatione spiritus innati: vt Auicēna in. 2. primi doc. 2. c. 2. inquit: cū prohibeat spiritū ne ad igneitatez cōuertat: ex qua ad maliciā perueniat: existēs clemētū nostrorū corporū ⁊ spiritū / ⁊ emanatio nostris adueniēs spiritib⁹. Verūtn̄ aer sua caliditate naturali / ⁊ qñq; accidētali nos resoluit: cuz calidus sit: vt Cōciliator differētia. 14. pbat. Et Galenus quoq; in quarto de acciden-
 te ⁊ morbo cap. 4. inquit: Aer qui vicin⁹ est cu-
 ti dissoluit mēbra sub cute existētia: itaq; inaniuntur. Propter hoc medic⁹ debet optimas qualitates aeris eligere in cōseruatione sanitatis / eiusq; preservatiōe: ⁊ nocētes ipsius dispositiōes corrigere ⁊ rectificare. Idcirco quis aer bonus sit / ⁊ quis malus dicēdū est: vt vnus quisq; bonū ac laudabilē a nō bono possit distinguere. Ideo Auicēna. 2. pmi ca. 1. dicit: Aer quidē dū est tēperatus ⁊ clarus / neq; substantia extrema cōplexiōi spūs cōtraria ei admisce-
 tur: est sanitatē efficiēs: cū vero est cōtraria / cōtrariū operatur. Valde igitur necessariū erit nobis vt aer corrigatur: permaxie si hic morbus ab influētia superiori puenit. Propter ea ⁊ in tempore calido sequit ignitio ⁊ adustio in humoribus / ⁊ citius alterabilis ⁊ receptius ab illius influētia causatiua ⁊ mouēte illā materiaz mentagre. Ideo quāto pl⁹ possibile est / minus quo poteris attrahat aer exterior duz

Auicēna

Concilia-
tor.

Galenus

Auicēna

Cōtra ac-
rē infectū

Tractatus Aldebrandi

Aristoteles
les
Aucēna

Aucēna
Ingrossa
tio aeris.

infectus sit: et non inspiretur ad intra corp⁹: quia
tunc talis influentia minus commouebit dictam ma-
teriam in porositatibus membrorum nervosorum / et
etiam in venis qualitatiue existet. Verumtamen ma-
gis maliciosus magisque commouens est aer supe-
rior existens: quia directius aspicit homines stantes et
loco alto expositos: et cum maiori alteratione me-
di in tales homines agit: nam agens fortius agit in
passum propinquum dispositum / quam in distans: ut Ari-
stoteles de generatione / et Aucēna in de viribus cordis
ca. de hyacintho aiunt. Et tunc debet fieri mora
in domibus / vel locis concavis et infimis et sub-
terraneis: cum sit ibi aer grossior et frigidior: nam
tali aere existente grosso / cum sit in maiori distan-
tia / non habet potentiam vel virtutem illa species in-
fluentie proprietaria penetrandi illum aerem gros-
sum sicut aere subtili. quia facilius in eo illa species
proprietaria penetrat / et melius corpus est rece-
ptiuum illius male qualitatis: ut Aucēna. 2. pri-
mi doc. 2. ca. de naturis temporum innuit. Tunc
ergo ingrossandus est aer irrorando sepe domum
cum aqua / et aceto in eo spargendo: et cum rosis: pre-
cipue in tempore calido. Si vero talis influentia in
tempore hyemis peruenierit: etiam est necessarium uti
infrigidantibus et ingrossantibus. Verumtamen quia
talis infectio in hoc morbo dicto plurimum ac-
cidit a causa superiori: et hoc secundum diuersitates aspe-
ctuum signorum / sub quibus cadit coniunctio pla-
netarum et eclipses solis et lune: ita ut iste morbus

mentagra in vna ciuitate eiusdez climatis ⁊ regionis ⁊ nō in alia: ⁊ in vna domo eiusdem ciuitatis ⁊ nō in alia domo: vel in vno homine illius domus: et nō in alijs eueniat: ppter ea si ipse morbus infecerit multitudinem hoīm: in tali loco vel ciuitate: summopere fuga est necessaria. Deniq; notādū est: qđ nō soluz materia mentagre mouetur ab influentia propria stellarū: sed ⁊ cōmoueri pōt a causis exterioribus: per maxime ab aere corrupto ⁊ pestilentiali: ex hac autē caz malignatur ⁊ mouetur natura: ⁊ tūc virtus expellit illā materiā mentagre. Propterea dicit Aui. fen. j. quarti. ca. 6. Et de hoc est cuius cā est res adueniens extrinsecus ebullitionez faciens occultā. i. cōmouens occultos hūores in nobis. Pro quo nota duplices ebullitionez. Unā que fit rei ebullientis rectificatio: sicut ebullitio musti cū fit vinū depuratū. Alia que fit rei ebullientis corruptio: vt cū ebullit vinū ⁊ fit acetū: ⁊ ebullit sanguis per putrefactōez ⁊ fit ser melācholica. Et has duas ebullitiōes notat Aui. in ca. de variolis ⁊ morbillis: qz sanguis siue ebulliat ebullitione separatiua scilz perfectiua: siue ebullitione corruptiua: fit aliqua separatio. In oī em ebullitione perfectiua fit separatio partis bone a mala: in ebullitione autē corruptiua fit separatio hūidi a sicco: vnde termin⁹ putredinis est incineratio. Mentagra vero habet occultos

mentagrā
oziri ab
aere cor-
rupto.

Auicēna

ebullitio
duplex.

Auicēna.

Menta-
gre occul-
ta.

Tractatus Mentagre

humores: videlz materiā melācholicā aduſtiſſimā: terreā: in porositatibus membroꝝ neruoſoꝝ: ex diſpoſitiōe occulta aeris: ſic ſepe in pluꝝ ribꝝ peſtilentꝝ cōtingit multiplicatio varioꝝ larum: aliqñ in alia diſpoſitiōe aeris eueniunt morbilli: ⁊ aliqñ in alia diſpoſitione aeris oriſt tertia ſpecies: ſcilz aluhumata. Et ſub hac ſpecie rōnabiliter aliqui Doctores mentagrā collocāt. Similiter eueniūt iſte predictę diſpoſitiones: id eſt ſpecies variolaz per maxime aluhumata in autūno / cū aer eſt turbidꝝ / puluerulentus ⁊ obſcurus: ⁊ flat ventus meridionalis: vt inquit Raſis. 8. cōtinentis. Et ibidez dicit: Si videris autumñū vehementis caliditatis ⁊ ſiccitatis / ⁊ hyemē proprie nature: expecta variolas ⁊ alias ſpecies variolarū. Conſirmat hoc pñceps Aui. dicēs: Euentus earū eſt plus in vere q̃ in hyeme: ⁊ poſt ver in fine autūni: ⁊ proprie qñ eſtas eſt calida ⁊ ſicca: ⁊ fuerit autūnus calidus ⁊ ſiccus. Cōcludamus igitur: q̃ aer in quocūqꝝ tpe anni fuerit valde calidus ⁊ ſiccus: ⁊ precipue in regionibus calidis ⁊ ſiccis: ⁊ in corporibꝝ calidis ⁊ ſiccis: dat ſignacuētus morbilloꝝ; etiam mētagre: licet rariffime eueniat: qz eius materia nō mouetur niſi ab agēte forti pportionato ipſi materie morbi mentagre. Dixi ſuperius de aere valde calido nō dicere volo / qđ aer calidus noceat in cōſeruatione a mentagra ⁊ cura eius: immo p̃tinet

Raſis.

Auicēna

Excusat
ſeipſam.

nos. de quo medicus magnā debet habere sol-
lertia. vt. 12. cōtinētis / 7. 11. terapentice scriptū
est. Ad calidū quidē declinare debet: naz causa
faciēs hūc morbu3 mentagre frigida est. Et qz
op⁹ est tractione ad exterius / ne patientes in-
festentur a tā seuis doloribus: 7 talis materia
est grossa 7 cōpacta / que postq̃ venerit ad ex-
trinseca exiccatione indiget: ideo ad siccitate3
aer tendere debet. Et cōfirmat hoc experiētia:
nā oēs qui tali morbo laborāt lōge deterius se
hñt in hyeme q̃ in estate. Licet in actu preser-
uatiuo ad temperamētū aere3 alterare debeat
mus / vbi inequalis fuerit / tm̃ quātū possibile
est. Et tandem ad illas qualitates debet decli-
nare aer que min⁹ sint generatiue materie fa-
cientis hanc egritudinem.

Rasis.
Galennus

Experiē-
tia.

¶ Ca. viij. de cibo 7 potu.

Olenus primo ad Glauconē dicit: Balennus
¶ Per dietā aut nō soluz intelligere Dieta qd
debemus administrationez potus
7 cibi: verū 7 debitā administratio
nez oīm que sub rebus nō naturali
bus cōtinētur. Et propterea dicebat dietā quā
viuēdi regulā dicimus / esse medicinā / aut me-
dicine partē. ¶ Preterea licitū est volēti natura
lē calorē 7 vitā cōseruare / vt nūq̃ sine pabulo
7 nutrimento corpus relinquamus: qm̃ corpus
priuatū alimēto nō pōt diu durare: teste Ga-
leno primo de elemētis ca. 1. sic inquiēte: Sine

Necessi-
tas alimē-
ti.

Galenn⁹.

Tractatus AlDentagre

- Rasis.** alimento non est possibile viuere sanos / nec egros. Cuius causaz & rationē assignat **Rasis** 15. cōtinētis ca. 1. dicēs qđ corpora nra sunt cōtinue dissolutiōis ex aere circūferente & caliditate innata que in nobis est. Indiget ergo nutrimento ad resistēdū ei qđ dissoluit. Hoc etiaz innuit **Avicēna** secūda primi doc. 2. ca. 2. vbi inquit: Nutrimēto indigētes sum⁹: & nostra cōseruatio sanitatis est ex nutrimento nobis conueniēte / qđ equale existit &c. Hoc idē testatur **Galenus** in libro de dissolutio ne cōtraria ca. 1. inquiēs / qđ corpora hoīm sunt in cōtinua dissolutio ne: ppter calozē aeris circūdātis ea extrinsecus / & calozē interius existētez: vnde necessariū est restaurare in eis qđ dissolutus est: ideo necessari⁹ est cibus & potus. Testis est pnceps **Avicēna** 13. tertij tractatu. 2. ca. 7. vbi inqt: Necessitas cibi est: vt suppleat locū eius quod resoluitur. Resolutio itaq; caloris naturalis & ab extrinseco pueniens / facit refectionē & nutrimenti necessitatez: vt deperdita eo mō quo possibile est restaurent. Propterea dicunt medici: qđ restaurata nūq̃ ad quātitatem / nec ad perfectionez dissolutorū attingūt: qđ vt ita sit patet per **Galenū** in primo de regimine sanitatis dicentēz: Si possemus tale aliquid introducere qđ simile esset effluenti / hoc sanissimū & optimū esset: sed hoc impossibile est: qz id qđ defluit ab vnoquoq; mēbro / tale nāq; est qua

Caput septimum. fo. xxij.

e ipsuz membrū a quo defluit / a quo sumpsit
 undamētuz. Auicenna itē prima primi doc. 3. **Auicēna**
 a. de ctatibus dicit: Amplius si hec virtus / .s.
 nutritiua infinita foret: semp permutationez
 in corpore faceret eius qđ dissoluitur. Sed vi
 jem⁹: qđ cibaria optima comedētes / ⁊ ea per
 fectissime digerētes / de necessitate mori habēt
 iā si possibile esset semper custodire humidaz
 :ōplexionez corporis / immortales essemus: vt
 primo ⁊ sexto de regimine sanitatis **Galenus**
 innuit: sed qđ naturales viā eā scilz que ad defic
 iādū fugere nō est possibile: propterea senesce
 re necessariū est nobis ⁊ corrumpi. Et quis re
 ctificatio cibi ⁊ potus quātūcūq; optima nō
 facit nos a morte liberos ⁊ securos. Cū sint na
 turales corruptōes due / quas nullū generatū
 corpus effugere pōt. Una: qđ semper corpora
 nra magis desiccātur. Altera: qđ semp vniuer
 sa substātia nra fluit ob innatū nobis calozē.
 Ad defensione hārū duarū corruptionūz na
 turaliū ⁊ ne humiditas cito resoluat in ipsius
 quidez fortitudine cōsistit: vt ipsuz corpus vsq;
 qđ ad debitū tēpus permanere faciat: puta de
 terminatā peryodū. Et hoc quidem fit per re
 gimen rectū restauratiōis cibi ⁊ potus: que fit
 loco eius qđ resoluitur. Si igitur hec duo me
 dicus fecerit: scilz qđ putrefieri nō permittat:
 ⁊ prohibeat ne cito humiditas prima resoluat
 diu sanos viuere faciet oēs qui vsi fuerint tali

Galenus

**Corru
ptiones
natura
les. 2.**

Tractatus Mētagre

Refectio
nis utili-
tas.

Anicēna

Anicēna

Natura
cibimali.

restauratiōe. Et q̄ grādis sit refectionis utili-
tas nota: qđ corp⁹ a siccitate festina preseruat
que siccitas intātuz est corporibus nr̄is inimi-
ca atq; cōtraria / vt incessanter augēdo pcedat
donec nos perimat. Teste Auicēna vbi sup⁹
dicente: Q̄ grādis erit refectionis cōmodi-
tas: cū humanū corpus lōgeuū ⁊ sanuz esse fa-
ciat toto suaz etatuz discursu ⁊c. Ex his sequi
cōclusio: qđ magna est debite ac ordinate refe-
ctionis utilitas. Quas autē habeat cōditiones
queve debita siue ordinata dieta dici mereat
medici iudicio relinquamus: qui qđ vnicuiq;
cōueniēs erit iubebit offerre put regio / natu-
ra / tēpus / cōsuetudo / etas ⁊ hmōi expetere v-
debūtur: naz opz vt medicus sit prudēs: vt suo
iudicio estimatiuo v̄itati adhereat. ¶ Preterea
p̄iceps. 3. p̄mi doc. 2. ca. 7. ait: Oportet vt san-
tatis cōseruator studeat / ne cibi ipsius substā-
tia sit aliqđ nutriētū medicinaliuz. ¶ Preterea
nō sunt cibaria mala ⁊ illaudabilis substantia
comedēda: q̄ merito ab oībus volētibus san-
tatē cōseruare derelinquēda sunt: permaxime
in preseruatōe ⁊ cura morbi mētagre. Si vero
bone fuerint substātie ⁊ laudabilis chimi: erūt
eligēda. Cōcludendū em̄ est circa bonitatez ci-
borū ⁊ potuū: nā si bonitas substātie neglecta
fuerit: non solū inutilis / sed ⁊ perniciosa erit.
Malicia em̄ ciborū hāc solita est habere natu-
raz: vt q̄uis p̄ aliquod spaciū sua celet occulta

Caput septimum.

fo. xxiij.

nocumēta/postea tñ ea manifestissime ostendat: experiētiā in pauperibus videmus. Hoc inuit Auicēna in tertia primi doc. 2. ca. 7. dicit: ille in quo mala digerūtur nutrimēta ob hoc non decipiatur: qm̄ post dies in ipso malis habuntur humores egritudines faciētes et peccātes. Propterea Galenus in libro de dissolutione cōtinua dicit: Omnia cibaria que nō tēpesta sunt/nō generāt sanguinē purū/mūdū et arū. Et cibariozū mali chimi tres sunt spēs. Earū em̄ sunt que addūt cholera: et earū sunt que addūt flegma: et earū que addūt cholera mixtā. Opz ergo oēm hoīem dimittere multitudine eozū et cōtinuationē assumptionis ipso: qz et si nō inferāt nocumētū/cito tñ in lōgo tēpore chimi tales generāt egritudines malas. Drusianus. 2. tegni cōtrariat huic/ dicens. Et manifestū per hoc/ qd cholera nō est in natura cibozū: sicut aliqui voluerūt: sed est in natura efficiētis. Si em̄ haberet naturā cibi: tūc in corpore ex eodē cibo fieret paris nature humor: qd falsum esse videtur: qz ex melle in iuvene multū fit de substātia cholerica i sanguine: in sene aut fit sanguis equalis. Sed Galenus dicit in primo li. de naturalibus virtutib⁹: Hi pilominus tñ oē agēs agit fm̄ exigentiā materie: et fiet per hoc ex calidis cibis plus de cholera/minus de flegmate: ex frigidis vero e contrario. Ex tēperatis aut sanguis equalis gene-

Auicēna

Galenus

Cibariozū
mali chimi. 3. species.

Drusianus.

Galenus

Tractatus Alimenta gre

ratur q̄tū ex aptitudine materie: ppter qd̄
calidis cibis in corporibus calidis fit multum
de cholera: sed in frigidis fit sanguis equalis
et similiter ex frigidis i corporib⁹ frigidis fit mu-
tum de flegmate: et in calidis sanguis equalis

*Ab quib⁹
cibis sit
abstinen-
dum.*

Ab his em̄ cibis et potibus generatibus cho-
leram nigrā preseruare debemus corpora di-
sp̄sita ad incurrēdum morbū mentagre per
maxime illo iam infecta: vt sunt caro pecudi
ouis/et caro capre/ caro hyrci/et bouis/ et ca-
nes cuiuscunq; animalis melācholici et h̄mō
Qua etiā dura et frigida: et caseus antiqu⁹: et fun-
gi: et oīa legumina: sicut lentes/ miliū. Simile
oēs pisces saliti: et oēs fructus recētes: vt fic⁹
cerasa et filia: nā si in multa quātitate frequen-
ter comedant/ multitudo chimi mali et super-
fluitatū ex eis generat/ et paucitas nutrit
Et a cepis/ et allys/ rapis/ raphanis/ pastina-
cis/ caulibus et his similib⁹/ ab eorūq; frequē-
ti vsu abstineat in preseruatiōe et curatiōe hu-
ius morbi mētagre. Preterea abstineat a cibis
fortis caliditatis in virtute: q̄ calores natura-
lem incendūt/ et corporis humiditates natura-
lem exiccāt: vt Auicēna sen prima primi doc. 3
ca. 1. ait: scilz qd̄ caliditas maior q̄ debet reddi
corpus siccus q̄ opz: nā omnes caloris causa
cū superfluūt/ in exiccādo iuuāt: vt dicit idem
Auicenna in quarta primi ca. 2. Cōcludamus
igitur: qd̄ in corporibus patientibus predictū

Auicēna

Caput septimum. fo. xliij.

morbu cibi valde calidi aut nuq̃/aut raro/im
no q̃ rarissime sumatur: q2 corpus exiccāt. Il
ud em̃ est in cā gñationis materie morbi men
tagre: que est melācholica siccissima ⁊ terrea: ⁊
per auctā caliditatē efficere materia cinerea:
per cōsequēs cōtraria esset ad illi⁹ morbi pre
seruationez ⁊ curationez. Similiter cibaria etia
valde frigida actu vel potentia/ nō sunt come
dēda: qm̃ nature humane frigiditas est valde
cōtraria: vt Isaac in dietis vniuersalibus inq̃t
frigida velut nix sunt multū fugiēda: sicut et Isaac.
Ippocrates testat. s. apho. dicēs: frigidū est
inimicū neruis/ossibus/dentibus/cerebro et Ihippo
spinali medulle. Propterea in corporibus pa crates.
tientibus hūc morbu mentagre malicia frigi
ditatis in eis se adunat: licet ipsi nocumentuz
nō ilico sentiāt: q2 ad intra in porositatib⁹ mē
broꝝ neruosozū recludūtur humores: vt in ar
ticulis ⁊ neruis: ⁊ frigiditas semper mēbra p
cutit debilia ⁊ sensibilia: ⁊ incidūt in maiores
dolores: ⁊ talis morbus difficilis curationis
effici. Idcirco male operantur idiote/qui or
dināt ⁊ applicāt infirmis/tali morbo mētagre In medi
afflictis vnguēta frigidissima narcotica/gra cos impe
uātia ⁊ infrigidātia/ ⁊ adunātia materiā ad in ritos.
tra poros mēbroꝝ: sicut inferi⁹ in ca. de cura
accidentiu dicā. Cōcludere igif possumus cuz
Auicenna in. s. canōe tractatu. 4. ca. i. inquiēte
Opz vt vehemēter caueat frigus: precipue in Auicēna

Tractatus Ventagre

Cibarioꝝ
electio in
genere.

oꝝ dispositiōe huius morbi dolorosi. Sequitur
ex his dictis conclusio: qđ oīa cibaria/tā calida/
qđ frigida/hūida vel sicca/nō sunt in hoc mor-
bo administrāda: nisi cū temperamento. Ex si-
perioribus itez notatis cōcludendū est: qđ oēs
cibi habentes cōplexiones superflue calidas/
frigidas/siccās/vel humidās sunt inutiles ī hoc
morbo: p̄maxime si sint habentes cōplexio-
nes frigidas ⁊ siccās: ⁊ hoc in gñali: siue sint fru-
ctus/ siue legumina/ siue olera. De oīb⁹ alijs
cibis in particulari aut de cōplexione ⁊ pprie-
tate earū nihil hic dixisse volo: qz iā per ea q̄ scri-
pta sunt in codicib⁹ simplicium medicinarū tra-
ctata a Doctoribus medicine reperies cōple-
xionē ⁊ pprietates cuiuslibet cibi: exinde iudi-
care poteris/ si conuenientes et vtilēs sint ad
preservationē ⁊ curationem morbi mētagre.

Galenus

Idem

¶ Ca. 8. iustā mēsurā mor⁹ ⁊ exercitiū declarat
Alenus in libello de exercitio inq̄t:
Exercitiorū em̄ quoddā nō solū cor-
pus/ sed aīam letā reddere pōt: tāte
em̄ in ipso exercitio potēs motiōis
fit aīa qđ multi quideꝝ liberati sunt
ab egritudinibus perniciosīs. ¶ Postea hoc idē
ipse cōfirmat inq̄iēs: Laudo exercitiū: qđ cor-
poris sanitates prebet/ ⁊ partiū cōformitates/
⁊ aīe virtutē. ¶ Probat itez hoc. 3. aphorismorū
cōmento. 21. dicens: Exercitium mūdicando
corpus a futuris liberat infirmitatibus. ¶ Pro-
pterea

pterea pueniens ⁊ necessariū est: qđ medic⁹ ele-
ctus hoc faciat in preservatione corporis hu-
mani patientis mentagram/eiusq; curatione.
Hoc Rasus quarto Almasoris ca. inquit. Sa-
nitas cōseruatur bonitate mensurationis mo-
tus ⁊ quietis. Propterea Hippocrates i libel-
de aere ⁊ aqua dicit: Exercitiū laboris tolerā-
tiā prestat: quies aut ⁊ requies timorē ⁊ igno-
miniā: labor vero ⁊ agitatio animositatez mi-
nistrat. Ideoq; in secūdo de accidenti ⁊ morbo
ca. 3. inquit Galenus: Calor naturalis cōforta-
tur ⁊ augmentat ex motu. qz vera perfectio ca-
liditatis est motus: ad quā cōfortationez cete-
re in corpus proueniunt vtilitates ⁊ operatio-
nū perfectiōes. Cōfirmat hoc idem. 2. aphoriz-
morū cōmento. 48. inquit. Utile est exerci-
tiū: nā cōmouet calorē naturalē ⁊ validas fa-
cit que sunt in membris virtutes naturales ⁊
aiales ⁊ vitales fortificādo. Et ad digestionē
vero bonā perficiēdam necessaria est post cibi
comestione deambulatio tēperata: vt per cen-
tū passus ambulare est laudabilior: ⁊ ecōuerso
post cibū fortis vituperabilior est. vt Auicēna
3. primi doc. 2. ca. 7. dicit: Paruus motus post
comestiōez cibū in stomacho quiescere facit: ⁊
pprie cū dormiendi post ipsuz volūtas affue-
rit. Hoc testatu Almasor li. 4. ca. 2. inquit.
Post comestione vero a forti motu ⁊ longi
temporis oīno est cauendus. Sicut cū motus

Rasis.

Hippo-
crates.Galenus
auerrois

Idem.

Auicēna.

Almasor.

D

Tractatus Montagre

ante comestionez factus sanitatis est cōserua-
tiuus: ita post comestionem egritudinis inne-
nitur generatiuus.

¶ Cap. ix. De sommo ⁊ vigilia.

De somno autē naturali quomō fa-
ciat ad digestiōis bonitatez decla-
randū est: cū vna de causis bñ dige-
rere faciētibus cibū somn⁹ existat:
testis est Auerrois. 2. colliget / in

Auer-
rois.

Galenus

Avicēna

Somni
necessi-
tas.

Cause sō-
ni. 4.

quiens: Operatio digestiōis est fortior cū ho-
mo dormit. Propterea dixit Galenus. 3. de ac-
cidenti ⁊ morbo cap. 4. Virtus autē animata si
fuerit fatigata / animali dormiente confortat:
maxime si añ somnū cibuz moderate accipiat.
Ergo vna rō vel cā de necessitatibus somni est
vt digerāt cibuz. Ideoq; Avicenna prima ter-
tū tractatu. 4. ca. 1. dixit: Somnus quidem na-
turalis absolute est / cuius reditus est cū pfun-
datiōe spūs vitalis ad interiora: vt digeratur
cib⁹ ⁊c. Necessitas ergo somni est virtutis re-
solute restauratio / ⁊ cibi p̄cassumpti digestio
⁊ fatigati corporis ⁊ sensuuz eius quies ⁊ reso-
cillatio. Idcirco per hec que dicta sunt intelli-
gere poteris causaz finalem somni / que est di-
gestio: ⁊ causaz formalē / que est reditus spūs.
Causaz vero efficientē esse dicimus / virtutem
aīalē impeditā: materialem autē causaz esse va-
porez qui ascendit a membris inferioribus ad
cerebruz. Et sic apparet: qđ somnus naturalis

propter necessitatē digestionis causatus fuit:
 ideoq; est quies virtutū animalū / motuarū
 ⁊ sensitiuarū / cu; intēsiōne virtutū naturalū:
 vt dicit Auicenna in canticis. Ex his dictis se- **Auicēna**
 quūtur vtilitates ⁊ iuuamenta naturalis ⁊ tē-
 perati somni: que iuuamenta ⁊ vtilitates vide-
 re poteris per Auicēnā tertia primi doc. 3. ca. **Idem.**
 7. dicentes. Somnus tēperatus naturalē vir-
 tutē quiescere facit: ⁊ in eius substantia augmē-
 tū prebet / ad prohibendū spūs qualiscūq; fue-
 rit resolutionē ⁊c. Et infra subiūxit: Somnus
 temperat⁹ humectās ⁊ calefaciēs / est res ma-
 gis p̄ficiens senibus: qm̄ in eis hūiditate; cō-
 seruat. Confirmat hoc Thaliabbas. s. theozice **Thaliab-**
 ca. s. dicens: In somno em̄ digestiōis fit boni- **bas.**
 tas / ⁊ humorū decoctio. Calor autē naturalis
 somni tpe ad p̄funda cecidit corporis / quo ci-
 bū digerit ⁊ humores bonos disponit ⁊c. Con-
 cludendū igitur est: qd̄ somno naturali ⁊ tem- **Sōni tē-**
 perato vtendū est in morbo isto qui mentagra **periez cō-**
 appellari pōt: q; perfectior digestio celebrat: **cedit.**
 qua mediātē spūs ⁊ virtutes corporis anima-
 les restaurātur / ⁊ naturales corroborantur / ⁊
 cibi ⁊ potus preassumpti in sanguinē bonū cō-
 uertūtur: qd̄ valde pro sanitatis preseruatiōe /
 ⁊ curatione corporis patientis morbū menta-
 gre laudo. Preterea necessariū est medico sci- **Hocumē-**
 re / que nocumēta in corpore patiente morbus **ta somni**
 mentagre somnus superfluus efficiat: videlz **superflui**

Tractatus Mentagre

virtutū aīaliū obtusionē: et capitis grauedinē:
et egritudines frigidās: et illud est quod in mēbris
totius corporis nervosis resolutionē phibet:
et claudit poros illorū membrorū: in quib⁹ ma-
teria mētagre stat occlusa: et illic magis cōden-
satur: et fit inepta resolutioni. Itaqz sicut multe
vigilie pplexionē corrūpūt cerebri aliquo sic-
citatē mō: sic cōtrarias operationes inducit
somnia superflua. vt Auicēna secūda. 3. ca. 5.
ait: Spūs in lōgo somno fit grauior/pigrior.
Hoc etia innuit Auerrois. 6. colliget dicens:
quomō superflua somnia calores extinguit
naturalē/et corpus inducit ad tumidā disposi-
tionē. Amplius dicimus: quod hora ieiunij et ina-
nitionis nō lōgo tēpore dormire debet patiens
hunc morbū. testis est Auicēna in tertia primi
doc. 2. ca. 8. vbi inquit: Amplius super vacuita-
tē dormire est malū et virtutē deiciēs. Et ratio
est: qm calor cū cibū nō inuenit quez digerat:
vertit se supra sanguinē et carnes/ipsam resol-
uendo: vñ macilēti fiūt: et humores magis de-
siccātur: et terrei et melācholici fiūt: precipue in
corpore cholericiſſimo infecto tali morbo. De
vigilia itidez temperata et superabūdanti ac su-
perflua scire opz: qz sicut somnus temperatus
vtilis et iuuās est ad digestionē pplendā/et vir-
tutes aīales quiescēdas et naturales fortifican-
das: sic vigilia tēperata/vt Auicēna in cāticis
textu cōmenti ca. 31. dixit/excitāt valde sensus:

Auicēna

Auer-
rois.

Auicēna

De vigi-
lia tempe-
rata et su-
perflua.

Auicēna

et disponit vires ad exercēdū operatiōes suas.

Ergo tēperata vigilia cōcedat: qz nullū nocu-
mētū in corpore efficit. Sed superflua vigilia
vituperatur. Propter hoc Auenenna secūda pri-
mi doc. 2. ca. 13. inquit: Cūz vigilie sunt multe/
cōplexiones corrūpūt cerebri aliquo siccitatis
mō: et debilitāt ipsas: et cōmiserunt rōnem: et adu-
rūt humores: et egritudines faciūt magis acu-
tas. Et Auerrois. 6. colliget inquit: Qñ vigi-
lie exuberāt/corpus desiccāt: et calorē resoluūt
naturalem. Propterea in patientibus hūc di-
ctū morbū mentagre/ ppter fortes dolores in
mēbris corporis eorū multe vigilie superflue
fiūt: et corpora eorū qñ longo tēpore durāt/ de-
siccātur et marasmātur: et vt plurimū ad ethicā
senectutis perueniūt. et hoc maxime in haben-
tibus cōplexionem calidā et siccaz. Karo autē
ethicam febrilem incurrunt.

Idem.

Auerrois

¶ Cap. x. De repletiōe et inanitione.

¶ Admāduertere dē vnusquisqz pru-
dens medic⁹ sepe numero: ne in cor-
pore humano/vel aliquo membro
rū patiētis mentagrā repletio fiat.
Nō autē dico solū de repletiōe cibi
et potus: sed et de humoꝝ naturalīū et nō natu-
ralīū repletionē/ et cōgestionē eorū paulatina
que persepe contingit ex mala mēbroꝝ cōple-
xione/ quātuncūqz reficientia in se laudabilia
existāt: vt facile est videre de cholericiſſimo ho-

Repletio
inhibet.

Tractatus Mētagre

Medico
duo cōsi-
derāda.

Avicēna.
Signa re-
pletiōis.

mine tēperata dieta enutrito / ī quo nō parua
cholere quātitas multiplicatur. similiterq; de
flegmatico suo mō. et sic de sanguineo in quo
superflua sanguinis quātitas generat. Adul-
toq; magis ad horū humorū augmētū accede-
re videt̃ dieta / que in quātitate vel qualitate tē-
peramentū se penumero excedit. sic em̃ plecto-
ria / vel cacochimia ī toto corpore multiplicat̃
ex defectu digestiue aut expulsiue / vel fortitu-
dine attractiue ⁊ retētiue. quare in stomacho /
epate / splene / vel pectore ac ceteris membris /
vel toto corpore humores aggregati / ad plu-
res ac varias egritudinū spēs disponūt. Ideo
q; qui vult corpus humanū a morbo mētagre
preseruare ⁊ curare: opz ad duas res intētionē
suaz dirigat. Quarū vna est ad corpus: vt cibo
cōueniēti reficiat loco eius qđ dissolutū est de
ipso. Alia est mūdificatio ab ipso eius qđ ge-
neratū est de superfluitatibus ciboz. Quomō
aut̃ repletio ⁊ harū superfluitatū aggregatio
cognoscat̃ / siue sit quātitas laudabiliū humo-
ruz: que sit qñ ex bonis ⁊ multis cibis ⁊ potib⁹
plurimū enutriētibus sāguis copiosus / ⁊ aliū
humores adaucti fuerint: eā vtiq; repletionē
hec signa declarāt (vt Avicenna secūda primi
doc. 3. ca. 6. dicit) membroz grauitas: in moti-
bus pigritia: faciei rubedo: ⁊ venarū inflatio
⁊c. Si enim repletio fuerit facta sola qualitate
humorū peccantiuz: scilz calida vel frigida ⁊c.

Sunt signa diuersa: et hoc secundum qualitates humoris peccatis. Cum vero cognitum fuerit in corpore vniuersale vel particulare repletionem adesse: citissime de illius euacuatione prouidendum erit. Propterea ostensus est primo / quantum periculi sequatur ex sanguinis repletionem / Quis laudabilissimi. dicendum enim esse videtur: repletus omnino euacuatione per phlebotomiam indigere: nisi in breui vitam cum morte commutare velit: ut Hippocrates primo aphorismorum dixit: In exercitiis ad summum bone habitudinis sunt fallaces / si in ultimo fuerint &c. Et Galenus in commento dixit: Multi morte subitanea sunt extincti / corporibus pertingentibus in vltimitatem plenitudinis. Hoc idem innuit in secundo therapeutice ca. ultimo dicens: Cum equaliter sibi inuicem acti fuerint humores / multitudo hec pectoria nominatur. cum autem tanta cholera / vel nigra / vel phlegmate / vel serosis humiditatibus plenum factum fuerit corpus: cacochimum / et non pectoria cum vocatur taliter dispositum. Idcirco Auicenna tertio primi doc. 2. ca. 7. dixit: Vehemens repletio in qualibet dispositione est pernecabilis. Propterea si medicus cognouerit / ad aliquam prefatarum repletionum corpus deuenisse: diligenter considerare debet: an illa repletio sit humorum peccantium quantitate / aut qualitate. Quod si medico noticia fuerit esse vniuersalem cum humorum peccantium augmento et superfluitate / omnibus rebus

Hippoc.

Galenus

Pectoria.

Cacochimia.

Auicenna

Tractatus Aldebrandi

- Avicenna** cōsistentibus: phlebotomare ipsuz debet: ut
Avicenna prima tertij ca. 29. dicit: Cū sanguis/
aut humor qui vincit sanguineus dominatur
a phlebotomia incipiamus. qm̄ ipsa est potis-
simū remediū ad euacuandū sanguinem: et res-
liquos humores potenter euacuat. ¶ **Pharma-**
cia quid
purget. cia vero tres humores hz euacuare: puta cho-
lera/phlegma/melancholia. Sed nulla est san-
guinis medicina eductiua. ut tertio tegni lati⁹
- Galenus**
Avicenna. **Galenus** dixit. Et Avicenna de phlebotomia
in quarta primi ca. 3. ait: Minutio est euacua-
tio humorū equaliter augmentatorū. Et in cap.
4. eiusdē libri: Cū humores fuerint equales/
pretermitte minutiones: qd si equales nō fue-
rint/superabundantem euacua. Itē in ca. 20.
eiusdē dicit: ¶ Phlebotomia est euacuatio uni-
uersalis q̄ multitudinē humorū euacuat. Ideo
cōcludamus: qd in preservatione corporū ple-
toricorū habentiū dispositiones ad incurren-
dū morbū mentagre/sive eueniat a cā superio-
ri/scilz ab influenza coniūctionū planetarū/
sive eueniat ab alijs causis: cōueniens et neces-
sariū erit facere minorationē p phlebotomiā.
- Galenus** Unde Galenus. 6. aphorismorum cōmenti. 11.
Phlebotomia est cōmunis toti⁹ corporis pur-
gatio: qz in corporibus tm̄ humorū auferre est
cōgruū/quātū supra id qd fm naturā adauctū
est: qm̄ quātitas euacuationis dicif ex quanti-
tate que fm multitudine fit. Igif fm maiores

et minorem sanguinis et aliorum humorum multitudine et repletionem fiat phlebotomia. Nam phlebotomia ventrem deficcatur: memoriam prebet/efficaciam purgat: cerebrum temperat. Propterea dicit Rasius. 4. Almanzor is ca. 14. Si neglecta fuerit phlebotomia/aut non permessa fieri put necesse est: pectorico multa nocumeta proueniunt. Igitur phlebotomia magna existit medicina in sanitate conservanda et preseruanda valde promouens: et ad egritudinum curationem congruens/ut opus fiat. Eas ob res phlebotomia necessaria est ad preseruandum corpus repletum/apertitudinem habens ad incurrendum istum morbum mentagregre: si ut opus fiat: et si ista consenserint: complexio/etas/tempus anni/consuetudo/et huiusmodi. Notandum tamen pro ulteriori declaratione: quod studere debemus in preseruacione huius grauis morbi mentagregre/si corpora repleta fuerint ex aliquo tempore/vel pluribus humoribus peccantibus in quali. ut puta ex cholera solo modo/vel phlegmate/vel melancholia: vel ex cholera et phlegmate/aut ex cholera et melancholia etc. si enim hi humores non fuerint sanguini admixti/non conueniens est phlebotomare: sed cum solutius et purgatius medicinis talis humorum abundantia minuenda erit: permaxime tempore veris. Unde Galenus in sexto aphorismo inquit: quod sani si corpora sua non purgauerint/non diu sani erunt. Et ibidem dicit: quod multos egrotare solitos cum

phleboto
mie utili
tas.

Rasius.

phleboto
mia sani
tati pluri
mum conferre

Cautela

Galenus

Tractatus Mentagre

Rasis.

stodiūt purgatiōes. Propterea in libro. 4. ca. 15. dixit Rasis ad Almanforē: Solutio ventri prout opz summa est medicīa/ ad sanitatis cōseruationē magnuz prebens adiutoriū: est ei possibile: vt hui⁹ operationis cā corpus ab hūmore/ qui ppter ciboꝝ erroꝛē / vel ex dicte negligentia/ vel qui ex corporis intēperantia so-

Almāfor.

let generari mundificetur. testis est Almanfor. Quapropter medicina vētris solutiua quisq; vti debet: que humores qui ei nocere solet/ vel qui in eo ex sui corporis dispositione generari solet a cā erroris sui regiminis expellere cōsu- uit: cū oīa diligenter perscrutata fuere/ et inu-

Cōclusio.

stigata per proportionē signorū dictoꝝ. Concludamus tñ: qđ qualiscūq; fuerit illa humor repletio: si magna necessitas sit/ i quo cūq; anni tēpoꝛe euacuare dꝛ. si aut nullū notabile p- riculū pretēderit/ in vere perfici dꝛ: et sic p- se- uabitur a morbis ei euenire potētibus ex tal-

Avicēna.

humorū repletione. Propterea Avicēna ter- tia pmi doc. 2. ca. 1. iquit: Nobis necesse est pro- culdubio superfluitates euacuare. Idcirco in p- seruatione ab isto morbo mentagre est ne- cessarium corpora plectorica phlebotomare: et cacochema euacuare cum medicinis purgati- uis humorū abūdantiuz/ et superfluoꝝ in corp-

Cautela.

cacochemo. Sed cauere debet medicus omni- no/ ne medicinā exhibeat fortes i hac p- serua- tione/ minus q̄ in curatione dicti morbi: eo q̄

aratiuū violētū quī fūerit rectificatū ⁊ tēpe
atū quātū pl⁹ possibile fūerit / stomachū debi
itat. testis est Auensoar trac. nono. ca. 8. Pro
pterea ipse inuit lib. j. tractatu. 7. ca. 1.: q̄ oīa la
atiua que hñt violenter et impetuose laxare /
rahūt humores a toto corpore ad stomachū:
purgāt corpus totū stomacho repleto manē
e. Et cū hoc etiā hec medicina hz totū corpus
desiccare: quare humor malus in substātia sto
machi imbibitus / hz remanere. Propterea er
āt imprudentes medici: cū fortissima medici
na solutiua volentes semel expellere qđ pluri
bus vicibus erat euacuādū: vnde aliqui ad fe
bres / alij x̄o ad dysenteria / ⁊ ad alios morbos
plurimos inde perueniūt. ⁊ hoc ideo: qz labo
iosa ⁊ violēta pharma corpi humano mul
tū inimicātur. Itā medicine solutiue euacuāt
ex humiditatibus naturalibus ⁊ spiritu: qui
est substātia vite: ⁊ cū hoc virtutē membroru
debilitāt. Quare hippocrates dixit: Ad medicia
purgat ⁊ inueterat. Ideo in quarta pmi. ca. 8.
Auensoar inquit: In pluribus violenta ū me
dicinarū existit aliqua venenositas: ⁊ solutio
nem vētris efficiūt s̄m motū / quo nature vio
lentia infertur. Hoc cōfirmat Auerrois quito
colliget inquit: Nulla medicinarū violēta
um est sine veneno aliquo in aliqua parte sui
Quare oēs practicātes ī medicia sint cauti in
administrādo has medicinas: ne toti nocumē

Auensoar.

Violētas
medici
nas rep
bat.

Ignorū
empicis
medicine
indoctis.
Hippo
crates.
Auensoar

Auerro
is.

Tractatus AlDentagre

Doctrina
preservati-
ona.

medicines
beneficte.

In ena-
quando
tria consi-
deranda.

Utilitas
purgatio-
nis.

Indifi-
catio ver-
nalis bo-
na.

tū inferatur. In preservatiōe / et etiā cura hui⁹
morbi occulti cōsulo: quāto plus possibile est
fugere medicinas violētas: ne nocumētū toti
inferatur et membris principalibus. Sed vtaf
medicinis bñdictis. vt aloe / reubarbaro / aga-
rico / māna / cassia. AlDirabolani oēs laudant:
nā cōfortāt sua solutione stomachus / viscera /
cor / epar / et corpus totus. Sed in euacuatione
hui⁹ in morbo mētagre peccātis humoris me-
lancholici triplicia sunt cōsiderāda. Prīmū: vt
nō subita et fortis fiat euacuatio in morbo me-
lancholico: sed per intervalla et tēpora quiescē-
do aliquā longo tempore. prout docto physico
videbit: cōsideratis cōsiderādis: puta virtute /
etate / cōsuetudine / tēpore / regione &c. Secun-
dū cōsiderabile: qđ euacuatio nō fiat cū forti-
ter et laboriose euacuātibus: precipue in princi-
pio. Tertiū: qđ nō expolientur solutiua a reb⁹
lenificatiuis et humectatiuis. Quare in cura
huius morbi mentagre decoctiones egregias
ordinabo / que oēs intentiones habebūt. Con-
cludamus ergo quāta sit purgatiōis utilitas /
et quāta ei⁹ necessitas in preservatiōe corporis
preparatorū ad morbū mentagre: ne scilz con-
tingat in hūoribus putrefactio / vel corruptio
et incineratio / ex quibus mētagra citius gene-
retur: vel ne diuerse egritudinū spēs generen-
tur. Et ob hāc causāz necesse est corpora mūd-
ficare in vere ab extraneis et inutilibus humi-

litatibus/siue cū phlebotomia/siue pharma-
cia: vt hūiores naturales puriores reddant: ne
in breui mors vel morbus mētagre/ vel alie se-
quātur egritudines: Et hoc Rome/ et in vni-
uersa Italia consuetū est: se scilz semel in anno
purgare: puta in vere. et corpora eorū longo tē-
pore sana conseruantur: nec ita doloribus ve-
cantur quemadmodum et nos.

[Ca. xj]. De accidentibus aīe: videlicet ira/ fu-
rore/ tristitia/ gaudio/ timore/ inuidia &c.

Manifestū est: qd medicus de accidē-
tibus aīe curā habere debet: ne to-
tū corpus a sua temperie et natura
li cōplexione labatur et permutet:
sequendo sententiā Galeni tertio

Galenus

regni textu commēti. 35. dicentis: Manifestus
est: qm abstinere opz ab intemperātia passio-
nū aīe: scilz ire/ tristitie/ gaudij/ furoris/ timo-
ris/ inuidie et sollicitudinis. extermināt enim
hec et permutāt corpora ab ea que est sū natu-
rā cōsistentia. Propterea oīa accidentia aīe se-
quūtur/ aut eis associātur motiones spūs in-
terius/ aut exterius: vt dicit Auicēna in secun-
da primi doc. 2. ca. 13. Et ista motio aut erit su-
bita/ aut paulatina: et ad eius motionē ad exte-
riora sequitur frigiditas corporis eius qd in-
terius existit: et fortasse si superfluit illud quod
resoluitur/ subito infrigidatur corpus exteri-
us et interius: et sequit ipsuz syncopis/ aut mors.

Auicēna

Tractatus Mentagré

Ibali.

Propterea dicit Ibali: qđ furoz ⁊ ira faciūt accidere caliditatē superfluā: gaudiū vero ⁊ leticia caliditatē equalē: timor aut ⁊ pavor accidere faciūt frigus. Ista vero accidentia hoc faciūt mediāte motu spūs: vnde corpus ericcat. Te

Salenus

ste Saleno textu cōmenti. 46. in quiente: Dē anime passionēs ericcāt corpus. Ex quo appret: qđ aīe accidentia omnino vitāda sunt: ppter periculū sequēs ad subitū ⁊ fortē motū spūs interius aut exterius. Abstīnēdum ergo est ab ira / tristitia / iuidia / timore / sollicitudine / ⁊ alijs anime accidentibus in corporib⁹ habentibus aptitudinē ad incurrēdū morbū mentagré. Testis est Rasus in li. 4. ca. 9. Almanforis / qui dixit: qm̄ oībus sanis nocumēta inferūt: exceptis his q̄ carnis indigēt minoratiōe.

Rasus.

Nocumēta tristitie.

Et firmatur hic morbus mentagré in corporibus veratis dictis accidentibus aīe: per maxime que tristata erūt: qm̄ corpora eorū replētū humoribus melācholicis terreis. Idcirco oī accidentia aīe que nocumēta inutilitates ⁊ in dispositionē in corporib⁹ inducūt sunt fugiēda cū patientia aī ⁊ bona tolerātia: ⁊ cū citius possibile fuerit expellēda ac propulsanda: cum multa nocumēta talia ⁊ cōsimilia accidentia inducāt. Si ergo imoderata fuerit tristitia ī frigidatū ⁊ plexionū corporibus corpus / refrigeratur: calorq; extinguitur naturalis sua in corporis interiora cōuersiōe. Propterea tristitia

in quibus est nocēs corporibus. Hoc oīa Iḥali Iḥali.
bas quinto theorice ca. vltimo scripsit. Hoc
voluit Auicenna tertia primi ca. 4. dicens. **Auicēna.**
tristitia multū ericcat: et pigritia virtutes la-
et aīales. Propterea quito de accidēti et mor-
ca. 6. inquit. Quib⁹ accidit tristitia frequē
mortui sunt. et hoc pusillanimitib⁹ solet eue-
re: nam eorū calor debilis atq; defecta virtute
tinguit et suffocat. Similiterq; a timore ca-
amus: qz timor infrigidat corpora. manife-
et hoc terrefacti et tremuli. Hoc innuit Sa- **Galenus**
lus quinto de accidēti et morbo capitulo. 6.
cēs. Timor sanguinē/calorē atq; spiritū re-
ortat ad interiora: scilz ad suā originē ad cor:
q; exteriora corporis refrigerat. Et subiun-
et postea: In timore virtus aīe nō cōfortatur:
q; ad exteriora reuertit: intm/q; calor extin-
uitur. Ea rōne Galenus ī libello de typo ca. **Idem.**
dixit: Timor et terror turbāt virtutes/ et debi-
āt ipsas nō min⁹ alijs causis. Jō Iḥippocra- **Iḥippo-
crates.**
s in. 6. aphorismorum apho. 23. dicebat: Si ti-
or et pusillanimitas multū habeāt tēp⁹/me-
cholicū perficiūt. Et Sale. primo de regimi- **Galenus**
e sanitatis inquit: Opz medicū qui sanitates
ult cōseruare/custodire ne mores aī corrūpā-
r: ne humor melancholic⁹ in corpore dñetur
ui radix et origo hui⁹ egritudinis diciť. Qua
accidētia aīe superflua fugere debemus. Jō
ico superflua: nā aliqua accidētia aīe in egrī-

Tractatus Mentagre

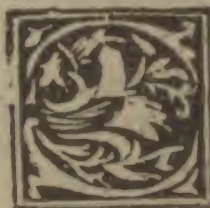
tudinibus certis cōceduntur. vt in egritudi
pendente a materia frigida lz irasci modera
usu zc. Singula autē de accidentibus reliqu
aīe enucleare/ z que iuuamēta ac nocumēta
corporibus ex eis sequātur/longum z inuti
esset hic ponere:cū ea copiosius alibi per ph
losophie z medicine Doctores tractata inu
nies:q̄ iudicio tuo estimatiuo poteris ad p
seruationē z curā morbi mentagre applicar

Conclo.

Ex his ergo cōcludere possumus: qđ oēs pa
siones aīe fortes valde nociue sunt z inutiles
nocumēta fortia inducētia in corporib⁹ disp
sitionē prōptā hñtibus ad incurrēdū morbi
mētagre: z pmaxime morbū istū patientib⁹

¶ Ca.xij. Curam docet morbi Mentagre p
varia medicīe ingenia:puta per euacuatio
nes/flebotomiā/ pharmaca/syrupos/lo
tiones/balnea/z cetera plura.

Galennus

I prudens medicus fuerit/causa
huius egritudinis remouere val
scindere debet/pm sentētiāz Gal
ni dicētis:Unū cōmune opz prec
ptū habere:efficiētē vnāquāqz ca

Cura nā
quid.

Auicēna.

farū abscindere. post deinde venire ad eaz qu
facta est discrasia. Hoc affirmat Auicēna. If
vera cura est incisio cause.vt idē. 4. primi ca.
ti. Impossibile est vt febris remoueatur cā e
remanēte. Propterea cū inuenies virtutē fo
tē/resistentē/tolerantē:abscinde causam z re
mou

moue humorē. Hoc Galenus prima terapen- **Galenus**
 tice ca. ii. singularissime dicit: Ad causas semp
 ibimus cognoscētes qđ nō est possibile finali-
 ter aliquā dispositionē sanare adhuc manēte
 cā faciēte eā: cessare vero eā impossibile est ma-
 nēte cā. Eā ob causam oēs sapientes ⁊ antiqui
 medici cōcordāt: qđ cā egritudinis sit primo re-
 mouēda: ⁊ postea ipsa discrasia abijcienda. cō-
 tra irrationales ⁊ empiricos / ilico ad localiuꝝ
 applicationē pcedētes. De materia vero mē-
 tagre quomō natura eā expellat / cuz sit mate-
 ria grossa / terrestris imbibita in porositatibꝝ
 mēbroꝝ neruosoꝝ / nō est alia assignāda causa:
 nisi qđ nature forti nihil est impossibile. Rur-
 sus in libello de egritudinibus lūcturaruꝝ ca.
 18. sic scribit: Unguēta ⁊ emplastra qñ corpus **Idem.**
 fuerit plenū multis humoribus attrahūt hu-
 mores ad loca magis qđ dissoluāt. Et sic breui-
 ter dicimus: qđ si in egritudine mētagre reple-
 tio materie antecedētis ⁊ cōiūcte cōtigerit: cū
 euacuatione curanda erit: ⁊ per phlebotomiā
 scilz / ⁊ per pharmacū: s̄m qđ signa demonstra-
 būt. Quāto magis si vltra predictā repletiōē
 materie morbi dicti corpus fuerit plectoriciū /
 vel cacochimū. vt manifeste patet ex illo Hippo- **Hippo-
crates.**
 crates. 2. aphorismoꝝ sic dicētis: Ex plenitu-
 dine quecūq; egritudies sūt euacuatio sanat:
 ⁊ quecūq; ab euacuatione / plenitudo. Un̄ Ga- **Galenus**
 lenus dicit: Necq; diutius imorandū est: cū oē
 E

Tractatus Mentagre

Aluicēna. cōtrariū suo cōtrario sit medicādū. Et hoc cō-
firmat Aluicēna quarta primi: Cū egritudinis
qualitas scita fuerit: erit medicīa eligēda que
ei in sua qualitate sit contraria. Qm̄ egritudo
suo medicaī cōtrario: sicut sanitas suo fili cō-
Medici
i curādo
intentio. seruatur. Principaliter vero medici intērio in
cura morbi mētagre est digerere: euacuare: di-
uertere/aut ad extra ducere. In principio aut
hui⁹ morbi si materia mentagre fuerit sangui-
nea/id est sanguis grossus: vel si materie men-
tagre fuerit alij hūores: vt puta phlegma vstū
vel cholera vsta/vel melācholia: ⁊ fuerint per-
mixte: scilz cū sanguine: primo incipiēdū est a
Phlebotomia bo-
na. phlebotomia. nisi spōte ex naribus emorroidi-
bus siue mēstruis sanguis effluerit. talis vti-
q; phlebotomia dz fieri in principio ante q̄ in-
cipiāt apparere pustule in superficie cutis ex-
terioris partiū corporis. nā cū materia mēta-
gre exierit ad extra in multa quantitate/nullo
Aluicēna mō fiat phlebotomia. Testis est Aluicēna: for-
tasse phlebotomia est mala/ propter ea qz con-
uertit ⁊ repellit: scz ad interiora illud qd̄ proce-
dit ad exteriora: ⁊ sit operatū ad oppositūz mo-
tus nature. Et hec phlebotomia dicta directe
cōuenit/propter cām antecedentē: qm̄ ipsa est
vehemētis vtilitatis ⁊ necessitatis in p̄cipio
mentagre: precipue in plectoriciis. Et debet fie-
ri phlebotomia de basilica dextra/ aut saltē
mediana: qz q̄uis diuertat ipsaz materiā ab ex-

terioribus ad interiora: talis tñ materia nō est
 sic venenosa sicut materia variolarū ⁊ morbil
 loꝝ. Deniq; necessarium est medico obseruare
 virtutē. Testis est Galenus primo regiminis
 acutoꝝ dicēs: Sublimior intētionū oīm est in
 tentio sumpta a virtute. qm̄ curās est virtus/
 ⁊ nō medicus: q; cū fortis nō fuerit/non pdest
 curatio quōcunq; fiat: vt Aui. in prima quarti
 dicit. ¶ Propterea sollicitudo medici esse debet
 circa corporis virtutē integratā. puta vitales/
 aīalē ⁊ naturalē. Concludamus ergo cū Gale
 no in primo de febribus ad Glauconē dicēte:
 Necesse est vt respicias ad egri virtutem ⁊ ad
 impetū cause ⁊ ad quātitatē viriū eius q; egro
 tat. ¶ Preterea patiens hūc morbū elōgetur ab
 oī laxatiuo penit⁹: donec egritudo declinaue
 rit. tūc materia est euacuāda cū medicinis be
 nignis/lenientibus. vt manna / cassia fistula/
 mirabolanis. Reubarbar⁹ in preseruatiōe sub
 limis est. Agaric⁹ ⁊ aloes in cura valent multū
 cuz decoctione florū cordialiū/prunoz dama
 scenoz ⁊ passulaz ⁊ sene/epitimi/thymi/po
 lipodij/liquiricie. cuz istis simplicib⁹ pōt fieri
 euacuatio. Vel cū medicinis ppositis: scilz ele
 ctuario lenitiuo diasene Kasis/diacatholico
 ne/electuario indo/ aut cōfectione Thamech/
 vel electuario de dactylis. ¶ Preterea dixit Hip
 pocras. i. aphorismozū. Que opz ducere: vnde
 cūq; repit natura/inde ducere opz per conuē

Galenus

Aulcēns

Galen⁹ :

Doctrina
pulchra :Enacna
riōes doc
cet.Hippoc
rates

Tractatus AlDentagre

Extrahē
da mate-
ria pec-
cans.

nientes regiones. Cū ergo inceperint pustule debet medicus iuuare naturā summo studio ad expellēduz materiā ad superficiē cutis cum his que aperiūt porositates mebroz oīm: per maxime mēbrozū neruosoꝝ / vbi recōdita ⁊ reclusa est materia morbi mētagre. Dentur ergo sūm intētiōes Doctoꝝ succus apij / ⁊ succus feniculi cuz melle rosato: si sit hyems. ⁊ in estate cū aqua hordei. Potest ⁊ addi succus pulegij. Aut exhibeatur aqua feniculi cum orizacara composita.

¶ Recepta quinqꝫ electissima / iuuantia naturā in expellendo pustulas ad extra.

Primus.

¶ Recepta medicinalia iuuantia naturā velocius in expellēdo materiā AlDentagre sunt hec.

Secundus

¶ Recipe ficuū albarū numero. x. passularuz sine granis. 3. 5. croci. 3. 4. dragaganti. 3. 4. fiat decoctio in lib. 1. 5. aque apij / ⁊ tātū dē feniculi. fiat syrupus cum zucaro albo. Aliud iuuās naturā in expellēdo. R. lacce ablute. 3. v. lentiū ex corticatarū. 3. viij. dragagati. 3. 4. decoquātur in lib. 1. 5. aque feniculi vsqꝫ ad cōsumptionē mediētatis: ⁊ coletur. ex qua actu calida / cuz pauco vino albo ieiuno stomacho exhibeā quātū pro dosi sufficit. Vel sic ⁊ melius. R. ficuuz citrinarū siccarū numero. xij. lentiū ex corticatarū / ⁊ lacce ana. 3. 4. dragagati / maratri añ. 3. 4. aquaz feniculi / ⁊ buglosse quātuz sufficit. misceātur. fiat decoctio ad cōsumptionēz medie

Aliter.

tatis. coletur. exhibeas vt decet. Aliud fortius. **Tertium.**

℞. ficus albas magnas numero. v. lētiū exco-
ticatorū. 3. vj. aque feniculi lib. ij. apij lib. j. co-
quātur oia ad cōsumptionē tertie partis. cole-
tur. in qua colatura dissoluas. 3. j. croci. ista de-
coctio actu calida / ieiuno stomacho trib⁹ die-
bus cōtinuetur. Aliud habēs supradictas intē-
tiōes. ℞. aque feniculi / ⁊ spargi / ⁊ brusci ana.

Quartus

3. ij. aque apij. 3. j. anisi / carui / seminis melo-
nis ana. 3. ij. zucari. 3. ij. detur de eo morbū pa-
tienti mane ⁊ sero. Aliud. ℞. ficuū siccarū / pas-
sularū / lentiū excoctatarū / seminis feniculi /
lace / sandalorū rubeorū ana. 3. s. pistētur ⁊ co-
quantur in lib. ij. aque feniculi / ⁊ lib. j. s. aque
apij ad cōsumptionē medietatis: ⁊ coles: ⁊ i co-
latura dissoluatur. 3. j. croci: ⁊ vsui reseruetur.
Ista em̄ aqua prouocat materias ex qua multe
pustule generātur / ⁊ exiccātur: ⁊ tan dē cadūt /
⁊ preseruātur a doloribus.

Quintus

¶ Cura Mentagre per potiones.

¶ In declinatione morbi sit cura talis: in qua
multa ingenia apparebūt. Primo ordinetur
decoctio hec egregia.

¶ Recipe floꝝ violarū / borraginis / buglosse
herbarū fumiterre / mellisse / cicoree / scabiose
scolopendrie / cuscute / eupatorij / serpilli añ.
m. s. corticū mirabolanoꝝ chebulorū / citrinorū
ana. 3. s. seminis anisi / feniculi ana. 3. ij. liquiri-
cie rase / vuay passularū ana. 3. j. polipodij. 3. s.

decoctio
pulchra.

℞ ij

Tractatus Mentagre

Hyemi/epitimi ana. 3. ij. ficuū pinguius numero. vij. folliculorū sene sine stipulis. 3. ij. agarici incisi. 3. 5. auari pōderis. cinnamomi/zingiberis ana. 3. ij. spice. 3. 5. fiat oīm decoctio in aq̃s borraginis/buglosse ana. lib. ij. sm artē ad cōsumptionē medietatis. deinde coles et clarificetur. et addas oximellis simplicis. 3. j. aque lupule. 3. iiij. zuccari albi. 3. j. 5. fiat potus pro quatuor vicibus.

Die sequenti vtatur ista medicina.

medicia
post decoctionē.

Recipe cassie pīguis nouiter tracte. 3. v. diaseis. 3. ij. 5. cōsectionis Ihamech. 3. j. reubarbari electi. 3. ij. b. p. spice. g. ij. syrupi superiuscripti. 3. j. aquarū lupuli/sumiterre ana. 3. j. sumat mane in auroa actuali caliditate. ieiunet horas quinque.

membro
rū cōfortatio

Membroꝝ confortatio die sequenti.

Recipe letificātis Gale. 3. iiij. diamusci dulcis. 3. vj. aromatici gariofilati. 3. j. electuarij regū. 3. iiij. electuarij de gēmis. 3. ij. cōserue/borraginis/buglosse/citoniōrū/ana. 3. j. syrupi de pomis quātū sufficit. fiat electuariū: de quo accipiātur de mane. 3. ij. vel coclear vnum. Et in proposito laudātur pillule de aloē loto: continuādo lōgo tēpore/vnā accipiēdo mō et ordie prout decet. Quātū aut virtutis habeat aloes in proposito/lege Auicēnā septima quarti ca. de cura scabiei. cuius verba sunt ista: Et fortasse liberat a scabie mala et antiqua si assiduetur

pillule
de aloē.

potus aloes. Itē ꝑceditur aliquñ in morbo mē-
tagre/existēte morbo in declinatione manife-
ste cū accidētibus cōibus ⁊ proprijs / per mari-
me dolorib⁹ mēbrorū corporis valde remissis
⁊ quietis ipsiq; existētib⁹ cōsumptis deficca-
tis ⁊ marasmat⁹ / et sine febrī putrida: vt pa-
tiens balneū aque dulcis tēperate calide īgre-
diatur / post prādiū qñ cib⁹ in stomacho ⁊ epa-
te digestus fuerit hora distributiōis nutriti-
ti per oīa mēbra corporis. hoc probatur. nam
tūc cōpetit eis tale balneū: cū tēperet cor siccī-
tatē ⁊ humectet: preparās cibū ad distributio-
nē per corpus. hoc aut balneū oēs medici il-
lustres approbāt: et Galenus de marasmo. 10.
ca. 7. terapētica / ⁊ Auicēna. 4. canonis / Iḥali
abbas / Serapio / Rasī hāc sententiā. pronun-
ciauerūt: qz dictū balneū malā cōplexionez re-
mouet ⁊ humectat: ⁊ humidi radicalis cōsum-
ptionē prohibet. Iuuantē tū aut nō parū ꝑfert
neduz etiā in febre ethica / sed ⁊ extenuatis oī-
bus ⁊ ethica senectutis. vt Galenus. 7. terapē-
tica ait. Balneū cū hoc nō resolutiuū esse dī-
sed repletiuū ⁊ humectatiuū. Quale est istud
aque dulcis cucrate ⁊ mēsurate calore ⁊ frigidi-
tate quod sequitur.

¶ Balneum quod Stufsa appellatur.

¶ Recipe malue / bismalue / melilote / camo-
mille / rosar / lapaci / fumiterreana. m. ij. bulliā-
tur in aqua. recipiat infirmus fumū ad quar-

Practicā
tes hoc i
usu non
habēt.

Galenus

Auicēna
Iḥali
Serapio
Rasī.

Galenus

Balneū

Tractatus Mentagre

tale vnius hore: nō sellauet / sed pannis sudorē abstergat. Et dū in stufia incipit sudare / accipiat ifraſcripte aque prout docebo. ⁊ apud me magnū ſecretū. Et dū balneo absterſus exit ſudare debet iterū in lecto pannis bñ coopert⁹.

Aqua tyriacalis.

Aqua diſtillatiōis tyriacalis / multū ſecreta
Recipe radices altee / lapaci / feniculi / enule ana lib. ſ. incidātur minutiz: ponātur ī quatuor lib. vini maluatici ad remoliēdū per vnaz diē ⁊ vnā noctem. Poſtea addaſ tyriace etatis decēz annoz. 3. j. ſ. ponāſ in alēbico: diſtilletur aqua. De qua accipiātur. 3. iij. cū. 3. ij. aque bugloſſe qñ incipit ſudare ī balneo: vel qñ intrat. Et iſta ſtuffa reiterēſ oībus quinq; vel ſex diebus / vel prout diſcreto videbitur medico. Potes ⁊ aliqñ vti pillulis de fumo terre fetidaruz qñ ad puſtulas. Si vero dolores infeſtāt: vtere agarico. Laudātur ⁊ pillule de hermodactylis. Potes ⁊ addere reubarbari parū / ſi diues ſit ⁊ expēſas nō timeat vt iſto modo ordinādo. Rē. pillularū de hermodactylis. 3. ij. reubarbari optimi ⁊ electi. 3. j. formentur pillule nouē in uolute cinnamomo.

Lenitiō ventris.

Ingeniuz aliud curādi puſtulas mentagre.
Recipe diacassie / electuarū lenitiui ana. 3. v. electuarū indi. 3. j. ſ. fiat bolus cū zucaro: aut diſtēpera cū aqua fumi terre. Si diues vel nobilis ſit / potes dare mānā pro lenitiōe vētris. vt puta ordinādo iſto modo. Rē. māne granate

Caput duodecimum.

fo. xxxvij.

lecte/cassie pignus nouiter tracte ana. 3. v. cō
fectionis Thamech. 3. iij. fiat bolus cū zucaro:
deinde digerat materia sequēti syrupo. R. sy
rupi de fumo terre/syrupi de buglosse añ. 3. vj.
aquar cicoree/lupulorum/endiuie ana. 3. j.

Syr. dige
stius.

Euacuatio eradicatiua.

Eradica
tium.

Postq̄ in vrina materiā videris digestā da
medicinā eradicatiuā. R. diasene Kasis/cassie
nouiter tracte ana. 3. s. electuarij indi/ pfectio
nis Thamech ana. 3. j. decoctionis cōmunis. 3.
iij. in qua bulliātur fumo terre/flozū stikados
arabice ana. m. s. Poteris paulatim trāsire
ad alia: puta fortiora. vt gratia c̄empli. R. sy
rupi de stikados. 3. j. syrupi de fumo terre. 3. s.
aquar borraginis/buglosse/lupulor ana. 3. j.
m̄isce. Poteris deinde dare medicinā sequen
tē. R. prunor damascenorum. v. liquiritie rase/
quar passular ana. 3. iij. fumo terre/capillorum
peneris ana. m. s. floz violarū/borraginis/bu
glosse ana. m. s. sebestē. viij. tamarindor. 3. s. bul
liātur in aqua cōi. deinde colentur. Huius co
lature. R. 3. iij. s. in qua dissolue diacatholico
nis/electuarij de dactylis ana. 3. s. syrupi de sti
kados. 3. vj. m̄isce. fiat haust⁹. Postea accipiāt
syrupi fortiores. vt de epitimo/ cū aquis feni
culi/petrofilini. Et si infirm⁹ fastidiū haberet
ex digestiuis iaz ordinatis syrupis dētur aque.
R. aquar scolopēdrie/feniculi/buglosse/bor
raginis/fumitterre ana. 3. j. dulcoretur cū mo

Syrupus

Alia me
dicina.

Syrupi
digestiui

Aque.

Tractatus Mentagre

Pro nob
bilibus

dico zucari. Pro nobilibus vel diuitibus pō
ordinari talis medicina. R̄. folliculorū sene. 3.
s. thymi/epitimi ana. 3. j. polipodij. 3. iij. floru
borraginis/buglosse/violaz ana. m. s. vuaru
passularū / liquiricie rasc ana. 3. s. prunorū da
mascenorū numero sex tamarīdorū. 3. s. sebestē
v. ficuū pinguiū septē. bulliantur oīa in aqua
fumiterre/feniculi ana quātus sufficit. deind
colect. Tandē. R̄. māne granate electe. 3. x. reu
barbari electi. 3. j. s. agarici optimi albi ⁊ incisi
3. iij. salis gemme/zinziberis/spice ana. g. iij
Infundat agaricus horas. vij. ad oximel sim
plex cū suis correctiuis. Reubarbarū vero in
fundat ad. 3. iij. huius decoctiōis horas. v. cu
suo correctiuo. Deinde agarici et reubarbar
fiat fortis expressio. dissolue oīa simul in illis
3. iij. decoctiōis ī qua reubarbarū fuit infusus
fiat haust⁹. Poteris ⁊ addere cōfectiōis Itha
mech. 3. iij. Hec grā exempli sint dicta.

¶ Pillule.

Pillule.

¶ Pillule cōueniētes sunt pillule de hermo
dactylis: s. fumoterre. Inde aggregatiue de la
pide lazuli fetide. vt dādo aliquā vnā cōtinuan
do. Vel dentur aliquādo. 3. ij. vel. 3. iij. prout tē
pus/virtus/etas/regio ⁊ cetera. expostulāt: cō
relinquantur iudicio phisici eruditi.

¶ Decoctio ad propositus pulchra.

Decoctio

¶ Decoctio alia pulchra. R̄. capilloꝝ veneris
radicū buglosse domesticæ ⁊ siluestris / ⁊ floru

arū ana. m. s. polipodij/epitimi ana. 3. vi. mi
 abolanoꝝ nigrozū/chebulozū ana. 3. viij. reu
 barbari electi/si diues vel nobilis sit. 3. iij. folli
 uloz sene. 3. iij. amotis stipulis. agarici opti
 ni incisi/stilados/camedreos/camepitheos
 ana. 3. s. zinziberis. 3. j. s. vuaz paslulaz/liqui
 cie rase ana. 3. j. elebori nigri. 3. j. s. squinati. 5.
 .fumiterre. m. j. eupatorij. 3. s. bulliantur oīa
 preter epitimuz ⁊ reubarbarū in. v. lib. aque
 rasei/vel seri caprini ad cōsumptionē medieta
 tis. Ultimo ponātur oīa: bulliātur vna ebulli
 tione. deinde colet/clarificet: ⁊ proyctat in ca
 ximellis simplicis/zucari. 3. j. s. syruꝝ de fu
 no terre simplicis et cōposite ana. 3. ij. s. dētur
 nane. 3. v. modo ⁊ ordine vt decet.

¶ Syrupus contra Mētagram.

¶ Aliud ingeniū quo digerāt materiā cū isto
 syruꝝ. R. succi fumiterre/succi apij/endiuiē
 borraginis/lupuloꝝ/feniculi depuratoꝝ ana
 3. ij. succi buglosse depurati lib. j. i quib⁹ infun
 dātur folliculoꝝ sene amotis stipulis. 3. iij. po
 lipodij. 3. s. seminis anisi. 3. j. turbit. 3. iij. s. cina
 momi electi. 3. j. stēt per diē ⁊ noctē in infusio
 ne. Deinde bulliātur ad cōsumptionē medie
 tatis dictoꝝ succoꝝ: ⁊ si nimis inspissati fuerit
 cū aqua buglosse ⁊ lib. s. zucari. fiat syruꝝ: ⁊
 intitulet: Syrupus cōtra mētagrā. Et in actu
 practico ordinetur isto modo. R. syruꝝ ptra
 mētagrā. 3. j. s. aquaz lupuloꝝ/fumiterre/en

Syrup⁹.

Tractatus Mentagre

diuie ana. 3. j. misce. exhibe in auroa actu cali
dū. ieiunet horas quinqs. cōtinuet iste syrup⁹
viij. diebus. Quibus cōpletis / luna existēte in
bono signo ⁊ loco extra malos aspectus exhibi
beatur solutiūū. vt grā exēpli. ℞. diasene ℥a
sis / diacatoliconis ana. 3. s. diafiniconis. 3. j. s.
syrupi superius ordinati. 3. j. aquarum lupul
fumiterre ana. 3. j. s.

Decoctio epitimi.

Decoctio
Mesue

℞. Ite3 valet decoctio epitimi seu melagogie
quā Mesue de decoctiōibus describit: l3 dica
eā nō esse in vsu. tñ Doctores Argētime practi
cātes eā in vsu hñt. ⁊ ego practicādo eā expert⁹
laudo. ℞. Poteris ⁊ addere huic decoctioni reu
barbari. 3. j. s. vel agarici ī maiori quātitate: pu
ta. 3. iij. aut. 3. s. ⁊ follicula sene apponātur ī ma
iori quātitate: s̄m qđ discreto videbif medico.
⁊ ordinet īsto mō in actu pratico. ℞. decoctio
nis melagogie. 3. iij. syrupi de fumo terre. 3. j. s.
aq̄ lupuli. 3. j. misce pro vna vice. ℞. Potes ⁊ acue
re cū 3. j. vel. 3. iij. electuarij indi / vel cōfectio
nis Thamech / diasene / diafinicone: prout exp
to videbif physico. p̄sideratis semper p̄siderā
dis. puta virtute / etate tempore ⁊c. Cū agarico
⁊ electuario indo fiat euacuatio q̄tū ad dolo
res: ⁊ diasene lenitio / ⁊ electuario hamech q̄
tū ad pustulas: ⁊ cū modico reubarbari / si ex
peñ. nō times. Et si a doloribus iūcturaz mul
tū molestaberis / vtaris sepe pillulis quas de

Cōtra do
lores / ⁊
pustulas
℞. Pillule.

scribit Mesue inde simplicibus ca. de eleboro Mesue.
 in quib⁹ multiplicabis agaricuz. pro vna vice
 accipiatur. 9. 4. aut. 3. j. sunt experte. Post etia
 uationes potes vti stussa ex decoctione infra
 scriptarum herbar: quas bñ decoquas i aqua
 iurrēte. et illa aqua posita in vase/ desuper sta
 is recipiēs fumū bene tectus pannis. et si non
 fumat/ infunde in illā saxa ignita/ que fumū
 dicta aqua eleuēt. facto sudore copioso itra
 is lectū/ bene a sudore abstersus: et ibi aliquā
 ulū stabis dormiēdo si placet. Et si iterū suda
 is: absterso sudore ad prandiū accedas: a quo
 cū reliquīs famis surgas/ faciēdo meliorē ce
 nā. Sic procedēdo nūc cū digestiuis ab extra et
 intra/ nunc cū medicinis/ bona dicta/ et pillu
 is iteratis: interponēdo tñ aliqñ tēpus nota
 bile: ex lōgo tēpore dei grā liberaberis: vtens
 balneo et de aqua superi⁹ ordinata / puta ex vi
 no maluatico/ radicibus et tyriaca / ordie quo
 supra. R. seminis lini/ apij/ calamenti/ betho
 nice/ hedere terrestris/ ebuloz/ maiorane/ fo
 lioruz lauri/ paritarie/ piretri/ seminis vitice
 ana. m. j. vel quantū vis. Anicēna. 2. canone ca.
 proprio inquit: Tñ ipsuz resoluit subtile ex hu
 moribus/ relinquēdo grossuz: et inflāmat atq
 exiccat. Et ego credo Principē itellexisse de his
 qui nō moderato vsu nec debito tpe vtunt īpo
 vt puta corpore nō purgato: nā Princeps cor
 pore purgato assuetis cōcedit balneū istis ver

Stussa.

Balneū
aliud

Anicēna

Quō bal
neanduz.

Tractatus Mentagré

bis. Utere ergo balneo ad educendum que sunt
in corporis superficie: nec sis in hoc tardus. Si
tamen in principio istius morbi/augmento et statim
si sint corpora pectorica/vel cacochima/tali
Galenus non sunt balneo introumittenda. testis est Galenus
3. tegni inquires: Nullus pectoricus/neque ca-
thali. cochimus balneo uti presumat: ne commoti hu-
mores aliquam faciant egritudinem. ut sensit Thali-
abbas. v. theorice. ca. xij. cum inquit: Aliquoties
malis aliquo in membro positus humoribus/illi
quidem corruptis malorum quantitas augeatur. Ideo
corpora habentibus repleta balneo non expedit
uti antequam eorum euacuetur corpora. Sed quia Princeps
prohibet ne materia cruda euacuetur: do-
Syrupus bo syrupum magistrale longum/ qui simul digerit
magistralis et tamen quantum digerit euacuat. Recipe. fumiterre/ ca-
longus. pillorum veneris/cuscute/lupulorum/cicoree me-
lisse ana. m. j. vuarum passularum/liquiricie rase ana.
3. j. scabiose/borraginis/buglosie ana. m. j. po-
lipodii 3. ij. florum borraginis/buglosse/violarum
ana. m. 5. prunorum damascenorum. vij. iuiubarum. v.
ficuum pinguium. ix. thymi/epitimi ana. 3. ij. corti-
cum mirabolanorum indorum/citrinorum ana. 3. ij. fol-
liculorum sene sine stipulis. 3. v. zinziberis. 3. ij.
bulliantur omnia simul in. v. lib. aque lactis capri-
ni (preter epitimum) ad consumptionem medietatis.
stet. viij. horis in infusione. Deinde iterum ca-
lescant: modice exprimantur: et fricentur fortiter:
fiat colatura: clarificetur. Et addatur syrupi de sti-

dos/de fumoterre/de epitimo añ. 3. ij. zuca
 3. vij. assumatur. 3. v. vel. vij. pro hausto. **Pillule**
 o si materiā eradicatiue euacuare volueris
 poteris ordinare isto mō. R. masse p. indarū/
 de fumoterre aggregatiuarū ana. 3. j. forme
 r pillule. ix. Uel potes ordinare haustu3/vel
 blū. prudēs em̄ medicus in predictis pōt ad
 ere vel minuere iuxta regionem/etate/2ple
 onem/conuetudinem ⁊ virtute3.

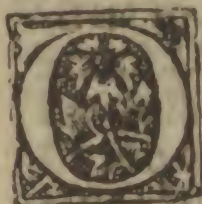
Decoctio pulchra.

Decoctio.
 Recipe floꝝ violarū/borraginis/buglosse
 ia. m. s. vuarū passulaz/liquiricie rase/tama
 ndorū. ana. 3. j. s. prunoz damascenoz nume
 3. vij. radice feniculi/petrofilini/cicoree ana
 3. s. seminis anisi/feniculi/endiue ana. 3. j. sca
 lose/borraginis/buglosse/lupulorū/fumi
 rre/scolopendrie/capilloꝝ veneris ana. m. j.
 minis caritami/agarici incisi ana. 3. s. zinzibe
 3. 3. iij. cinamomi electi. 3. j. thymi/epitimi/
 na. 3. j. s. folliculoꝝ sene. 3. iij. Contūdātur cō
 indēda grosso mō: ⁊ s̄m artē bulliātur in. vij.
 b. aque vltra cōsumptionē tertie partis. De
 ide stēt horis. xij. in infusione. Deinde iteruz
 arum calefiāt: fricētur ⁊ exprimātur fortiter.
 at colatura: i qua dissolue syrapi de buglos
 3/de borragine/de fumoterre ana. 3. j. s. zuca
 i quantum sufficit ad dulcorandū. fiat potus
 ulcoratus ⁊ clarificatus dosi3. 3. vij.

Tractatus Mentagre

Ca. xij. in quo ostenditur quid sit dolor: et de mitigatione doloris qui ut plurimum euenit in morbo Mentagre.

Dolor.
Galenus
Plato
Dolor in
genere

Dolor est passio subitanea/extra natura existens/cum magna angustia. ut tenet Galenus libro quarto ca. 6. Auctoritate Platonis in timeo/dolor est sensus nocitiui. Galeno testate primo de interioribus ca. j. Vel dolor est sensibilitas rei contrarie subito et materialiter imprimantis. Et haec generalis definitio conuenit omnibus speciebus doloris. Ex qua definitione sequi videtur: quod dolor sit passio virtutis animales sensibilis. nam destructa virtute sensibili animali nunquam fiet dolor. ideo membra stupida/paralitica non sentiunt dolorem ergo dolor est qualitas sensibilis. Ex illo non credas/quod dolor sentiatur: sed bene cum dolore sentitur. Nam dolor nil aliud quam tristis sensatio et ipse dolor informat sensum/non efficit sensum. Et hanc ob causam dolor non est sensus/sed obiectum sensus. Denique accidit quasi omnibus partibus hunc morbum hoc accidens: videlicet dolores acutissimi in diuersis membrorum partibus totius ambitus corporis: permaxime in tibis et brachijs. Dolores autem acutissimi et acerrimi causantur a materia imbibita in membris nervosis/et in pelliculis ossium et nervis/et in paniculis musculorum/et in omnibus membris paniculosis. Et in nocte plus quam in die dolet: ut experientia docet.

Dolores
vnde can
sentur.

Caput decimum tertium. fo. xli.

docet. rō: qz tēpore somni mēbra exteriora ma-
nent depauperata spū: pretereaz porz aliqua-
liter sunt obstructi tpe noctis: quare ceca tran-
spiratiōe fit pauca explsiō materiēz peccatiū.
Etia posses dicere: qz humores in nocte a na-
tura mouētur/per ipsaz esse retractā z fortio-
rē. Etia qz rōne hūiditatis noctis materia au-
getur: aut rōne frigiditatis porz obstruuntur.
de die aut natura diuertit a sensibilibus/ z nō
ita hūiores mouet: tūz qz debilitata: tūz qz circa
alias operationes occupata. Ad vltiores vō
declarationē dictoz dolorū est intelligēdū sm
doctrinaz Auicēne secūda primi de causis do-
loris/ z quarto de accidēti z morbo: dolorē esse
tristē sensationē maxime in sensu tactus cōtin-
gentē. Ex hoc infertur: q mala cōplexio cū sit
obiectū cōtristās z improporcionās debitum
organū virtutis sensitīue: ideo hz causare do-
lorē: cū virtus sensitīua ex tali improporzione
habeat cōtristari: maxie si obiectū subito im-
primat. nā ex paulatina impressione quasi cō-
suetudinaria facta nō fit dolor. Caliditas autē
z frigiditas vehemētiores sunt in efficiēdo do-
lorēz/ z citius impressiue. Propterea Auicēna
quarta primi ca. xxx. innuit dicens doloris cās
in duabus cōprehēdi diuisionibus: scilz muta-
tione cōplexiōis subita/ z solute cōtinuitatis.
Et postea dicit: qd mutatio in cōplexione vel
est ad calidū/ vel frigidū/ humidū/ vel siccū: mutatio
cōplexio-
nis.

Cur plus
nocte q
die dor-
leant.

Auicēna.

Idem.

f

Tractatus Alentagre

frigidita
tis opera
tio.

Unde do
lor mēta
gre.

Avicēna.
Galenus

Avicēna

vel est absq; materia: vel cū humerosa materia
aut est mutatio ad ventositates/vel ad aposte
ma. Et aduertēdū ē: qđ quis frigiditas sub ali
quo gradu sit doloris effectiua: sub gradu tñ
valde itēso/hebetādo sensuz mēbri ē dolor/re
motiua. Siccitas aut ē cā doloris/soluēdo cō
tinuū. aut hūiditas. cū materia mēbri i extēdē
do sensibile valet p̄tristare virtutē vel rōne hu
morose materie/vl ex v̄tositate eleuata ab illa
materia/vel materia apostematis. In hoc mor
bo dolor causat a vaporib⁹ eleuat⁹ ab illa ma
teria/cōgesta i porositatib⁹ pāniculorū ⁊ ner
uorū mēbroz i v̄tositatē cōuersorū. Et qđ do
lor magis rectaz opationē i pedit. cū dolor: s̄m
hui. sit sensibilitas rei p̄trarie: ita s̄m Galenū
sedatio dolor⁹ ē delitie p̄ appositionē rei p̄ue
niēt⁹/atq; nō sentire rē discōueniētē ⁊ p̄trariā
nature breuiter dicēdū: qđ mo. 1° doloris curati
uus est sedatio doloris applicādo p̄traria cau
saruz doloris. Ideo Avicē. quarta primi ca. 30.
dicit: Ad sūmū qđ dolores sedat est aut id qđ
cōplexionē mutat: aut qđ resoluit materiā: aut
qđ stupefacit. Igif sedatio dolorū est/remoue
re cām doloris que est dolori cōtraria. Et seda
tio doloris pōt fieri resoluendo materias/vel
v̄tositates a quibus pēdet dolor. Similiterq; sit
sedatio doloris stupefaciēdo: nā stupefaciens
remouet dolorē destruēdo sensuz vel p̄pter in
frigidationē multā: vel propter v̄tositatē con

trariaz virtuti sensibili illi⁹ mēbri. Propterea
 Auerrois. v. colliget de medicinis mitigātib⁹ **Auerrois.**
 dolores inquit: Prima via mitigādi dolorem
 est/ vt remoueat cā doloris. Secūda est/ vt stu
 pefaciat membrū ita vt nō sentiat dolorē. sicut
 fit cū opio. ⁊ in hoc est timor. Tertia est medici
 na: que facit in mēbro id qđ repugnat rei q̄ in
 ducit dolorē. ⁊ istud est verū mitigatiuū. Ergo
 necesse est qđ medicine que hoc faciūt sint tpa
 te/ siles calori naturali: aut parum calidiores.
 Ideo pñt iste medicine mitigare dolorē qui est
 ex causis calidis/ ⁊ frigidis per eūdē modū: eo
 qđ augmētāt calorē naturalē/ qui est perfectis **Calor na**
 simū instrumētū nature. ⁊ tūc dominabit na
 turalis.
 tura super malā cōplexionē que facit dolorē/
 remouēdo. Propterea circa mitigatiōez ⁊ cor **Cantels.**
 rectionē doloris maximā diligētiā medic⁹ ha
 bere d3/ ppter id quod Auicēna ait pma quar **Auicēna.**
 ti ca. 30. de sedatione doloris: Qis quidē dolor
 qui fit fortior iterficat: qm̄ in primis accidit fri
 giditas corporis ⁊ tremor: postea fit puls⁹ par
 uus: deinde destruitur: et post ea sequit mors.
 Hoc Gordonius cōfirmat inquit. Egritudi **gordoni⁹**
 nes dolorose sunt multū perniciose siue peri
 culose. Et ita op3 medicū multū esse sollicitū/
 ⁊ festinare in remotione cause doloris quanto
 citius possibile fuerit: ne si fiat diuturnus/ ex
 vehemētia doloris ⁊ pstrata virtute deficiat.
 Idcirco regulariter prius est remouēda cā: cō

Tractatus Mentagre

Cura mē-
dosa.
Valenus

sequēter remouet accidēs doloris. qm̄ cū vehe-
mēs fuerit dolor / et tāte intēsiōis vt nō det in-
ducias ad abscisiōez cause: primo oportebit in-
tēdere ad remotionez doloris. qz cura mēdosa
magis necessaria est / et melior q̄ n̄a. vt Gal. 12.
terapē. iquit. Prima ergo via est sedare dolo-
rē / remouēdo rē cōtrariā euacuādo / aut alter-
rādo / aut dissoluēdo. Et ista via est certa: vt in-
quit Galēn. et Aui. supra. Idcirco medic⁹ arte
doctus semper d̄z materiā mētagre digerere /
subtiliare / mollicicare: vt facili⁹ natura ad ex-
teriora per pustulas / vel alio mō crisis expelle-
re possit sensibilter / vel per cecaz trāspiratio-
nē. Tercūtn cū ista materia mētagre melācho-
lica et terrea sit et sicca / existēs in porositatibus
mēbroz neruosoꝝ: precipue in pāniculis ossiū
et ab ista materia eleuetur vapor / qui puer sus
in ventositatē causat dolores: Ad remouēdum
istā causam doloris / que difficilime eradicari
pōt: p̄cipaliter necessariū est / vt ista materia
cōiuncta et cōgesta nō foueat a materia antece-
dētē / que ex malis cibis / vel ex inordinato regi-
mine circa sex res nō naturales in epate et ve-
nis generatur. Sed vtilissimū est illā materiā
digerere: et postea per interpolatas vi ces ipsaz
materiā antecēdētē euacuare: ne puer tatur in
materiā cōgestā / et cōiunctā cū medicinis non
fortiter educētibus materiā melancholicam.
Secūda via est: remouere dolorē stupefacien-

Quō do-
lor remo-
ueatur.

Secūda
via

do: scilz eius sensum particularē tollendo / ita
ut nō sentiat dolorē. Opz ergo medicinā appli
care que stupefacere possit. melius est cū idu
cere aliquale nocumentū ad corrigendū mem
broz dolorē / q̄ permittere dolorib⁹ hoīez mo
ri. vt. xij. terapentice euidenter deducit. Necessa
riū igit medico trāsire ad dolorū sedātia stupe
factiua / que nō vere / sed apparēter sedāt dolo
rē. ⁊ talia sunt cōtrariūssima his que vere dolo
res sedāt / remouendo cām doloris. Terūtñ qz
iste medicine stupefactiue sunt valde suspecte
fm magis ⁊ minus: idcirco cū maxima caute
la tutiora sunt administrāda. hac de re quanti
tas ⁊ tēpus ⁊ hora debēt esse opportuna in ad
ministratione ipsaz. precipue ad intra per os
bibita sunt multuz timorosa / magis q̄ ad ex
tra in membro doloroso applicata. Ihac rōne
in dolorib⁹ / euenientibus ī mēbris hoīz patiē
tiū hūc morbū mētagre / sit res mala ⁊ timoro
sa / administrare narcoticas inūctiones supra
mēbra dolorosa. hac rōne: qz talia mēbra sunt
neruosa / dense substātie / ⁊ strictorū pororū / ⁊
materia sicca / grossa / terrestri: ⁊ ppter appo
sitiōnē narcoticarū medicinaz porū magis ob
struūtur ⁊ claudūtur / ⁊ sunt in cā maioris pro
hibite īsensibilis vel sensibilis resolutiōis ma
terierū cōtentarū in porositatib⁹ mēbroz ner
uosoz. Et q̄uis ppter medicamina narcotica
stupefaciendo sensuz mēbroz dolorē patiētū

Galenus

Medici
narū stu
pefacti
narū ad
ministra
tio q̄lis.

Tractatus Mētagre

Narcoti
ca cur ali
qñ curēt.

mēbra priuētur dolore: et hoīes verati tali morbo cum doloribus / et cruciati ab ipsis putent et imaginentur se esse liberos et curatos ab hoc crudeli et sedo morbo: post tempus tamen redit fortior dolor / et difficilius curatiois: propter ineptas materie dicte cōiūcte et ventositatis grosse resolutiones. Sed in veritate multi cum vncionibus narcoticis curati fuerunt / et post nunc in eis reciduum factum fuit. Cuius assigno tales rationem: quoniam in talibus qui propter vnciones narcoticas curati fuerunt / fuit pauca quantitas materie antecedentis et cōiūcte: quare cum vncionibus narcoticis mendose et accidētaliter sedatur fuit dolor hincque calor innatus fortior factus est: quod potens fuit resolvere illam materiam cōiūctam / existentem in porositate membrorum nervosorum: et sic remouetur est dolor. etiamque calor naturalis fortificatur remouebat malam qualitatem existentem in epate et venis. Irationalis tamen practicus / et scientificus medicus in curando istum morbum mētagre obseruabit ordinem superiora me enucleatum: nisi aliquorum accidentium fortissimorum malicia curam peruertere coactus fuerit. tunc enim nullum ordinem habebit in curatione. quia eius causam negligeret: et tamen modo ad accidentium remotiōnem in particulari intendere debet: et quod primum ad narcotica est licitum deueniat: et somnum patientibus adducat / et eos quietos faciat. Quis multa pericula somnifera inducat. ut Avicenna in quarta primi cap. xxx. dicit.

Avicenna

Caput decimum tertium. fo. xliiij.

In dolore cholico in exhibitione narcoticorum
magnificat malus finis. quoniam materia augmen-
tat: et frigus et congelationes et clausulam confir-
mat. Et ob res Avicenna. xvj. tertij ca. iij. inquit:
In narcoticis est timor: ideo quoniam accidat ut sint
necessaria. Sed ipsa quoniam confirmat/inquant in-
grossat materia: et inquant faciunt dormire: et per
longam necessitate surgendi ad eiciendum excre-
menta. Et quomodo cum sit/non oportet ut narco-
tica administrantur: quod diu ab eis excusatio esse
potest. Quod si necessaria fuerit: eorum administra-
tio non exhibeatur ei cuius facile infrigidatur
corpus et debilitatur virtus. Et apparet illud
in pulsu. Etiam Avicenna sen. xvj. tertij tractatu
quarto ca. 2. de cholice cura inquit: Incipien-
tes sedare dolore cum narcoticis componunt
res maximi erroris. Administratio enim narco-
ticorum non est curatio vera in aliquo. et illud ideo:
quoniam curatio vera est incisio cause: sed stu-
pefactio est confortatio cause: et destruitur sen-
sus per eas. Et illud ideo: quoniam causa est humor
grossus: quare fit fortior et deterior: aut ipsa com-
plexio frigida fit frigidior: aut vetositas gros-
sa fit grossior. Quare decreui in hoc ca. decla-
rare/ quomodo prudentissimus medicus possit secundum
regulas medicine narcoticis uti: et hoc cum ma-
ximo timore et cautela. Et premissa pronostica-
tione proponat: quod dolor/aut aliquo aliud for-
tissimum accidens sopiat: ne virtus totaliter re-

Avicenna
Narcoti-
ca pericu-
losa.

Avicenna

Narcoti-
catur et quod
modo admi-
nistranda.

Avicenna

Tractatus Menta gre

Idem

soluatur. cū dolor permaxime virtutes pster-
nat. Principe inquiēte sen. secūda primi doc.
secūda ca. rry. Dolor virtutē dissoluit / et mem-
bra a suis proprijs operatiōibus phibet: ita vt
mēbra ab aeris phibeat attractiōe: aut ei⁹ de-
struat operationes. Et in quarta primi ca. rrr.

Auicēna.

Auicenna ait. Dis quidē dolor qui fit fortior /
interficat. Ideo prudens medicus oī suo inge-
nio cū rebus appropriatis et vere dolorem se-
dātibus curare dolorem studeat. Et si medic⁹
cū his non pōt dolorē sedare: tūc cū cautela ad
narcotica transire dī: eligendo ex eis q̄ magis
correcta sunt et ab auctorib⁹ cōmendata. Et pri-
mo exterius apponat: tādē si necessitas extre-
ma urgeat / per os exhibeat in modica quanti-
tate / et maxima cū cautela / ac magno timore.

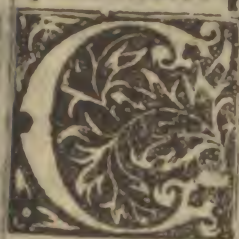
Auer-
rois.

Propterea Auerrois septio colliget ca. de syn-
copi accidente doloris dicit: qd nō sit narcoti-
cis vtendū / nisi cū infirm⁹ in articulo mortis
esse reperit cā doloris. tūc cū sedātibus dolorē
intendere opz / cū quibusdā remedijs mitigan-
tibus dolorē: a lenioribus tñ incipiendo. qui-
bus nō cōferentib⁹ / ad magis narcotica et som-
nifera tādē deueniendū est. et non ad oīa: sed
solū ad correctā et p̄solatā cū suis besoarticis lz
puenire. Tñ Princeps quarta primi ca. rrr. di-
cit. Stupefacientis cōplexionem considerare
debes / et ipsius qualitatem: et que ex eis facilio-
ra sunt dones.

Auicēna

Caput decimumquartum. fo. xlv.

Cap. xiiij. de causis doloris in Mētagre: et cur
excitentur post primū somnum omni nocte.

Ause doloris in Mētagra pnt di
ci duplices: alique manifeste: alie
occulte. Manifestarū alique sunt
intrinsece/vel cōiuncte: alique añ
cedētes. Alique extrinsece: sicut ca

Doloris
mētagre
cāe varie

sus/percussio/obuiatio ad aliud/corpus inci
dēs/cassans/cōterens vel cōtundens/extēdēs
vel cōprimēs/aer calidus vel frigidus/seu sic
cus. vel aliud file: vt ignis/aqua frigida/nix:
aut malicia regiminis egri: necnō influxus su
percelestes. vt volūt astrologi: et Cōciliator ma
gnus differētia. lxxxviij. glacies/et venti/et acci
dētia aīe superfluētia/motus corporei fortes:
coitus superfluus et laboriosus/somnus pro
fundus et inordinatus/vigilie superflue/et ma
xime ciborū vel potuū/vel medicinarū rarefa
cientiū vel infrigidatiū: aut desiccatiū: et filia.
Et mala cōplexio causat dolorē/inq̄tū ipsum
efficit: et inq̄tū debilitat membruz: vnde parat
ad recipiendū materias et aliqua de malis cō
plexionibus. vt calida pōt esse cā attractionis
ad membrū/et ad dispositionē materie ad flu
rū/meatus dilatādo/poros aperiendo et orifi
cia. Et mala cōplexio/etia frigida pōt esse cā
cōgregatiōis materie in loco: phibēdo ne fiat
bona digestio/bona maturatio/ac bōa expul
sio. Et finaliter/oīs mala cōplexio pōt esse cau

Concilia
tor.

cōplexio
mala cā
doloris.

Tractatus Mentagre

sa debilitatis mēbri: et sic aggregationis mat-
rierū superfluarū in ipso intrinsecarū. Cauti-
aūt sunt mala cōplexio/aut v̄tositas/aut hū-
mor. Materie vero que fluūt ad loca dolorē
inducētia sunt sanguinee/cholerice/aut phl-
gmaticę/aut ex his mixte. Et maxime accidi-
t a phlegmate cholere admixte. que oīa superi-
pulchre sunt enucleata. Cholera aūt se sola nō
posset hunc dolorē causare: eo q̄ ex sui naturā
expāditur et euaporat: l̄ sit mobilis. itē q̄ pa-
ca. Quod secus est de phlegmate. nā de eo ma-
ior quātitas in corpore reperit. A materia me-
lācholica rarissime fit: q̄ difficulter mouetur.
Sed dicere posses: q̄ ipsa cōgeritur ibi et cau-
sat dolorē: eo q̄ ossa/cartilagines et ligamentā
sanguine melācholico nutriūtur: et alique ma-
terie perueniūt ad locū doloris p̄ viā deflux-
seu trāsmiſsionis: alie per vias cōgestiōis. Ali-
vero que deriuātur seu fluūt per meatus ma-
nifestos. s. venas/arterias. aut per meatus oc-
cultos: vt accidit i catarris. Cōiūcte q̄dē cau-
p̄nt esse due. s. soluta et inuitas: aut subita alt-
ratio. Afficētes p̄nt esse cāe materiales hūo-
rose/vl̄ vaporose. I hūorose q̄dē vt sanguis au-
phlegma/aut cholera/aut melācholia natur-
lis vl̄ inaturalis: simplices vel p̄posite/apost-
mātes vel nō apostemātes. Et vaporose quid-
p̄nt esse cause antecedētes aliqui cōpositiona-
les. vt mēbri raritas: et similiter mala p̄plexio m-

Cāe cōiū-
cre due.
Afficētes
res.

Caput decimum quartum. fo. xlvj.

in vicinatis vel cōicantis mēbro dolēti. Et di-
arū causarū tā extrinsecarū q̄ intrinsecarū que
ā pnt facere dolorē: qz malā cōplexionem fa-
ūt. Alie vero soluendo cōtinuū: relique indu-
endo malā cōplexionē ⁊ soluēdo cōtinuū. Et
e istis lege Auicennaz secūda primi de motu. **Alcēna**
motus dolorē efficit per id qd̄ cū eo accidit
tensione/aut cōtusione/aut ruptura/aut ca-
factione. qm̄ motus calefacit. Cause intrinse-
e hūorales cāre possunt hūc dolore. nam ma-
hūores causant dolorē: aut cū ipsoz quātita-
/siue cū sua multitudine extēdūt: aut quia
eccāt in quāto ⁊ quali. s. in multitudine mor-
acitatis. Et hoc faciunt p se/aut per accidēs:
er se/id est p suā corpulentia/vel virtutē: scilz
i sua actione. sicut etiā producūt malā cōple-
onē diuersaz: vel soluūt p̄tinuū. Et intelligē-
o per accidēs/quādo nō per corpulētiā: neqz
er virtutes sue actionis/sed cōsecutiue pdu-
it ad malā cōplexionē / vel solutā cōtinuita-
e. Adhuc tñ scire vellē: quare excitentur ⁊ do-
res augeant post primū somnū oī nocte. hic
n̄ modus afflictionis nō reperitur in aliquo
humore. Itā vt te nō lateat: sanguis continuo
n̄ ligit: cholera de tertio in tertiū: melācholia
e quarto in quartū: phlegma oī die. Sed Sē-
lis de fuliginio persuadet hūores aliqui mo-
eri a pprietate occulta/seu a forma speciuo-
a. Itā oīs effectus eueniēs circa determinatā

Cāe intrin-
sece.

mētagro-
si post pri-
mū som-
nū cur ex-
citentur.
Bentilis.

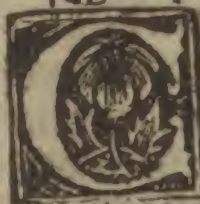
Tractatus Mentagre

spēm/oī tpe: videlz estate/hyeme/vere/aut
tumno: etiāz etati oī/cōplexiōi ⁊ sexui semp
aut vt plurimū: qui nō pōt reduci in cās ma
festas/dz reduci in cās speciuocas/siue ppi
tates occultas. S3 in mētagra hūiores mou
tur oī nocte/ ⁊ post primum somnū: ⁊ cā isti
mor⁹ nō pōt reduci ī cās manifestas: ergo o
est vt reducat ī cās speciuocas. ¶ Preterea sor
nus a medicis ī tres ptes diuidit. dicentes
mū somnū a vaporibus eleuatis a prima di
stione: secūdū a secūda digestiōe tertiū a ter
digestiōe. qui suauis ī auroa fit: ppter vap
res eleuatos a vēis suaues. ¶ Prim⁹ em fortis
profund⁹ vt plurimū est: idcirco isti dormi
In secūdo nō pnt dormire: qz vapores nō su
ita grossi: quare ipsis excitatis spūs aīalis p
oīa mēbra copiosius diffundit: quibus vap
res maligni admiscēt: ⁊ ad loca debilia de
gātur seu expellūtur: ⁊ sic causant dolores ī
hora. Et ego opinor mēbrū mandās fore cer
brum: vt ī dolore fatigatio apparet.

Somni p
tes tres.

¶ Cap. xv. De accidentium correctione.

Carantia
duplicita.

Urātia certe sunt duplicia. Quec
em curāt cām remouendo cū cōti
rio. sicut que discrasia frigidā cal
ciūt: ⁊ calidā infriigidāt: ⁊ solutā c
tinuitatez vnifit: ⁊ euacuāt materiā discras
inducentez/ aut solutā cōtinuitatez: aut diu
rūt. Et ista nō proprie sedāt dolores: qz nō o

Caput decimumquintum. fo. xlvij.

dolores sedāt: et nō cōtrariant̃ dolori in q̃tū do-
let est/ sed cōtrariātur sue cause. Et quedā mi-
gāt dolorē cū proprietate vel temperātia cō-
plexionis delicias inducendo. Et hec profecto
ira remotiua doloris propria et certa dici po-
tēst. Et iste calorē naturalem multiplicāt et cō-
fortāt: qui cōfortatus et multiplicat⁹ facile do-
rē superare pōt. Et in primis in oī dolore di-
gentius inquirere debes de oībus causis: de
inde cōtra eos procede cura meliori et vtiliori.
Et nō agas quēadmodū stulti faciūt: qui soluz
ad locuz morbi intendūt. vnde incidūt in erro-
res grādes. huius rei Testis est Rasis. 25. con-
nētis dicens: q̃ quidā existimabat qđ dole-
bat ex cholica: et curabat se cūz medicinis cali-
dis: et nō cōsequebat iuuamētū ex epitimatib⁹
emplastris suis/ sed poti⁹ dolor augebat in eo
intendebat. et facto ei clysteri ex oleo rutacio-
e hementior et peior facta fuit dispositio eius
facto alio clysteri in quo positū fuit castoreū
ōuerfa est dispositio ad peiorem et crudeliore
dispositionez. et sumpta portione piperis cum
uucco fenigreci/ in deteriore incidit dispositio
lez. Quapropter exinde cōiecturatus est: q̃ in
ntestinis eius erāt hūiores pūgētes/ inclusi in
corpore ipsius. Et dato ei cibo difficilis diges-
tionis/ statim diminut⁹ fuit dolor. tāde⁹ pur-
gatus cū ierapigra/ et secuta purgatione sana-
tus est grā dei. Qñ vero est mala cōplexio non

Cāe dolo-
ris inqui-
rende.

Rasis.

Tractatus Alentagre

pura / sed materialis simplex vel cōposita: tū
sola alteratio nō sufficit / sed alie requirunt
intentiones. Cū ergo materia faciens dolor
talis fuerit vt euacuari cōmode possit: non
pecta digestionez. qualis materia symptomat
ca exuberās est: aut mixta sanguini / sanguin
domināte in cōmixtione. tūc ilico est euacua
dū flebotomiā faciēdo. auctoritate Saleni.
terapentice dicētis: Si multitudo fuerit san
guinis: sicut in his qui flegmonem patiūt
ilico flebotomādū est. et si iter si cum sanguin
alijs hūores fuerint mixti. Et nō solū in hoc d
lore particulari flebotomia cōuenit / sed etiā
in quocūq; trāsītū faciente de mēbro nobili
ad minus nobile: siue etiā ad membruz nobi
qđ principali membro minus propinquū ex
stat. In dolore vero Alentagre talis flebot
mia cōpeteret: sed pustulis iā apparentib⁹
ipsa fugiendū est tāq; ab inimico. nam si alit
faccres / non esses medicus. nā medicus vt o
medicina clamat: est adiutor nature / nō im
diens eā. Natura em̃ vt vides / conatur expel
re a cētro ad circūferentiā: flebotomia vero
cit oppositū. quare in tali casu non cōpetit r
gulariter operādo. Hoc idē sit dictū de me
cina solutiua. Uerū si eā facere velles: obseru
ad minus canones gñales prima quarti ca. et
phlebotomia dictos. Et in primis recorderi
dicti Saleni primo ad Glauconez: qđ ponit

Salenus

flebotomia men
tagroso
qñ bona.

Anicēna.
Salenus

Caput decimumquintum. fo. xlvij.

Rabbi paricula. 8. suorum aphorismorum ubi tenet: quod doctus
 et fortis prohibet phlebotomiam. Nihilominus
 se Galenus in diuersis locis oppositum dicit
 in dolore forti nulla medicina melior existit
 phlebotomia: etiam usque ad syncopim. Et hanc fle-
 botomiam usque ad syncopim nunquam nisi in meipso
 di: quare eam abhorreo: nec suadeo ut talis fiat
 si sedes anime sit sanguis. etiam sanguis spirituo-
 sus/benignus et bonus exit: grossus vero rema-
 net propter stricturam apertionis venarum. Hec autem
 contradictio in dictis Galeni tollitur per ea que
 ipse Galenus dixit. xij. therapeutice: quod in flegmo
 ne ilico flebotomandum est/virtute exstite forti. si
 vero ibecillis fuerit: nequaquam. Si vero virtus fue-
 rit fortis stante dominio sanguinis multo: flebotom-
 iandum est usque ad syncopim. Aliorum vero humo-
 rum a sanguine dolores inducentium cura / ut dixit
 Galenus. xij. therapeutice/est euacuatio illo-
 rum humorum qui contristantur. Et si quidem mordax
 humor cholericus acutus dolores efficit: contra-
 rissima huic humoris sunt ea que attenuant et cale-
 faciunt. quare talis humor euacuandus erit cum
 his que conueniunt. Et denique ingrossantia et infri-
 gidantia: quoniam phlegmoni sit eius digestio. et similiter si
 humor frigidus fuerit et grossus/ingruidan-
 tia et ingrossantia contrarissima sunt. Sed oportet
 ipsum incidere et attenuare et calefacere. hoc enim
 pacto ipse digeritur. quo digesto/euacuetur cum
 appropriatis et unicuique prudenti notis. Et si

Rabbi

Galenus

Phlebo-
tomia vsq
ad synco-
pi si bona.

Galenus

Idem.

Tractatus Mentagre

Idem.

Diuersio
duplex

Quo fieri
debeat
diuersio.

euacuatio nō sufficit/aut fieri non pōt./ppte
imbecillitatez virtutis/vel aliā cām: quicunq
humor fuerit/cōsilio Saleni diuertam⁹ mat
riā a loco doloris/deducendo ad mēbra igno
bilia. obseruatis canonibus de diuersione. E
nota qđ diuersio aliquñ fit ad partes ppinqua
aliquñ ad lōginquā. aliquñ precedit eā euacuati
aliquñ nō. Itēz diuersio aliqua pōt esse euacua
tiua. vt illa que fit per phlebotomiā/aut fluxu
ventris/et filia. Aliqua non euacuatiua. vt illa
que fit per ligaturā/ventosas/aut medicinas
rubificātes: et vniuersaliter per ea que dolore
inducūt. Preterea nota: qđ materie existentes
in venis/vel vasis et in mēbris cōibus facili
diuertūtur. Quare caue ne diuersio fiat secu
dū duas diametros cōpletas: et maxime mat
ria iaz fluxa. sed in materia fluente posset fieri
sm duas diametros. Si vero nec euacuatio
nec diuersio fieri possit/dolore permanente a
infestāte: in tali casu vttere epitimatibus/inui
ctiōibus/emplastris/et alijs similibus euapo
rationē facientibus. in quoz approximation
hos canones obseruabis. Quoz vn⁹ est: qđ sit
te repletiōe in corpore/vel qñ timeat flux⁹ ma
terie ad locū: hec secure minime approximan
saltez pura: cū ampli⁹ agitent materiā et dispo
nāt ad fluxū. quapropter ī tali casu cū eis erū
admiscenda stiptica cōfortātia. Secundus ca
non est: vt hmoi oia calida actu approximētur
et non

Caput decimum quintum.

fo. xlii.

et non frigida. Et hoc precepit Hippocrates. v. aphorismorum: Calidus vero sanies facies et ubi loquitur de calido actu: quod est sedatiuum doloris. Hoc idem tenet Rasis. xxv. continentis ca. iij. dicens: Epitimatium calefactio mitigat dolorem: quia rarefaciendo membra dissoluit illud quod in eis superfluum est. Infrigidatio vero membrorum dolentium mala sunt. ut quotidiana experientia in metatagra ostendit. eo quod densant ea et prohibent dissolutiones: et exinde augeat extensio et dolor. Immo infrigidatio non conuenit doloribus: nisi in illo qui fit a mala complexione absque materia. velut euenit in dolore capitis a calore solis: aut in infrigidatio quae fieri dicitur in herisipylla. Quare Hippocrates. v. septem sermonum sermone illo: Uliceribus quod dicitur et dicit: quod frigidum dolorem sine sanie facit. et hoc intelligitur de frigido actuali per se. Nam frigidum per accidens dolores sedare potest stupefaciendo / aut calorem naturalem uniendo et fortificando. Calor enim naturalis unius / fortificatur causas doloris aliquando curat / et abscidit. Alius canon est: quod materia existente frigida / non debet applicari calida eleuata in gradu. Et hoc tenet Galenus. 12. therapeutice. Nam dolores proueniētes a grossis et viscosis humoribus non debent curari cum epitimatibus / aut cataplasmatibus: aut alijs calefacientibus vehementer. nam si non euaporatur predicti humores frigidi / grossi / viscosi / extenduntur et ventosantur / et dolorem augent.

¶

Hippocrates.

Rasis.

Infrigidatio mala.

Hippocrates.

frigidum per accidens dolorem sedat.

Nota.

Galenus

Tractatus Alentagre

Salenus
Rasis.

Idem

Rasis.

Anicēna

Sed eos digerere / et euacuare oportet. Quapropter
in talibus casibus eligenda sunt calida / tempe-
rata. De quorum calefactione intellexit Salenus.
2. regiminis acutorum / et Rasis. 25. continentis / di-
cens: Calefactio mitigat dolorem: quia attenuat et
subtiliat humores: et dispergit partem ventositatis:
mitigando extensionem. hanc enim calefactio potest
fieri multis modis. Si vero materia faciens do-
lorem fuerit ventosa / aut pauca absque humore et
quo eleuetur / aut cum paucum humorem: appositio
ventose / aut vaporatio confert. Salenus vero
xij. therapentice dicit se curasse dolorem ventosum
cum poribus et cibis attenuantibus / et infusioni-
bus / cataplasmatibus / et fomentationibus. et sub-
dit dicens / dolores ventosus curasse cum appo-
sitione magne ventose. Et ego in actu practico
utor ista ventosa in cholica. Et cum istis conco-
dat Rasis. xxv. continentis dicens. Ventose cu-
igne dissolunt dolorem ex ventositatibus gros-
sis ubicunque apposite fuerint. Hoc idem dicit
Anicēna quarta primi. Si vero fuerit multum
humor operans ventositatem: siue fuerit aposi-
tas / siue non apostemas: quousque sedes ex euap-
orationibus / et appositione ventosarum / dolor pro-
fecto reuertitur: in tali casu euacua humorem ip-
sum Salenus. vij. de simplici medicina dicit: Aded-
cine calide et humide in primo gradu carente
omni stipticitate: ipse enim digerunt et adequant cor-
plexionem / et dissolvendo euacuant. Iste enim med-

Caput decimumquintum. fo.l.

ine eo q̄ augmentāt calorē naturalē/q̄ est in
trumētū nature/sedāt dolorē:nā aucto calore
naturali/ab ipso separaf mala p̄plexio/quecū
s fit illa faciēs dolorē:z ipsū curat z remouet.

It sunt medicie sequētes. Semen lini/anetū/
maluauisc⁹/camōilla/adepts galliarū/vitell⁹
oui/fumusterre/corona regia/crocus/cīamo
nū/laudanū/rapa cocta z emplastrata/aqua
alida z tepida/oleū camomille/zaneti:z totū

Medici
ne sedan
tes dolo
rem.

d qd fuerit i gradu istoz i caliditate/z hūidi
ate. De maluauisco autē dicit Rasus: qd miti
gat dolorē/cū forti violētia p̄hibēdo q̄ nō fiat
postema:z dirigit neruos extortos:et dissol
uit. Hoc idē oleū de camomilla:z oleū aneti/z

Rasus.

ucc⁹ vuar. Et oīa vnguēta maturatiua miti
gāt dolorē. Et cū his cōputare poteris semen
pū. Adollificātia vero z tpate resoluētia mi
gāt dolorē:qz molliēdo resoluūt.vt anetū/se
nē lini/mellilotū/camomilla/semē apū/ami
dale amare:z oēs res in primo gradu calide.

Administratio autem talium certis conditio
nibus fiat.vt puta post euacuationem: si eua
cuatio fuerit necessaria.

Anctiōes z ēplastrā doloꝝ mētagre sedatiua.

Empla
strū in cā
frigida.

In causa frigida valet emplastrū cō
fectū ex farina seminis lini/melli
loti/aneti/z florib⁹ camomille/se
nigreci.incorporetur cū oleo de ca
momilla.appliceſ actu caliduz. Si

Tractatus Montagre

Avicenna

In statu
et declina
tione qd.

Ad apo
stemata
dura.

Unguen
tum.

Aliud ani
cenne.

materia fluens fuerit frigida: euacuetur ut
cet: nō vna vice tm̄/imo iteratis vicib⁹: nā m
lior est multiplicatio numeri q̄ quātītatis. t
stis est Avicenna prima quarti ca. de phlebo
Utatur vomitu: postea tyriaca. nā cōsumit r
fiduū materie / calefaciendo et exiccādo pan
culos / musculos / chordas et ligamēta. Pret
ea in doloribus a causa frigida vtere vngue
tis calefacientib⁹ et subtiliātibus materiā gr
saz. Et in statu et declinatiōe misce aliqua mo
lificātia cū dissolutiuis: ne subtile resoluatur
et grossus remaneat / et induretur: et in nodo
tates p̄uertatur. ut sepe numero accidit: et p̄
sertim in tibijs. Quare aliquā resoluētia su
applicāda: aliquā mollificatiua. Et si p̄tinger
induratio vel nodi: Recipe radices altee / et
vino albo coque: et cum assungia galline ter
suppone actu calida.
Unguentū autē sedās dolorē / mollificatiū
et resolutiū est hoc. R̄. mucilaginis seminis
ni / mucilaginis altee ana. 3. ij. olei d̄ spica / ar
gdalarū dulciū / camomille ana. 3. s. butyri
centis sine sale. 3. j. gūmi arabici / dragātī an
3. j. cū cera fiat vnguentū. Aliud Avicenne d
loris ilico sedatiuum. R̄. fenigreci lib. iij. aco
quātū sufficit. misce: decoquātur quātū tibi
detur. Deinde de melle adde sufficientiā / et bu
lias iterum. fiat emplastrū: calidū apponatu
Aliud qd̄ valet in cā frigida / et remouet tun

Caput decimum quintum.

fo. l.j.

em. Recipe succi herbe gratia dei lib. j. succi radicis ebuli / succi radicis vrtice ana. lib. .s. Aliud in
 fungie vulpis / seu catti ana. .j. vij. et si talis as- cā frigida
 ungia nō reperit / pone de assungia porci. ce-
 e rubee. .j. iij. misce: fiat vnguentū. Emplastrū
 d resoluat / molliciat / et tollit dolorē / et cōfert
 n declinatione. R. radicū maluaui sci fortiter
 distatarū lib. iij. furfuris p. iij. florum camomil-
 e. .j. .ij. .s. coquat furfur i debita quātitate vini:
 coletur: et cū dicta colatura coquātur radices
 camomilla. fiat emplastrum ut decet. Si vero
 materia esset valde frigida / vtere hoc vnguen-
 o. R. piretri. .j. .ij. castorei / piperis ana. .j. .j. olei
 ostini quātū sufficit. misce fiat vnguentum. Et
 et valde forte est: ideo alternatis diebus inun-
 gatur membra dolentia cū dialtea / vel cū mar-
 aton. Et in hoc casu Auicenna laudat empla-
 trum de stercore vaccino remota plectoria: di-
 tempere et cum lixiuio. Et hoc pro rusticis. Ad
 dolores aliud expertum. R. radicū cucumeris
 sinini / iusquiami per mediū diuise per lōgum
 ana lib. .ij. olei cōis lib. .vi. vermiū terrestrium in
 vino suffocatorum sexaginta numero / vini rubei
 quātū sufficit: puta quartā partem lib. hec oīa
 coquātur ad cōsumptionem vini et quarte par-
 tis olei. colent: et vsui reseruent. Ex quo actu ca-
 ido in exitu stiffe inūgātur loca dolentia. hoc
 fiat ante prādiū / et ante cenā. Et si dolor i no-
 te infestat / fiat iterum: corpore prius purgato.

Empla-
strum.

Unguen-
tum in cā
valde fri-
gida.

Ad dolo-
res aliud

Et iij

Tractatus Alsentagre

In cā cali
da vngue
tum.

Galenus
Rabb'.

Sedatiuū
Doloris
Sedatiuū.

Sedatiuū
aliud.

In causa calida dolorē inducēte valet istud vnguentū. ℞. pinguedinis pulli ⁊ anatis recentū/butyri recentis/ ⁊ adipis porci recētis/ cere albe ana. ʒ. j. olei camomillini/ anetini/ amigdalay dulciū/ mellis ana. ʒ. ʒ. mucilaginis/ atee/ seminis lini/ ⁊ fenigreci ana. ʒ. ij. misce: fiat vnguentū vt decet. Galenus secūdo de interioribus/ ⁊ Rabb'. rj. particula suorū aphorismo rū: cū dolor est in pelliculis ossa circūdātibus sentit dolor in interioribus corporis/ ⁊ in profundo membri in quo est. ⁊ imaginātur: qđ dolor sit in interioribus ossiū suorū. hac de causa iste dolor ab aliquibus vocatur perforatio. Aliud pulchrū doloris sedatiuū in materia frigida. fiat coctio vni⁹ vulpis in sufficienti quantitate aque: i qua folia rosis marini/ ⁊ aliquida de camomilla/ paritaria/ ⁊ matricaria positū fuerit. bulliātur ad cōsumptionē medietatis ⁊ separationē ossiū a carne. demū colētur: ⁊ dīcte colature adde olei cōis ad proportionē medietatis aque. ⁊ iterū simul bulliāt ad consumptionē tertie partis. Et cū hac decoctione fomentētur mēbra dolentia: aut infundātur dicta mēbra: presertim tibiē in dicta decoctione ⁊ hoc cōtinuetur aliquibus diebus. Aliud. ℞. succi aneti/ succi caulium ana lib. ij. mucilaginis fenigreci ⁊ seminis lini añ lib. ʒ. olei violay. ʒ. iij. olei de ruta lib. ʒ. olei de camomilla lib. ʒ. farine seminis lini/ ⁊ fenigreci ana. ʒ. v. farine fabarū

quātū sufficit. misce: fiat emplastrū. ⁊ actu cali
dū applicetur mēbro dolenti. Aromata p con
fortatiōe mēbroꝝ in paucō vsu ⁊ precipue cin
namomū cōcedi pnt. vel in cibo pōt poni pul
uis iste. Recipe carui/anisi/ameos/petrosili
mi/apij/maratri/bethōice/cimini/calamēti/
pulegij/isopi/spicenardi/piperis/maiorane:
folij balsamite/ozimi/cardamomi/galāge/li
quiricie ana. 3. ij. zucari taberset. 3. v. misce. hic
puluis maxime cōueniēs est habentib⁹ stoma
chū debilē/cerebrū frigidū. letificat cor: ⁊ acuit
sensus: memoriā cōfortat. Preterea sunt non
nulli qui sentiūt in brachijs ⁊ tibijs ⁊ presertim
in superficie similitudinez vlcerū: ita vt nō p
mittāt se tāgi: ac si talia mēbra essent excoziata.
Dico qd hic dolor accidit a multitudie super
fluitatū subtiliū ⁊ acutay: ⁊ aliqua factiōe car
nis ⁊ adipis/aut hūoris mali: qui si cū sangui
ne bono misceret/ pessimas causaret egritudi
nes: ipsuz inficiēdo ⁊ in eādēz materiā pueritē
do. ⁊ hac de cā natura corporis regitina irrita
ta sequestrat ⁊ expellit cū ad superficiē ⁊ ad ex
teriora. Ihui⁹ Na cura est digestio ⁊ cuacuatio
dicte materie/alteratio mēbri lesi ⁊ demū cō
fortatio. Aliud sedatiuū dolorū. R. butyri recē
tis/olei violati ana. 3. j. asungie galline/an
tine/anserine/medulle bouis oīm recētiū añ.
3. vj. fiat vnguentum cuz cera: ⁊ valet in dolori
bus membrorum nervosorum. Preterea oleū

⁊fortatio
mēbroꝝ
arōatica.

dolor pū
gitius.

sedatiuū
doloris.

Tractatus Alentagre

Guido
Balenus

Post un-
ctionem
quid faci-
endum.

de vitellis ouorū est singularissimū in dolorib⁹
dict⁹. vt Guido dicit. Gale. in. ij. pharmacorū.
Dīa hec medicinalia ⁊ filia sedāt dolorē facta
euacuatiōe proprie per flebotomiā: si dolor sit
fortis / ⁊ de materia sāguīca. nā phlebotomia
sedat dolores vera sedatiōe: cū cām cito remo-
uat. ⁊ de hoc iter Doctores nō est p̄tractas.
Est etiā necessariū: q̄ post vnctionem factā cū
vnguento vel oleo in mēbro dolēti / post duas
vel tres horas mēbrū dolorosū vinctū iterum
suauiter exiceſ: vt res vinctuose prouenientes
ab vnguento vel oleo remoueātur: vt illud mē-
brū dolens non maneat opilatum. ⁊ materia
talis coniuncta non euaporet / ⁊ dissolui sensi-
biliter vel insensibiliter possit.

¶ Cap. xvj. vnguenta / gargarisnata / ⁊ certas
lotiōes ordiat: ⁊ q̄ sit natura argēti viui docet.

Abuisti superi⁹ multa emplastra /
⁊ vnctiones cū quib⁹ hos dolores
fortissimos curare poteris prece-
dente purgatiōe ⁊ digestiōe: sed
q̄ materia aliqñ est adeo rebellis /
vt narcoticis vti opz: ⁊ l3 multe ⁊ diuerſe cōpo-
ſitiones vnguētorū inuēte ſint ſcripte a Kaſi /
Ab Auicenna / ⁊ ab alijs doctoribus antiq̄s: ⁊
modernis / precipue a Gordonio / ⁊ Guidone
que curāt oēm spēm ſcabiei / ⁊ valent ad ſcabie
ſedā ⁊ pruritū: in quibus vnguentis quaſi oī-
bus ingredit⁹ argētū viuū / extinctū cū ſaliua

hoīs ieiuni: z mirabilē faciāt operationem in
 hoc morbo mentagre z eius accidentibus do-
 lorosis: ego tñ nō cōsulo vsuz vnguentorū in q̄
 bus ingredi ar. vj. nisi magna cū cautela fiāt/
 z in debita q̄ uātitate cū suis besoarticis: nā no-
 cumentū aliqñ iuuamento est mai⁹. Testis est
 Auicenna li. iij. fen. sexta tractu primo summa
 secūda ca. ij. vbi inquit: Et qñq; pducit ad epile-
 tiā z apoplexiā: ppter lesionez cerebri cuz fri-
 gore eius: z cōmōtionez z pmutationez ipsius
 cerebri. Preterea idē septima quarti tractatu
 ij. ca. vj. Elonga illud in quo ingredi argētū
 viuū a partibus stomachi z mēbroz nobiliuz.
 Administre ergo cū timore. Discordia aut ma-
 gna est de argento viuo inter Doctores. Nam
 Paulus/Almāsoz/z Serapio ipsuz ponūt ca-
 lidū z humidū in quarto gradu. Et Auicenna
 oppositū ponit: scilz qđ est frigidū z humiduz
 in secūdo gradu. Et quīs Platearius in libro
 simpliciū medicinaz in ca. pprio argenti viui
 dicat qđ est calidū z siccū in q̄rto gradu. z post-
 ea dicat: In quibusdā libris inuenitur qđ est fri-
 gidū in quarto: in effectū tñ eius caliditas esse
 pbat. qz dissoluit/incidit/penetrat. Sed quia
 valde frigidū/actualiter frigiduz dicif: p ista
 maxima discordia inter Doctores solēnes z ve-
 teres difficile verū inuenif. Sed pro vera no-
 ticia z declaratiōe huius qōnis: si argentū vi-
 uū sit calidū z humidū in quarto/ yel frigiduz

Auicēna

Idem.

Doctorū
 d argēto
 vino dis-
 cordia.

plateari⁹

Tractatus Mentagre

Argentū
vini duplex.
Artificia
le ar. vi.

Auicēna

Argē. vi.
minerale

Auicēna

Epilog⁹
doctorū.

et humidū in secūdo: dignū est notare / qđ argē
tū vini duplex est. quoddā artificiale: quoddā
minerale. Artificiale qđ fit cū igne: et conficit ex
dictis Doctorū. Minerale autē inuenitur ī mi
neris metallozū. Artificiale qđ fit cū igne est ex
lapidibus minere. sicut fit aurū et argentū. vt
dicit Auicēna. ideo ipsū est calidū et siccū. qñ
vero sublimat est calidius. Eā ob rez dicit Au
cenna secundo canone: Argentū vini / supple
artificiale / sublimatū ipsum est interficiēs / p
pter vehementē incisionē. Et de isto argēto vi
no dixerūt Doctores superi⁹ nominati: qđ est
calidū et siccū ī quarto gradu: per rōnes assi
gnatas. Uerunt si argentū vini minerale sim
plex est frigidū et humidum. Et sic bene dixit
Auicēna in secūdo canone / qđ est frigidū et hu
midū. vt superius fuit probatū. et Princeps al
legatus septima quarti: Et per ducit ad epilē
tiā. Probat etiā rōne eius frigiditas: qz valde
pōderosus est: et pōderositas frigiditatē osten
dit / et nō caliditatez. Propter discordiā ergo et
cōtrouersiaz inter Doctores de argento vino /
hco vti cū cautela et custodia. Preterea scire
debes: si ea que superi⁹ sunt a me dicta fuerint
diligēter obseruata: puta qđ in primis sit facta
digestio: post euacuatio / diuersio / et membro
rū cōfortatio: preterea regimē circa sex res nō
naturales fuerit diligēter obseruatū: et adhuc
nō fuerit eger a doloribus et pustulis liberat⁹:

tūc cū cautela l3 facere in unctionē cū vnguentis inferius descriptis / in partibus mēbroz vbi dolor fortissim⁹ sit. Aut vngant partes domesticę brachioz / crurū. Et per istas vntiones fortassis remouebit̃ dolor / ⁊ tollent̃ pustule. Et hoc experientia visum est: qz multi passi mētagrā cū doloribus / vntiōe vnguentoz inferius descriptoz sanati sunt pfecte: ⁊ postea nūq̃ passi sunt mentagrā / nec dolores. Et ego credo hui⁹ causaz fuisse paucitatē materie antecedētis ⁊ cōiuncte: quare calor naturalis reuocatus ad interiora mēbroz propter vnguenti narcotici vntionē fortis factus fuit / ad resoluendū vētositatē / ⁊ materiā imbibitā / coniunctā in porositatibus mēbrozū nervosozū: si pauca fuerit ⁊ apta resolutioni sensibilis vel insensibilis. Si vero multa materia steterit: non sequetur iuuamentū / imo nocumētū in doloribus: ppter clausionē venarū ⁊ poroz nervosoz: nec tota materia cōiūcta resoluta fuit sensibilit̃ / vel isensibiliter. Ihac de cā redeūt post tēpus dolores in mēbris fortiores q̃ in principio morbi fuerāt. ¶ Posset nūc prudens dicere: ergo malū erit inungere mēbra cū vnguentis narcoticis / vel in quibus ingredit̃ argentum viuū: quare ergo das cōsiliū inungi mēbra cū istis vnguentis? Rñdetur ponēdo cōclusionē talē / dicēdo: qđ talia vnguēta cū argento viuo sunt administranda ppter hoc: qz tutius est in

vntiōes
q̃re libe-
rent.

Questio.

Responso

Tractatus Mentagre

Anicēna.

doloribus fortissimis / ducētibus infirmū ad
destructionē virtutū / et p̄cipue vitalis vsq; ad
syncopim / q̄ dimittere egrū mori. Itā ex dolo
re forti moritur eger. testis est Auicēna prima
quarti fen. iij. ca. xxx. Dis quidē dolor q̄ fit for
tior interficit. qm̄ ex eo in primis accidit frigi
ditas corporis / et tremor &c.

¶ Sequitur de Unguentis.

Bispertus.

q̄s ordo
seruāndus
Medicīe
lenitiue.
Syrup⁹.

¶ Qm̄ autē eorū qui curā huius morbi profi
tetur numerus est satis illaudabilis ac subru
sticus: vt qui neduz in vera medicīe sciētia / sed
et in vnctionibus quoq; suis plurimū aberrēt:
placuit in his pōderibus iustis ac fideliori tra
ditione et curātez / et patiētez informare: ne qd
imperfectiōis arti nr̄e impingāt. Un̄ qz mate
ria mētagre aliqñ est ita rebellis q̄ non potest
per intus suscepta digeri: opz q̄ ad extra appli
cent̄ que hāc materiā in digerēdo inuāt: adeo /
vñ quātūcūq; materia sit digestiōi inobediens
hoc mō digerať: scilicet ab extra et itra. Nec de
hoc mireris / scilz de applicatiōe medicine ab
extra et intra ad digerenduz: qm̄ Bispertus in
cura tertiane cōposite ait: Opz digerere mate
riā cū emplastris / fomentatiōib⁹ / vnctionib⁹
et hm̄oi. Talis ergo seruetur ordo. Primo pa
tiens accipiat medicinā minoratiuā vel leniti
uā. vt puta. ℞. electuarij lenitiui / diacassie añ.
3. vij. cōfectionis Ihamech. 3. j. 5. fiat bolus cum
zucaro. Die sequēti patiens accipiat syrupuz:

Caput decimum sextum. fo. lv.

vt puta de fumo terre / de stilzados: cū aq̄s en-
diuue / fumo terre / lupuloꝝ ana quātū pro dosi
sufficit. Tertia vero die facias inūgi cū vnguē
to inferius scripto / oēs partes domesticas ti-
biarū / ⁊ brachioꝝ / ⁊ plātas pedum / ⁊ palmas
manuū: parū apponēdo de vnguēto. ⁊ hoc qñ
patiens vadit dormitum. Et de mane etiā acci-
piat suū syrupū: ita vt sexta die sint accepti sex
syrupi / ⁊ sint facte tres vnctiōes. Et tūc dabis
medicinā solutiua: vt humores qui per os ex-
pelli deberēt ad inferiora diuertātur. ⁊ sic no-
cumētū in ore cuitabitur. In diebus aut sequē
tibus fili mō vtaris / fortificādo aliquo aliter di-
gestiuū. vt dādo syrupū de epitimo. ℞. butyri
recētis. ʒ. j. ʒ. assungie porci medie inter recen-
tē ⁊ antiquā lib. ʒ. tyriace etatis decē annorū. ʒ.
viij. metridati. ʒ. ʒ. argēti viui. ʒ. vi. litargirij. ʒ.
ʒ. salis. ʒ. ʒ. fiat vnguētū in bona forma. Unguē
tū aliud. ℞. assungie porci recētis. ʒ. ʒ. terben-
tine de pino / litargirij auri / ceruse ana. ʒ. j. ar-
gēti viui extincti cū salina hoīs ieiuni. ʒ. ij. olei
rosati perfecti. ʒ. j. olei laurini. ʒ. vi. succi aceto-
sitatis citri quātū sufficit. fiat vnguētū. Aliud.
℞. litargirij. ʒ. iij. tartari. ʒ. ij. argenti vini extin-
cti. ʒ. iij. ʒ. succi celidonic / fumo terre / scabiose /
lapacij acuti ana. ʒ. j. ceruse lote. ʒ. ij. ⁊ cū assun-
gia porci antiqua ⁊ pauca fece aceti fortis fiat
vnguentū. Aliud. ℞. terbetine / masticis / olei
petrolei añ. ʒ. ʒ. olei vulpini. ʒ. ij. vnguēti agrip

Unguētū

Aliud.

Aliud.

Unguētū

Tractatus 211 Dentagre

- pe/dialtee ana. 3. 5. pinguedinis vrsi. 3. v. pin-
guedinis gallie. 3. ij. resine pini. 3. vj. ceruse/ar-
genti viui ana. 3. 5. pinguedinis porci. 3. j. 5. aq̃
vite. 3. vj. fiat vnguentū in bona forma. Ad pu-
pustulis. stulas. R̃. terbentine/pinguedinis hyrci ana.
3. j. ceruse/litargiry auri/aluminis vsti ana. 3.
5. olei laurini. 3. ij. cere quātū sufficit. fiat vnguē-
tū: vngat vbi opz. Aliud. R̃. vini albi lib. 5. olei
rosati. 3. ij. terbentine. 3. 5. litargiry auri. 3. ij. 5.
ceruse. 3. j. 5. cere albe quātū sufficit. fiat vnguē-
tū molle hoc mō. Bulliant singula in vino cū
oleo ⁊ cera ad cōsumptionez vini: ⁊ vngat vbi
opz. Unguentū pro scabie. R̃. terbentine bene-
lote. 3. iij. butyri loti. 3. ij. salis. 3. j. succi citrāgu-
loz/vitellosz ouoz ana numero. iij. olei rosati.
3. j. misceantur oīa simul. fiat vnguentū. Aqua
mirabilis in hoc morbo. R̃. aque plantaginis
lib. 5. argēti sublimati. 3. iij. aluminis crudi. 3.
5. puluerizanda puluerizenē ⁊ misceātur. ⁊ in
ista aqua intingat penna: tangañt pustule/in
paucis diebus cadēt. Alia aqua. R̃. tartari albi
vel rubei/cāsoze/aluminis roce/ana. 3. 5. argē-
ti sublimati. 3. j. puluerizenē subtiliter ⁊ bulliā-
tur in aqua rosata/borraginis/fumiterre ana
3. 5. bulliātur ad cōsumptionē tertie partis. la-
uentur vbi opz bona cū cautela ⁊ discretione.
Uex si curare poteris cū alijs ingenijs preter-
q̃ cū vncionibus ⁊ lotionibus/laudo ⁊ cōmē-
do: nā iuuamēta eoz aliquid nocituri in se cō-

Caput decimūseptimum. fo. lvi.

inēt. Et q̄ vt in plurimū cōtingūt nocumēta
oris i dicto morbo/quare gargarismata sequū
tur. R̄. rosarū albarū ⁊ rubearū ana. m. s. camo
mille/saluie ana. m. j. bulliātur in vino/ ⁊ colē
tur: cui colature addant̄ aluminis vsti. 3. ij. dia
morōis. 3. j. mellis rosati colati. 3. s. vini grana
torū. 3. ij. vel loco vini granatorūz ponat̄ aqua
plātaginis/solatri/ scabiose/ vel semperuiue:
lauetur os in die sepe. Ad idem. Recipe aque
prunelle lib. j. s. diamorōis/ rob nucum ana.
3. j. mellis rosati. 3. ij. s. misce.

Gargaris
ma p or
nocumē
to.

Aliud.

Ca. xvij. in quo ostendit̄/ ppter quā causam
dolores in hoībus patientes mētagrā lōgo
tempore durāt/ ⁊ difficulter absoluūtur.

In morbo prefato mentagre qñq̄ p
longū tēporis spaciū dolores mem
broz nō absoluūtur: imo magis ac
magis cruciāt/ ⁊ infestāt ipsos pa
tientes: ⁊ multotiens in eis sequun
tur humores in mēbris dolorosis ad extra ap
parētes/ cuz aliquali duricie ⁊ paucō sensu do
loris ad tactūz. Qui tumores sunt de materia
cōiuncta melācholica/ existēte in porositatib⁹
membroz neruosoꝝ. Et ad hāc materiā extra
hēdā ad extra/ vel ipsaz resoluēdaz sensibiliter
vel insensibiliter multa diuersarū medicinarū
remedia superius scripta fuerūt/ que qñq̄ nō
sufficiūt ad perfectā curā dictoz accidētū: pro
pter id/ q̄ talis materia est facta magis terrea

Tractatus Aldebrandi

et magis ac magis adherens in dictis porosis
tibus membrorum nervosorum: ideoque difficulter cu-
ratio sequitur. Unde ergo mihi aliud ingenium
curationis non inutile/quod valde ipsam materiam
coniunctam extrahit sensibilibus ab ipsis porosi-
tibus membrorum. Sed quia multoties in vlceri-
bus et apostematibus malis/et pustulis non suffi-
ciunt predicta curatio/nec regimen et potio per
medicinam: necessarium est medico uti cauteriza-
tione. Quia cauterizatio est medicamentum valde
utile/iuuans ad prohibendum/ne corruptio spar-
gatur: et ad confortandum membrum cuius complexio-
nem volumus rectificare: et ad resolvendum mate-
rias corruptas in membro retentas: et ad restrin-
gendum sanguinis fluxum. ut Auicenna quarta pri-
mi cap. cxxix. dicit. per intelligentiam tamen dicendorum
est notandum: quod cauterium resoluunt materias cor-
ruptas. Et medicine quoque caustice resoluunt:
sed differenter. quia cauterium resoluunt eas subito:
medicine vero caustice paulatim faciunt illud.
Ideo quoniam est necessaria subita resolutio et con-
sumptio alicuius humiditatis male retente in
membro: ex cuius retentione hesitat de membri
corruptione. ubi cauterio uti debemus resolu-
tione. Cauterium autem resoluunt tales humiditates
retentas in membro dupliciter. vno modo occulte:
alio modo manifeste. Occulte quidem/conuertendo
humiditatem in formam vaporosam/quam ex mem-
bro virtute caliditatis ignee eleuat/et exhalat
et manifeste

Canteriū
utilitas

Auicēna.

Canteriū
dicitur a me-
dicina cau-
stica.

Canteriū
resoluit
humidita-
tes dupliciter

Caput decimum septimum.

fo. lvij.

et manifeste resoluit: sicut si sanies fluat/ et euacuetur per aliquod orificiū: cuius euacuatio ni 3 manifesta cā fuit cauteriū. Posset autē qđ dubitare: ex quo ista cauterizatio fieri debet cū igne/ vel cū medicina caustica: que sit melior et securior: an illa que fit cū igne: an illa que fit cū medicina. Ad hāc dubitationē dicendū est: qđ regulariter melior est vt in plurib⁹ cauterizatio facta cū igne/ q̄ cū medicinis. Et rō est: nā cauteriū cū igne facit iuuamentū in mēbro infirmo/ absq; hoc qđ noceat ei et mēbris alijs que sunt sana. Cauteriū aut cū medicina multotiēs efficit magnū nocumentū ipsi mēbro infirmo et alijs mēbris sanis. nā aliqñ in eis facit accidere egritudinē difficilis curatiōis. Et cā huius tota dependet ex subtilitate et simplicitate et acuitate substātie ignis. Cuius cōtrariū efficit medicina caustica ex grossicie et terrestreitate et cōmixtione substātie medicīe caustice. nā talis medicina ad actū sue operatiōis paulatim deducit: et dolores prestat tēpore longo: qz figit ppter grossiciē eius: et in mēbro ebullitionem inducit in hūoribus: et ppter dolores perseuerātes facit hūores currere versus loca propinqua: et ebulliūt et putridi fiūt. et si trāsmutantur ad cor/ causant febrē. Ad ampliorē declaratiōē supra dictorū nota: qđ cauteria actualia sunt securiora q̄ potēntialia. vt Albucasis inquit. ex eo: qz actualis ignis est simplicior/ et minus le-

Canteriū
ignis me
lius medi
cinali.

Canteriū
actuale se
curi⁹ pos
tentiali
albucaſis

Tractatus Mentagre

Idem

Canterij
necessi-
tas.

Rabbi

Canterio-
rum utili-
tates.
Auicēna

Hippo-
crates

dit partes vicinas et mēbra p̄cipalia/ q̄ actio
ruptorij/ que mēbris est multū suspecta. Nisi
esset in casu in quo patiens p̄pter eius pusilla
nimitatez nō esset ausus suscipere ignē. aut in
casu in quo vellem⁹ facere cauteria ad euacuā-
dū et diuertendū: tūc em̄ ruptoriū p̄pter dolo-
rē et scarā grossāz quā dimittit debilitādo locū
maiorē prouocat fluxū. Et s̄m Albucasis/ cau-
teria actualia cōpetūt i oībus dispositiōibus:
precipue hūoribus: qui lz nō cōtrariēnt per se
et rariātur tñ accidētaliter p̄ remotionē cause.
Nā cauteriū est necessariū auxiliū in cōfortan-
do sanitates/ et extirpādo egritudinē. tenet em̄
locus vniuersaliū euacuationū. vt flebotomie
et purgationū in hoīb⁹: et cū hoc reliquias p̄re-
dictarū euacuationū corrigit et emendat p̄ma-
xime in egritudinibus fortibus et malignis. vt
Rabbi Moyses. vj. epidi. dixit. Et latere te nō
dēz: qd̄ v̄les euacuationes cauterium actuale vel
potēiale p̄cedere debent. vt flebotomia/ vel
pharmacia: put prudēti videbit̄ medico. P̄re-
terea attētiōe dignū est p̄ curatione et vera re-
motiōe doloris accidētis in hoc morbo menta-
gre aliquas utilitates cauterioz notare. P̄mi-
mā ponit Auicēna ad cōfortationē mēbroz. ca-
lefacit em̄ cauteriū actuale: et desiccāt mēbra/ q̄
vt plurimū a frigido et humido humectantur.
P̄p̄t hoc dicebat Hippocrates auctoritate
Galeni quarto terapentice: Siccū sano est pro

pinqui⁹. Alia vtilitas est s^m Doctores/ ad re-
soluendū materias coartatas i mēbris. Et istā
precepit Albucasis: qđ fiat in guttis/ et in cefa-
leis/ et in fortibus dolorib⁹. Alia vtilitas/ quas
appropriat Arnoldus ad euacuandū et diuer-
tendū fluxus inueteratos oculoꝝ/ et totius cor-
poris. Et isto mō fiūt setones et cauteria retro
collū/ et in fontinellis lacertoꝝ/ vbi lacert⁹ a la-
certo distiguit: aut sub eis ad duos vel tres di-
gitos iuncturarū. vt scripsit Guido. Cōcludo
ergo: qđ iste vtilitates sunt necessarie ad cura-
tionē morbi mentagre/ et in accidentib⁹ dolo-
rosis. Nā ppter cauteriū/ precipue actuale cō-
fortat membrū/ et resoluunt hūiditates coar-
tate in mēbris sensibiliter vel insensibiliter: et di-
uertunt et euacuatur fluxus inueterati in mē-
bris. Uerūtū cū cauteriis dictis in extremitati-
bus mēbroꝝ dolorosoꝝ administratis vt decet/
fit mitigatio doloris eiusq; curatio. Et hoc se-
pe experientia demonstratus fuit. nā in qđ⁹ pu-
stule magne expulse fuerunt a natura in extre-
mitatib⁹ mēbroꝝ dolorosoꝝ existētes aperte/
dātes virulentia multā: fuerūt in cā curatiōis
istoꝝ dolorū. Si vero claudat effusio illius vi-
rulentie/ redit dolor. Quare opz ipsas pustu-
las si in extremitatib⁹ mēbroꝝ fuerit/ diu ap-
tas tenere: vt fluat p multū tēpus/ vsq; quo to-
ta materia pūcta euanescat. Sicut a me visus
fuit in pluribus hoib⁹ Rome/ et Bononie/

Albuca-
sis
arnold⁹.

Guido
Conclo.

Cantela
bona.

Tractatus Mentagre

Applica-
tio can-
torum

Guido
Valenus

et etiā in Germania/patiētibus hūc morbum
cū dolorib⁹. ¶ Propterea si natura hoc nō fecerit/
medic⁹ iuuare naturā dī. ¶ Nā si dolor est in
summitate capitis/et in partibus anteriorib⁹: vt
frōte et oculis: ī posteriorib⁹ partibus capitis
administrent cauteria actualia/vel potētia
retro collū in fossa: ad diuertēdum illas mate-
rias coartatas superiorum partiū capitis. In-
nuunt tñ glossatores qui viderūt quēdā medi-
cus maxime approbatū: qđ cauteria ibi facta/
et lōgo tpe dimissa / aperta curare maniacos et
vertiginosos. vt dicit Guido. Et p̄firmat hoc
per Galenū. xij. terapēticē dicentē: qđ vento-
sa sup occipitiū facta nobile est auxiliū reuma-
tis oculorū. quāto magis cauteriū. Cōcluditur
igif: qđ ī dolorib⁹ mētagre et partiū capitis cō-
ueniēs auxiliū cauteriū dicit. Qđ si dolor fue-
rit ī mēbris faciei et partiū colli: et ī mēbris tho-
racis sub furcula / vel sub asellis fiat cauteriū
vel ī brachijs p̄ tres digitos de iunctura vbi la-
cerc⁹ a lacerto distiguit. Si autē dolor fuerit p̄se-
uerās ī īguinib⁹ et coris et genubus et tibis: fiāt
cauteria in fonticellis sub genu ad tres digitos
vbi lacerc⁹ a lacerto distiguit. S; meli⁹ est face-
re ī fonticellis inferiorib⁹ partiū tibiaz vbi la-
cerc⁹ a lacerto distiguit. Si vō dolores in oib⁹
partib⁹ superiorū mēbroz et inferiorū corpis per
diuturnū ipis spaciū morbi apparuerit: tunc
cauteria fieri poterūt ī fossa colli/ et fonticellis

Tractat⁹ curādoꝝ vlceru. Caput. j. fo. lix.
brachioꝝ / etiāq; i genu / vñ fontinellis tibiariū.
Uerūtn̄ que / ⁊ cū quib⁹ securius fiāt cauteria
⁊ de mō applicādi / atq; alia necessaria reliqui
mus iudicio estimatiuo medici prudentis.

Tractatus de curandis vl
ceribus / Quendelini hoch de Brackenau / ar
tium ⁊ medicine Doctoris studij Bononiens
is approbatissimi.

Cap. j. Quid vlcus: ⁊ de duplici causa solu
tiōis cōtinuitatis: intrinseca scilz ⁊ extrinseca.

Vlcus dicitur ab oleo: qz
olet. Et est solutio cōtinuita
tis / acci dens carni cum pure.
Vel vlcus est plaga putrida.
Cause solutiōis cōtinuitatis
aut sunt extrinsece: aut intrin
sece. Cause extrinsece sunt / si

cut corp⁹ extēdēs mēbrū donec separet ei⁹ pti
nuitas: vt funis / vñ file. aut res pōderosacū ele
nat / aut mouet / vel deferet. aut res icidēs: sicut
gladi⁹. aut pti dēs: sicut lapis. aut q̄ pungit: si
cut ac⁹ / vñ spīa. aut q̄ mordicat: vt canis. aut q̄
pforat: vt sagitta. aut q̄ vrit: sicut ignis / vñ me
dicina caustica. Et ad has cās pōt reduci vñ mis
sub cute gñatus: vel i vlcereb⁹: aut lūbricus in
stō ve lītestinis existēs. Cāc vñ veniētes ab itri
seco sunt / sicut humor comedēs ⁊ adurēs: aut
humor pungēs. qz soluit cōtinuitatē membri

Ulcus vn
de: ⁊ qd.

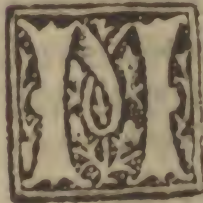
Cāe solu
tionis cō
tinuitat
duplices
Extrinsece

Intrinsece

Tratatus curādozum vlcerum

sua acuitate ⁊ penetratione. Aut est humor hu-
mectans ⁊ laxans partes membri: quare est cā-
per accidens. quia vna pars lara separatur ab
alia: vel quia sua humiditate est causa putrefa-
ctionis membri. Aut est humor siccus / scindēs sua
siccitate crepaturas ⁊ figuras ingrediēdo mē-
brū. Aut humor frigid⁹ / cōstringēs ⁊ trahēs sua
frigiditate ptes: i qua cōtractiōe separant̃ alie
ab alijs. Aut humor calid⁹ / calefaciēs ⁊ dilatādo
soluēs. Aut cā ei⁹ est humor mult⁹ / sua multitu-
dine extēdēs / ⁊ extēdēdo separās ⁊ soluēs: aut
est humor q̃ nō extēdēdo / s; pstringēdo mouet:
⁊ pstrict⁹ grauat ptes membri petētes locū infi-
mū: ⁊ ita separant̃ ⁊ soluunt̃. Aut est humor pe-
netrās i ptes membri forti motu: ⁊ fortitudine mo-
tus fit penetratio partiū: quarundā sese ab inui-
cē separātiuz. Aut est vītoſitas extēdēs. Aut
est aliqđ corrosiuū. vt sanies in exitura. ⁊ sicut
vrina acuta: aut lachryma mordicatiua: aut ca-
tarr⁹ corrosiu⁹. Cāe & o adiuuantes ad faciēdā
solutāz cōtinuitatē sunt / mot⁹ fortes virtutis
expulsiue i expellēdo nocitiuuz violēto ipetu.
¶ Cap. ij. Que considerāda sint principaliter
medico circa morbos.

Medico
consideran-
da.

Edic⁹ volēs curare vnūquēq; mor-
buz d; considerare. Primo res pre-
ternaturales. Secundo res natura-
les. Tertio res non naturales. Et h;
res preter naturā sit triplex: morb⁹ /

causa/et accidens:que indicat auferri: tñ prin-
cipalis intentio morbi sumit a morbo: scilz ab
eius essentia. testat hoc Galenus tertio tegni.
Quare in vlceribus intentio curatiua erit su-
menda a supradictis tribus reb⁹ gñalibus pn-
cipaliter:et gñaliter a re preter naturaz: primo
a morbo/secūdo a cā/tertio ab accidente. Se-
cundario & a reb⁹ naturalib⁹:et principaliter
a natura et virtute corporis/seu mēbri. Tertio a
rebus nō naturalibus:et principaliter ab aere.

Galenus

¶ Cap. iij. Quattuordecim pditiones ponit in
curandis vlceribus attendendas.

Futruq vlc⁹ sit facilis vel difficilis
curatiōis/ nota quattuordecim cō-
ditiones. Prima est figura vlceris.
nā vlcus rotūdū difficulter curat:
lōgū vero facilius. Secūda est sim-
plicitas vel cōpositio. nā simplex vlc⁹ facilius
curat:cōpositū & difficulter. Tertia est vlcus
cū deperdiōe partis membri organici:et tale
difficulter curat. Quarta est vlc⁹ cuz duricie:et
tale difficultē curat cū nō totali mollicie/facili-
ter. Quinta est deperditio substātie/vel ei⁹ nō pdi-
tio. nā vlc⁹ cū deperdiōe substātie cū difficul-
tate curat. Sexta qñ vlcus est i mēbro exāgui/
seu carente sanguine. tale em difficulter curat
cōtrariū accidit si mēbrū nō sit exāgue. Septi-
ma est nobilitas mēbri/aut ei⁹ ignobilitas. nā
si vlc⁹ est i aliquo mēbro nobili/ei⁹ curatio est

¶ iij

Tractatus curandorum vlcerum

viij

ix

x

xi

xii

xiii

xiiii

xv

difficilis / aut impossibilis. secus aut accidit in
membro ignobili. Octaua est: si vlc⁹ fuerit in me
bro subtili. vt in paniculis / vesica. ta^c difficul
ter curat. Si vero fuerit in membro grosso / facili
ter: si in mediocri / mediocriter. Nona est mo
tus membri et ipsius quies. na motus membri vlc
rati impossibilitate et difficultate facit. vt pa
tet in pulmone / et arterijs / et diafragmate. quies
vero facilitate facit cure. Decima est incessus
supfluitatu sup membrum vlceratū. na ca⁹ incess⁹
difficultate operat. vt patet in meri / stomacho /
intestinis / vesica / matrice et vurga. Undecima
qn corp⁹ est repletū multis superfluitatibus.
vt sunt corpora cacochima. in talib⁹ em vlcera
sunt difficilis curatiois. Contrariuz accidit cor
porib⁹ mūdis. Duodecima est / qn nō pnt debi
te vlcereb⁹ medicine appproximari. Decimater
tia est situs membri in alta vel infima parte corpo
ris. na vlcera in membris superioribus facili
ter curant: que nō sunt in inferiorib⁹ / difficulter.
Decimaquarta est pfunditas. na vlc⁹ pfundū
cū difficultate curat: nō pfunduz nō facili
ter. ¶ Cap. iij. De triplici regimine curandorum
vulcerum.

Regimē
vniuersa
le.

In cura vlceru vtimur triplici regi
mine: scilz vniuersali / particulari /
et qd est cōc vtriq⁹. Regimē vniuer
sale cōple^t cū quatuor intentioni
bus. Prima est euacuatio. Secun

da diuersio. Tertia regimen mēbri mittentis.
 Quarta fluxus interceptio. Prima intentio cō
 plet̃ cuz euacuatiōe s̃m qđ opz. Nā si est reple
 tio in toto/ fiat euacuatio a toto aut p phlebo
 tomia/ si op⁹ fuerit aut cū solutiūo appropria
 to. et si opus fuerit iteret̃ minorādo/ digerēdo:
 eradiciūe euacuādo. Et qñ diuertimus ma
 xima est habenda sollicitudo loci/ et satietatis.
 Preterea si materia est in fluxu: diuertim⁹ ad
 ptes p̃traria primo. secūdo ad partē colligatā.
 tertio cū rectitudine aspectus. quarto cū debi
 ta elōgatione. Materia vero nō fluxa/ nec exi
 stente repletiōe/ pōt fieri diuersio per mēbruz
 p̃pinquū et associatuz. In diuertēdo quoq; nō
 n̄ habet materia/ p̃sertim mala ad mēbrū prin
 cipale/ ita vt in eo figat̃ vel remaneat. Tertia
 intentio est rectificatio mēbri mādantis. Et qz
 plura sunt mēbra que possint materias mādā
 re ad membra vlcerata: idcirco cū maxima sol
 lertia inquirere debes mēbrū mādās. et quia
 vt plurimū est epar: et maxime qñ est distempe
 ratuz: quare ei⁹ discrasia corrigēda erit. Simi
 liter pōt esse stomach⁹ per viā indigestionis et
 cōgēgatiōis materiez flegmaticarū. et si cōti
 gerit in eo reperire discrasia calidaz per se/ vel
 per colligatiā: ita vt multiplicent̃ materie cho
 lericę nō naturales. sicut cōtingit cū in eo gñā
 tur cholera passiuā. tūc nō est dubitādus quin
 talis materia possit trāsmitti ad mēbra vlcerā

Euacuatio.

Diuersio

Mēbri re
ctificatio

Tractatus curādozum vlcereum

Cura par
ticularis

ta. Nō minus ⁊ cerebrū has materias pōt mā-
dare per venas/chorδας ⁊ arterias. quare re-
cificent ⁊ cōfortent supradicta mēbra cuz suis
medicinis appropriatis. In cura p̄ticulari vlc-
cerum quatuor intentiōes esse debēt in mente
chirurgici. Prima est vlcerū digestio. Secūda
est vlcere uz mūdificatio. Tertia est replere car-
ne vlcera. Quarta est consolidare.

¶ Cap. v. De cura vlcereis virulenti: ⁊ quadru-
plici circa eam intentione.

Intentio
quarta.

¶ Intentio istoz vlcereuz debes habere
quattuor intētiōnes. Prima est cor-
pus purgare. Secūda est vitā ordi-
nare. Tertia est virulentiā exiccare.
Quarta est carnē generare. tādeꝫ lꝫ
cōsolidare. Intentio quarta cōplet cuz genera-
tibus carnē. ⁊ in tali casu valet litargiriū/ gu-
mi arabicū/ dragagātū amidū: ista tria valent
in vnguēis acutis refrāgendo qualitates gu-
mōꝝ calidoꝝ: ⁊ mitigāt doloreꝝ vlcereꝝ ⁊ exiccāt.
Valet et myrrha/ aloe/ tutia/ mastix/ thus. Et
in oibꝫ speciebus vlcereꝝ in hoc morbo euenien-
tibus est cōplicata mala qualitas/ que est cau-
sa vt talia vlcera sint difficilis incarnationis ⁊
cōsolidatiōis. Nā lꝫ medicine iste vim optimā
⁊ expertā habeāt incarnādi: nisi illa mala cōple-
xio remoueat/ cū difficultate optatuz finē adi-
pisci poteris. quare ipsam remoue: ⁊ si opꝫ est
remoueatut caro intra vlcus existēs / que hac

Caput quintum.

fo. lxxj.

Malala qualitate est infecta. Pulvis incarnatiu⁹.
 Thuris. 3. ij. sanguinis draconis. 3. s. calcis vi
 e. 3. ij. s. misce. fiat pulvis. Alius pulvis quā
 o pauca caro est generāda. R. sanguinis dra
 onis/aloes/olibani/sarcocolle ana. 3. s. misce
 fiat pulvis. Vel aliter. R. balaustiar⁹ / sanguis
 draconis ana. 3. ij. sarcocolle. 3. iiij. olibani. 3. j. mi
 sce. fiat pulvis subtilis. Si aut velles incarna
 re et mūdicare. R. resine/cere ana. 3. ij. terebē
 tine. 3. ij. thuris/masticis ana. 3. j. mirrhe/sar
 cocolle/munie ana. 3. iiij. s. olei masticini/incl
 is rosati colati ana. 3. s. farie hordei. 3. ij. misce.
 fiat vnguentū vt decet. Si vero vlcus esset mul
 tarū humiditatū. R. mellis lib. j. coque ipsū
 donec inspisset. Deinde projice sup ipsū myr
 rhā/sarcocollā et aloes/oībus subtiliter pul
 verizatis. misce fiat vnguentū exiccat mirabili
 ter: et incarnabit. Si vero vlcus fuerit difficilis
 cōsolidatiōis/et vis in eo carnē generare. R. li
 targirij/scozie ferri/cētauree minoris/aloes/
 thuris/masticis ana. 3. ij. misce. fiat pulvis. Un
 guentū aliud preciosū mūdicās vlcera a vi
 rulentia et sanie/carnez generās et cōsolidans.
 R. olibani/masticis ana. 3. j. myrrhe/resine aſi.
 3. vj. terebētime. 3. iiij. cere. 3. vj. olei rosati/camo
 millini ana. 3. x. vini rubei optimi/aceti ana. 3.
 vj. infundant gumi supradicta in vino et aceto
 calido p dies et noctē. Postea dissoluant in ca
 ciola: et addat cera et oleū: et coquant vsq ad cō

Pulvis i
 carnati
 uns.

Alius.

Aliter:

vnguentū
 incarnati
 ū et mū
 dication

Ad vlcus
 multarū
 hūidita
 tum.

Ad vlcus
 difficil cō
 solidatio
 nis.

Unguentū
 p̄ciosū.

Tractatus curādozum vlcerum

ad vlcera
cancreno
sa.

Cōtra pu
stulas vl
cerosas fi
stulas / et
cancru.

Ad cōso
lidandū.

sumptionem duarū partiū vini. Deinde extra
bant: et cū oleo et mastice malarētur / et fiāt ma
gdaliōes. et intituletur: Unguentū preciosum.
Si vero vlcera talia prouenirent ab hūoribus
acutis / corrosiuis et corruptiuis: et q̄ essent cā
crenosa / seu herisipyllata: ī tali casu vtere hoc
vnguento mirabili intitulato. R̄. litargirij de
spumati. 3. iij. thuris / myrrhe / ana. 3. iij. plūbi
vsti. 3. j. vnguenti de cerusa lib. ij. et in mortario
plūbeo per horas agitentur: et vsui reseruetur.
Aliud vnguentū pro pustulis vlcerosiis / fistu
lis / et cācro. R̄. mtri / fuliginis / litargirij / tar
tari / auripigmenti / piperis / olibani / vitello
rū ouorū ana 3. ij. radices enule / lapacij acuti in
forti lixiuio cocti ana. 3. j. 5. succi fumiterre / suc
ci lapacij acuti et absinthij / celidonie / enule / fa
begrece / abrotani: de oībus his succis ana. 3. j.
5. elleboris albi / sapōis saraceni / sulphur 3. añ.
3. j. 5. oēs succi bulliātur: depurentur et colent.
Et postea radices lapacij / enule trite ponant.
deinde sapo. postea puluis specierū. et tandem
adde olci cōis / assungie porci et cere / argēti vi
ui cū assungia extincti ana. 3. 5. fiat vnguentū.
Si vero vlcus esset cuz mala cōplexiōe calida /
et carne addita: vtere tripharmaco. cui addes
cerusaz et cāforā. Si vero intentio tua fuerit cō
solidādi ac sigillandi / vtere hoc vnguento. R̄.
sarcocolle / aloes / sanguinis draconis / thuris
ana. 3. 5. scorie ferri preparate. 3. j. viridis eris

grana sex. dissoluant in aceto nō multū acuto.

¶ Cap. vi. docet curam vlcum sordidorum.

Vlcus sordidum est plaga cuius sordicie/seu putredine. Cause istorum vlcum sunt hūores/ siue humiditates sanguinis parui grossi/ebullientis. ex qua ebullitiōe adepti sunt vene-

vlcus sordidum

nositatez: et deinde generatur vlcera mala/ difficilis curationis. Cura ppletur obseruatis cō-

Cōditiones cure.

ditionib⁹ his. Prima est corpus purgare. Secunda est vitā ordinare. Tertia est sordiciez renouere. Quarta est incarnare. Quinta est lo-

cū cōsolidare. Absterfuiū bonū pficitur ex melle: et fortius operat⁹ si addatur parūz fellis/ aut urine pueri. Succus hedere/ vel aristologie re-

Absterfuiū bonū. Carnisreparatio. Absterfuiū facile.

mouet carnes corruptā et generat nouā. Absterfuiū facile/ absq; mordicatione mundificās et sedat dolores. R. farine hordei/ vel spelte/ et mi-

isce cū vitellis ouoz et pauco melle rosato colato. et aliqui nō ponunt mel: et sedat magis dolores/ sed minus abstergit. Aliud. R. farine hor-

dei. 3. iij. decoquatur cuius duab⁹ partib⁹ aque/ et vna olei rosati donec fiat ad modūz emplastri.

Aliud.

Et si vlcus est in mēbro carnosio/ addat⁹ parūz ter bentine nō lote. Et si fuerit i neruo/ tūc addatur ter bērina lota. deponatur statiz ab igne.

Aliud.

et bene incorporetur. Aliud. R. mellis cocti lib. j. thuris. 3. 5. myrrhe. 3. 4. bene misceant⁹. Aliud

Aliud.

q̄ digerit et mūdificat vlcera maligna. R. succi

Tractatus curādorū vlcerū

**Aliud di
gestinum
et mundi
ficatius**

**Unguen
tū mūdi
ficans sa
niē gros
sam.**

**Unguen
tū rectifi
cans vlc
ra.**

**Unguen
tum.
Ad vlc
ra mūda.**

apū lib. j. mellis. 3 ix. farine hordei. 3. iij. coqu
tur ad spissitudinem. Et si vlcus caleheret / ad
datur de succo plantaginis. Et succ⁹ absinthii
p. mixtus in dicto emplastro nō finit vlcus in
stulari. Et qñq; addit farina lupinorū / vel oro
bi: ad maiore mūdificatione. Et qñq; additu
myrrha / ad tollendū fetore in vlcere. Unguē
tū de gumis / mūdificās sanies grossas. Rē. ga
bani aromiaci / resine / terbetine / picis nau
lis / sepi vaccini / olei antiqui: 7 cere ana parte
equales. 7 dissoluātur gumi i aceto. deinde oī
liquefiāt a digne. cōficiatur vnguentū. Vale
7 vnguentū apostolorū. Valet 7 vnguentū egypti
ptiacum: 7 est fortius supradicto. corrodit enī
carne superfluā malā. Aliud vnguentū tecti
ficās maligna vlcera difficilis cōsolidationis
Rē. olei lib. ij. aceti lib. j. s. litargiry lib. j. viridi
eris. 3. j. coquat litargiriū cū oleo 7 aceto done
ingrosset: 7 tunc ponat viride eris / 7 decoqu
tur quousq; aliquale rubedinē acquirat. Va
let etiā in vlcerib⁹ difficilis cōsolidatiōis cru
rum pulvis seminis mirilli: vel semen ipz de
coctū cū vino pistatū / desuper positū. Vale
7 hoc vnguētū. Rē. vnguenti populeonis. 3. j.
s. mumi. 3. s. misce. Si vlcera sint mūda / 7 p
serrim in tibis applicetur hoc vnguentū. Rē.
ipoquistidos / sandarace / sarcocolle lote ana
3. j. tucie preparate cū aqua rosata / terre sigilla
re ana. 3. j. olei onfāciny. 3. ij. olei de myrto / ole

Caput sextum.

fo. lxiij.

de mastice ana. 3. j. cere albe. 3. vij. misce. fiat un-
guentū. Sed ante applicationē hui⁹ vnguenti
ponat parū de infra scripto pulcre ī dictis
ulcerib⁹. cuius ℞. tale est. ℞. sanguinis draco-
nis/ boli armeni ana. 3. j. seminis plātaginis/
granoꝝ myrti/pulueris ipoquistidos ana. 3. j.
5. pulueris ossiū crurū bouz cōbustorū. 3. j. spo-
dy. 3. j. 5. puluerizētur oīa per se/ et diligēter cō-
misceant. Si vero tibi videt tēpus cōsolidādi
seu sigillādi/ vtere hoc infra scripto vnguento.
℞. gumi arabici/ dragagāni dissolutoruz cum
aceto ana. 3. j. sandarace/ ipoquistidos/ thuris
masticis ana. 3. j. tutie pparate. 3. j. 5. olei de ma-
stice. 3. iij. cere quātū sufficit. misce et fiat vnguē-
tum. Si vero dicta vlcera iā fuerint incarnata
et nulla fuerit cōcavitas: in tali casu vtere pul-
uere infra scripto. ℞. tutie preparate cuz aqua
rosata. 3. ij. plūbi vsti. 3. j. puluerizentur per se: et
misceant. ex hoc puluere videbis effectuz exp-
tum. In pustulis crustosis et excoziatiōib⁹ vte-
re hoc vnguento: cū quo mēbra infecta inūgā-
tur. ℞. olei de vitellis ouorū. 3. 5. ceruse lote. 3.
j. plūbi vsti. 3. j. amili de hordeo. 3. iij. misce. cō-
fricent oīa per duas horas cōtinuas in morta-
rio plūbeo cū pistello. Si vero in dictis vlceri-
bus superficialibus/ et presertim pedum essent
alique materie indurate: in tali casu vtere hoc
vnguento. ℞. calcis viue. 3. ij. 5. viridis eris. 3. j.
5. pinguedinis porci quātū sufficit. fiat vnguē-

puluis ad
idem.

Unguen-
tū cōsolis-
dantiūz -

Puluis

Unguen-
tū ad pus-
tulas
crustosas

Unguen-
tū ad in-
duratas
reliquias
pustularū

Authoris cōclusio

Ad vlcera
et fraudu
lenta aliud

tum. Aliud vnguentum satis p̄ciosuz/ et sepe
expertū in vlcēib⁹ fraudulentis/ corrosiuis/
ambulātibus et antiquis/ cācrenōsis: nō soluz
crurū/ verū et aliorū mēbrozuz: et remouet i flā
mationes mēbroz. R̄. ceruse lote/ aceti ana. ʒ.
ʒ. plumbi vsti. ʒ. ij. litargirij. ʒ. i. myrrhe. ʒ. ʒ. mel
lis rosati colati. ʒ. i. olei rosati. ʒ. ij. vitellorum
ouorum numero ij. cere quantum sufficit. mi
sce fiat vnguentum.

CA. Illustrissimum Ducatus Uirtēbergi.
Principem Adalricum Conclusio auctoris.

Uis est q̄ ignoret illustrissime Pri
ceps/ presumptionem maximā ha
buisse me qui hūc libellū construxi
cōtra opinionē sapientissimorum
necnon scientificorū Doctoz: Sed
q̄d patres et maiores ac sapiētiores me viri hūc
libellū nō ausi sunt aggredi/ posset varias rō
nes in mediū adducere: q̄bus p̄barez q̄ facere
debuerāt. Verū q̄ id nullus hactenus fecit/ in
cā fuit: aut q̄ maioribus decem curis/ aut am
plioribus impediti negotijs opus hoc aggre
di minime potuerūt. Addo etiā: q̄ a diuē sita
tibus cōiunctionū planetaz et eclipsiū solis et
lune/ ab eorūq̄ influentia iste morbo⁹ produci
tur. vt in ca. de causis demonstrari. qua de re a
p̄decessoribus nr̄is modernioribus quiddā
tas huius egritudinis occulte scripta nō fuit
cuius tñ quidditatez per Pliniū/ Martiale
et alios

et alios medicine / phie et astronomie auctores
ostendi. Dicta aut mea non mihi / sed auctoribus
ipsis ascribatur: ex quibus labore et sudore longis
flosculos varios sciæ collegi. Verum testis suus
antiquorum medicine Doctorum: quoniam quecumque ab
illis scripta et inuenta ex admiratione phie / sunt
optima et approbata. Quod si ipsi hoc opus ag-
gressi fuissent / fateor quod longe ornatius et per-
ficius / atque copiosius explicuissent. Quocirca
illustrissime Princeps / desideravi morē gerere
ac placere universæ civitati christiane ab opti-
ma sanitate lapsæ / sanitatis ingenium et corporis
valitudinem bonam reducere studens: prout superius
abunde demonstratum fuit. Verum fateor item: quod que-
cumque scripta sunt in hoc libello / a sapientioribus
medicinarum et antiquioribus sunt pertractata: ut quod
in codicibus eorum reperi non modo in sententia / verum etiam
in propria nonnumquam et verborum forma. Cum itaque laudes
ex ope meo expectent / et magis utilitatem ac mise-
rorum sanitatem desiderent: vereor ne impitoy iudi-
cio obrectationis subiturus sim crimem. Qui tamen
nil aliud intendi: quam pervertere me ex toto corde ad
altissimum / omnipotentem / ac sempiternum motorem pri-
mum: quem Deum maximum dicimus / bonumque noia-
mus. ut galenus auctoritate Platōis explicuit.
et Princeps in septima tertii cap. scripsit: Creator et
sublimis et excelsus: in cuius manibus omnia existunt. et
in premio primi canōis his verbis inquit: In primis
Deo gratias agamus: sicut sui ordinis celsitudo et

Conclusio Authoris.

beneficij ipsius multitudo meretur: cuius misericordie super omnes prophetas existunt. et solus ipse sua misericordia largitur sanitatem corporum et vitam animarum. ut Averrois in prologo canticorum dicit. Et ipse pro sua clementia precetur et confirmet nobis sanitatis et vite gratiam: et punire servos suos protegat admirabilis dominus deus noster. Denique toto corde et flagranti animo oro et exoratum habere velis primum illum motorem: ut pro sua infinita pietate/ tibi illustrissimo Adalrico Quirtembergensi. Duci corporis et anime salutem largiri dignetur. et ut iste morbus contagiosus nullum nocumendum illustrissime devotioni tue imprimere aut facere possit. Supra maiestati sue flagitando supplicans ut universo populo christiano confirmatione fidei catholice corroborata sit salus: Principibus christianis pax salubris: Imperatori nostro Maximiliano salus et gloria/ ac inimicorum suorum victoria: largitore Deo summo trino et uno. Quicumque autem tractatum hunc legerit/ ad calcem hoc uno sint admoniti: ut sicubi contrarietatem dictorum offendere: sciatur quoniam cum Doctores antiqui et moderni in re aliqua non concordant/ graue esse rationes eorum concordare/ ac difficile vix invenire. Unde ut omnia simul comprehendam/ veniam a legentibus humillime peto: habereque me pro sua benignitate in cunctis excusatum. Sic ergo ad finem perveniens/ Tractatum hunc claudimus cum auxilio Dei/ ac beatissime virginis Mariæ adiutorio: quibus sit honor laus et gloria pro infinita beneficiorum suorum multitudine.

Index contentorum.

I ndex contētorū in binis tractatibus: <i>Adē</i> tagre / <i>z</i> curādorū vlcerum iuxta seriem alphabeti.	duplici causa.	fo. iij.
A nime sedes essentialis <i>z</i> virtualis.	Corruptiones naturales due.	fo. xxij.
Admiratio occasio philo- sophie.	Cibi mali natura.	fo. xxij.
Aer duplex.	Cibariozū chumi mali spe- cies tres.	fo. xxij.
Aer īfectus vitād ⁹ .	Cibi q̄les vitādi.	fo. xxij.
Aer quomodo ingrossan- dus.	Cibariozum electio in ge- nere.	fo. xxij.
Alimēti necessitas.	Cura vera incisio cause est.	fo. xxxij.
Accidentium anime esse- ctus.	Calor p̄fectissimū īstrumē- tū nature.	fo. xli.
Aqua tyriacalis multuz se- creta.	Cura mendosa ī dolore vi- hemētiori bona.	fo. xli.
Ad apostemata dura.	Complexio mala causa do- loris.	fo. xli.
Argētū viuū duplex.	Cholera per se solā dolorē mētagre nō causat.	fo. xli.
Aqua mirabilis ad casuz / <i>z</i> curā pustulaz.	Cause coniuncte duplices dolorum.	fo. xli.
Absterfua digerētia / <i>z</i> mū- dificātia vlcera.	Cause intrinsece humora- les dolorū.	fo. xli.
B alneū aque dulcis bo- num.	Curātia duplicia.	fo. xli.
Balneuz aliud qđ Stuffa appellatur.	Cause dolorū primo inqui- rende.	fo. xli.
C orp ⁹ hūanū alteratur	Cauterizationis utilitates	fo. lvi.
	Cauteriū differt a medicio	

Index contentorum.

na caustica.	fo. lvi.	Dolorum mentagre cause	fo. xlv.
Cauteriu resoluit hūidita		varie.	
tes dupliciter.	fo. lvi.	Diuersio duplex.	fo. xlvij.
Cauteriu cu igne melius		Diuersio quomō fieri de	
medicinali.	fo. lvij.	beat.	fo. xlvij.
Cauteriu actuale melius		Dolorē sedātia.	fo. l. z. h.
potentiali.	fo. lvij.	Dolor pūgiu ⁹ vñ.	f. lxij.
Cauterij necessitas in men		Epatis pplexio mala cau	
tagra curāda.	fo. lvij.	sa mētagre.	fo. viij.
Cauterioꝝ vtilitates.	f. lvij.	Ebullitio duplex.	fo. xx.
Cauterioꝝ applicatio.	f. 58	Exercitij laudabilitas z cō	
Conditiones. xiiij. in curā		uenientia.	fo. xxij. z. xxv.
dis vlcerib ⁹ attēdere.	f. lx.	Euacuatio quādo fieri de	
Dieta quid sit.	fo. xxi.	beat.	fo. xxx.
Decoctio pulchra ptramē		Euacuando tria considerare	
tagram.	fo. xxxv.	mus.	fo. xxx. (xxxvij.
Decoctio alia ad idē.	f. 37.	Euacuatio eradicatiua.	fo.
Decoctio Aldeue.	fo. 38.	Emplastru sedatiuū in cā	
Decoc. alia pulchra.	f. 40.	frigida.	fo. l.
Dolor quid sit.	fo. xl.	¶ Frigidū per accidēs do	
Dolores vñ causent.	fo. xl.	lorem sedat.	fo. xlix.
Dolor cur pl ⁹ nocte q̄ die		¶ Sargarismata pro oris	
cruciet.	fo. xli.	nocumento.	fo. lvj.
Dolor mentagre vnde cau		¶ Intelligere z scire diffie	
setur.	fo. xli.	runt.	fo. v.
Dolor mētagre quomodo		Infectiōes cutis varie.	f. 17.
remoueat.	fo. xli.	Infrigidātia mala.	fo. xlix.
Dolor maxime virtutē p		¶ Aldeuine laus z excel	
steruit.	fo. xliij.	lentia.	fo. ij.

Index contentorum.

Medicine primus auctor	gram processus. fo. xxxiij.
Apollo.	fo. ij.
Mors a natura non inten-	et varia ingenia. fo. xxxv.
ditur.	fo. iij.
metagre causa et origo. f. 4. et 6	Membroz confortatio. f. xxxv.
Metagre varia noia. fo. ix.	Medicia nobiliu. f. xxxvj.
Mentagre causa stellaris.	Medicinae stupefactiuarum
fo.	administratio qualis. f. xliij.
1. xi. et xij.	Mentagrosi cur post primus
Mentagre durabilitas vn-	somnu excitent. fo. xlvj.
de.	fo. xi.
Mentagra cur non oēs / aut	Medicus nature adiutor /
oia loca inficiant. fo. xij.	non impediēs. fo. xlvij.
Mentagra oēs infici pos-	Medicine dolores sedan-
se.	tes. fo. l.
fo. xij.	Membrozum confortatio
Mentagre differētia a va-	aromatica. fo. lij.
riolis et morbillis. fo. xij.	Medicie lenitiue. fo. liij.
Mentagram differre a sa-	Medico consideranda circa
phati.	morbos. fo. lix.
fo. xvij.	Medicine humane debili-
Mentagre pseruatiuū. f. eo.	tas unde. fo. iij.
Mentagram oriri ab aere	Marcotica piculosa: et quo
corrupto. fo. xx.	modo et cui administranda /
Mentagre humores occulti	corundem opatio. fo. xliij.
fo.	xx.
Medicinarū violentarum	Plethoria et Cacochi-
nocumenta. fo. xxx.	mia. fo. xxvij.
Medicine bñdicte. fo. xxx.	Pharmacia quid purget.
Mundificatio vernalis bo-	fo.
na. fo. xxx.	xxvij.
Medici in curando menta-	Phlebotomie utilitas. f. 29.
	Purgationis utilitas. f. 30.

Index contentorum.

P ustulas ad extra pducē tia qñq̃ recepta. fo. xxxiiij.	S oni ptes tres. fo. xlvj.
P illule ad pustulas. fo. 36.	S olutionis continuatio causa duplex. fo. liij.
P illule eradiciue ena- cuentes. fo. xl.	T ristitie nocumēta. f. 3.
P hlebotomia mentagro- fo qñ bona. fo. xlvij.	T lite pflux ⁹ a corde. f. 3.
P hlebotomia vsq̃ ad syn- copim si bona. fo. xlvij.	V iuere quid sit. fo. iij.
P ulueres icarnatiui. f. 62.	V igilia tēperata z supflui- quid operentur. fo. xxvj.
P uluis ad vlcera iam icar- nata. fo. lxiij.	V entris lenitio. fo. xxxvj.
R es nō naturales sex: et q̃re sic dicte. fo. xvij. z. xviij.	U nguenta narcotica z fo- tia cur aliquñ curēt. fo. xliij.
R ectificatōis vtilitas. f. 22.	U nguētū sedatiuum dolo- rum. fo. l. z. li.
R epletio oīs mala. f. xxvij.	U nguēta de argento viu- cur admittātur. fo. liij.
R epletionis humorum si- gna. fo. xxvij.	U ngēdo qua via procedē- dum. fo. lv.
S upiora in hec inferiora agūt tripliciter. fo. xij.	U nguēta ad pustulas. f. lv.
S oni necessitas: z cause ei ⁹ quatuor. fo. xxv.	U lcus quid sit: z vnde di- catur. fo. liij.
S oni tēperies z superflui- tas q̃d operentur. fo. xxvj.	U lcerū curandorum regi- men triplex. fo. li.
S yrupi digestiui. fo. 37.	U lceris virulēti cura: z d- quadruplici circa eā inter- tione habenda. fo. lxj.
S uffa: z quomō balnean- dum sit. fo. xxxix.	U nguētū incarnatiuum mundificatiuū. fo. lxj.
S yrupus magistralis lon- gus. fo. xxxix.	U lceris multarū humidi- tatum cura. fo. lxj.

Index contentorum.

Anguentum ⁊ puluis con
solidatiuus. fo. lxxij.

Anguentuz ad vlcera can
renosa. fo. lxxij.

Anguentuz contra pustu
las vlcerosas / fistulas ⁊ cā
trum. fo. lxxij.

Anguē. ⁊ solidatiuū. f. lxxij.

Ulcus sordiduz quid: ⁊ ei⁹
cause. fo. lxxij.

Ulcus sordidi curandi cō
ditiones. xiiij. fo. lxxij.

Anguentū mundificās sa
niē grossam. fo. lxxij.

Anguētū rectificās vlcera
difficilis, consolidationis.
fo. lxxij.

Anguentū ⁊ puluis ad vl
cera munda. fo. lxxij.

Anguentuz sigillatiuū vl
ceris mūdi. fo. lxxij.

Anguētū ad pustulas cru
stosas ⁊ excoziātes. f. lxxij.

Anguētū ad reliquias pu
stularū induratas. fo. lxxij.

Anguentū ad vlcera frau
dulenta / corrosiua ⁊ mem
bra inflāmantia. fo. lxxij.

¶ finis Indicis.

Auctores medicie hoc tra
ctatu allegati.

Apollo. Auicenna. Albu
masar. Arnoldus. Almā

for. Auerrois. Auēsoar.
Albucasis. Cōciliator. Dru

sianus. Galenus. Senti
lis. Gordonijs. Sisper

tus. Guido. Ihesistratus.
Ihippocrates. Ithali abbas

Joānes alexādrin⁹. Isaac.
Mesue. Plateari⁹. Kasis.

Rabbi moyses. Serapio.
De externis.

Aristoteles. Marcialis.
Quidi⁹. Paulus. Plini⁹.

Plato.

¶ Tractatus Mentagre
curādorūq; vlceruz: editi p

Quēdelinū hoch de Bra
chenau/artium ⁊ medicine

Doctores finiūt: Lugduni
sumptu honesti viri Bar

tholomei Trot in edibus
Antonij Glāchardi excusi

Anno a Vginis partu MD.
D. xxix. die. iij. mensis Ja

nuarij.

1529

